

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและการจัดการสิ่งแวดล้อม)

ปริญญา

เทคโนโลยีและการจัดการสิ่งแวดล้อม

วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยการปล่อยสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

Air Pollutants Emission Factor from Light Duty Gasoline and Light Duty Diesel Vehicles

นามผู้วิจัย นายเทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์จตุติมา รุ่งรัตนอุบล, วท.ค.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ธีรเวช ทิพย์สีแสง, วท.ค.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรกฤษณ์ มหัจฉริยวงศ์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

สืบสิงห์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยการปล่อยสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์
ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

Air Pollutants Emission Factor
from Light Duty Gasoline and Light Duty Diesel Vehicles

โดย

นายเทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและการจัดการสิ่งแวดล้อม)

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี 2553: ปัจจัยการปล่อยสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ที่ใช้
เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ปรินญาวิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและการจัดการสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาเทคโนโลยีและการจัดการ
สิ่งแวดล้อม ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์ฐิติมา รุ่งรัตนอุบล, วท.ค. 155 หน้า

งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตราการระบายสารมลพิษในอากาศ (Emission
Factor: EF) และอัตราการใช้เชื้อเพลิง (Fuel Consumption: FC) ของรถยนต์ โดยรถยนต์ตัวอย่าง
จะถูกทดสอบบน Chassis Dynamometer ทำการเก็บตัวอย่างแบบปริมาตรคงที่ (Constant Volume
Sampling: CVS) จากปลายท่อไอเสีย ขณะรถยนต์ขับเคลื่อนที่ระดับความเร็วและความเร่งที่
แตกต่างกัน โดยใช้วัฏจักรรูปแบบการขับจี้กรุงเทมหานคร รถยนต์ที่ศึกษาประกอบด้วยรถยนต์
ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน (รถยนต์นั่งเก๋ง) (Light Duty Gasoline Vehicle: LG) ที่ใช้น้ำมันเบนซิน
ชนิด 91, 95, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ชนิด 91, 95, E20, แก๊สปิโตรเลียมเหลว และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้
เครื่องยนต์ดีเซล (รถกระบะ) (Light Duty Diesel Vehicle: LD) ที่ใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา
และน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5

ผลการศึกษาพบว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินมีอัตราการระบายสารมลพิษ
ไฮโดรคาร์บอน (Hydro Carbon: HC) = 0.736, คาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon Monoxide: CO) =
2.342, ออกไซด์ของไนโตรเจน (Oxides of Nitrogen: NO_x) = 1.133, คาร์บอนไดออกไซด์
(Carbon Dioxide: CO₂) = 164 (กรัมต่อกิโลเมตร) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel Consumption:
FC) = 12.907 กิโลเมตรต่อลิตร และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลมีอัตราการระบาย สาร
มลพิษ HC = 0.105, CO = 0.446, NO_x = 1.119, CO₂ = 222, มลพิษอนุภาค (Particulate Matter:
PM) = 0.086 (กรัมต่อกิโลเมตร) และมีค่า FC = 12.108 กิโลเมตรต่อลิตร ปริมาณการปลดปล่อย
สารมลพิษรวม (Emission Load: EL) ซึ่งใช้ถนนลาดพร้าวเป็นเส้นทางทดสอบ ในเวลา 07.00-
19.00 น. ได้ HC = 159, CO = 521, NO_x = 358, CO₂ = 58,984 (ตันต่อปี), PM = 10 ตันต่อปี
(เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวมของรถยนต์ที่ใช้
เครื่องยนต์เบนซิน = 15,477 พันลิตรต่อปี และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล = 9,730 พัน
ลิตรต่อปี

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Therdsak Phetblengsri 2010: Air Pollutants Emission Factor from Light Duty Gasoline and Light Duty Diesel Vehicles. Master of Science (Environmental Technology and Management), Major Field: Environmental Technology and Management, Department of Environmental Science. Thesis Advisor: Miss. Thitima Rungratanaubon, Ph.D. 155 pages.

The aim of this research is to study the Emission Factor (EF) and Fuel Consumption (FC) of motor vehicles. The car sample was tested on Chassis Dynamometer. The exhaust sample was collected directly from the tailpipe using Constant Volume Sampling (CVS) system while the car was driving with the variation in speed and acceleration following the Bangkok driving pattern. The car samples were comprised of the light duty gasoline vehicles (passenger car) which using gasoline 91, 95 and gasohol 91, 95, E20 and liquefied petroleum gas (LPG) as their fuel, and the light duty diesel vehicles (truck) which using regular diesel and biodiesel (B5) as their fuel.

The study revealed that the emission factors of the light duty gasoline vehicles were: HC = 0.736, CO = 2.342, NO_x = 1.133, CO₂ = 164 (gram per kilometer) and FC = 12.907 (kilometer per liter) respectively. For the light duty diesel vehicles, the emission factors were: HC = 0.105, CO = 0.446, NO_x = 1.119, CO₂ = 222, PM = 0.086 (gram per kilometer) and FC = 12.108 (kilometer per liter), respectively. The total emission load (EL) was evaluated by using the Ladprao road at during times 07.00 am to 07.00 pm as tested route. There were HC = 159, CO = 521, NO_x = 358, CO₂ = 58,984 (tons per year), PM = 10 tons per year (for light duty diesel vehicle only) and total fuel consumption of light duty gasoline vehicle = 15,477 thousand-liter per year and light duty diesel vehicle = 9,730 thousand-liter per year, respectively.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.จิตติมา รุ่งรัตนอุบล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร. ชีรเวช ติตย์สีแสง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความกรุณาคำปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าวิจัย คำแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมจาก รศ.ดร. บงกชรัตน์ ปิณฑินต์ ประธานการสอบ และ รศ.ดร. เขาวลิต รัตนธรรมสกุล ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการศึกษา โดยเฉพาะ งานนักเรียนทุน (คุณสมชาย อินจ่อหอ) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งชาติ (สวทช.) ที่เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับด้านทุนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอขอบคุณ อาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและมอบความรู้อันเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และขอขอบคุณ คุณอิทธิพล พ่ออามาตย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ ที่ได้ ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ด้วยความดีและประโยชน์อันใดเนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อพุทธ เพชรเปล่งสี คุณแม่เกลี้ยง เพชรเปล่งสี และครอบครัว (นางจุฑามาศ เพชรเปล่งสี ด.ช. จินฉัตร เพชรเปล่งสี ด.ญ. กัญญาณัฐ เพชรเปล่งสี) ที่ให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยมา โดยตลอดในทุกเรื่อง

เทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี

ตุลาคม 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(5)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(7)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
การตรวจเอกสาร	4
อุปกรณ์และวิธีการ	34
อุปกรณ์	34
วิธีการ	51
ผลและวิจารณ์	59
สรุปและข้อเสนอแนะ	103
สรุป	103
ข้อเสนอแนะ	105
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	106
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	112
ภาคผนวก ข รายละเอียดเครื่องมือและอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการรถยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	129
ภาคผนวก ค ภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการตรวจวัดรถยนต์ที่ใช้ เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	152
ประวัติการศึกษาและการทำงานของผู้นวิจัย	155

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	61
2 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	64
3 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	67
4 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	71
5 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	77
6 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	79
7 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	80
8 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว ที่ความเร็วเฉลี่ย 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง	82
9 ปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิง รถยนต์เบนซิน ประจำปี พ.ศ. 2551 จากสถานีบริการจำหน่ายเชื้อเพลิง	85
10 ปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิง รถยนต์ดีเซล ประจำปี พ.ศ. 2551 จากสถานีบริการจำหน่ายเชื้อเพลิง	86
11 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2, 42.9 และเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1, 33.9, 46.8 และเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551	89
13 การเปรียบเทียบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็ว 20-30, 30-40, 40-60 และความเร็วรวม 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551	91
14 ปริมาณการจราจร ช่วงเวลา 07.00-19.00 น. ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2551	93
15 ประเมินการปลดปล่อยมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2, 42.9 และเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	95
16 ประเมินการปลดปล่อยมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1, 33.9, 46.8 และเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	97
17 ประเมินการปลดปล่อยมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวม ของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร	100
18 การเปรียบเทียบการปลดปล่อยมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่ความเร็วต่างๆ	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่	หน้า
ก1 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	113
ก2 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	116
ก3 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	119
ก4 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (สรุปจากความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2 และ 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	122
ก5 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	125
ก6 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	126
ก7 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง	127
ก8 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (สรุปจากความเร็วเฉลี่ย 23.1, 33.9 และ 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	128
ข1 รายละเอียดทางเทคนิค ห้องปฏิบัติการตรวจวัดรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน	130
ข2 รายละเอียดทางเทคนิค ห้องปฏิบัติการตรวจวัดรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	141

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนผังการทดสอบสารมลพิษรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน	35
2	แผนผังการทดสอบสารมลพิษรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	36
3	แชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer)	39
4	พัดลมระบายความร้อนรถยนต์ (Cooling fan)	40
5	อุปกรณ์ควบคุมระบบระบบ Chassis dynamometer	40
6	ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system)	41
7	ระบบวิเคราะห์ไอเสีย (Emission analysis system)	43
8	อุปกรณ์เก็บตัวอย่าง เครื่องซั่ง และตู้อบกระดาษตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค	44
9	รูปแบบการขับที่กรุงเทพมหานครสำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน	45
10	รูปแบบการขับที่กรุงเทพมหานครสำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	46
11	ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูลการทดสอบมลพิษจากรถยนต์	47
12	แก้สมมาตรฐานสำหรับปรับเทียบเครื่องมือวิเคราะห์ไอเสีย	48
13	ตัวอย่างกระดาษกรองสำหรับเก็บตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค (PM)	49
14	เครื่องซั่งน้ำหนักรถยนต์และการซั่งน้ำหนักรถยนต์	50
15	แผนผังการวิจัยทดสอบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	58
16	กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission factor และ Fuel consumption รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน แยกชนิดเชื้อเพลิง	76
17	กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission factor และ Fuel consumption รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล แยกชนิดเชื้อเพลิง	84
18	กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission factor และ Fuel consumption รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง	92
19	กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission load และ Total fuel consumption รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	98

สารบัญภาพ (ต่อ)

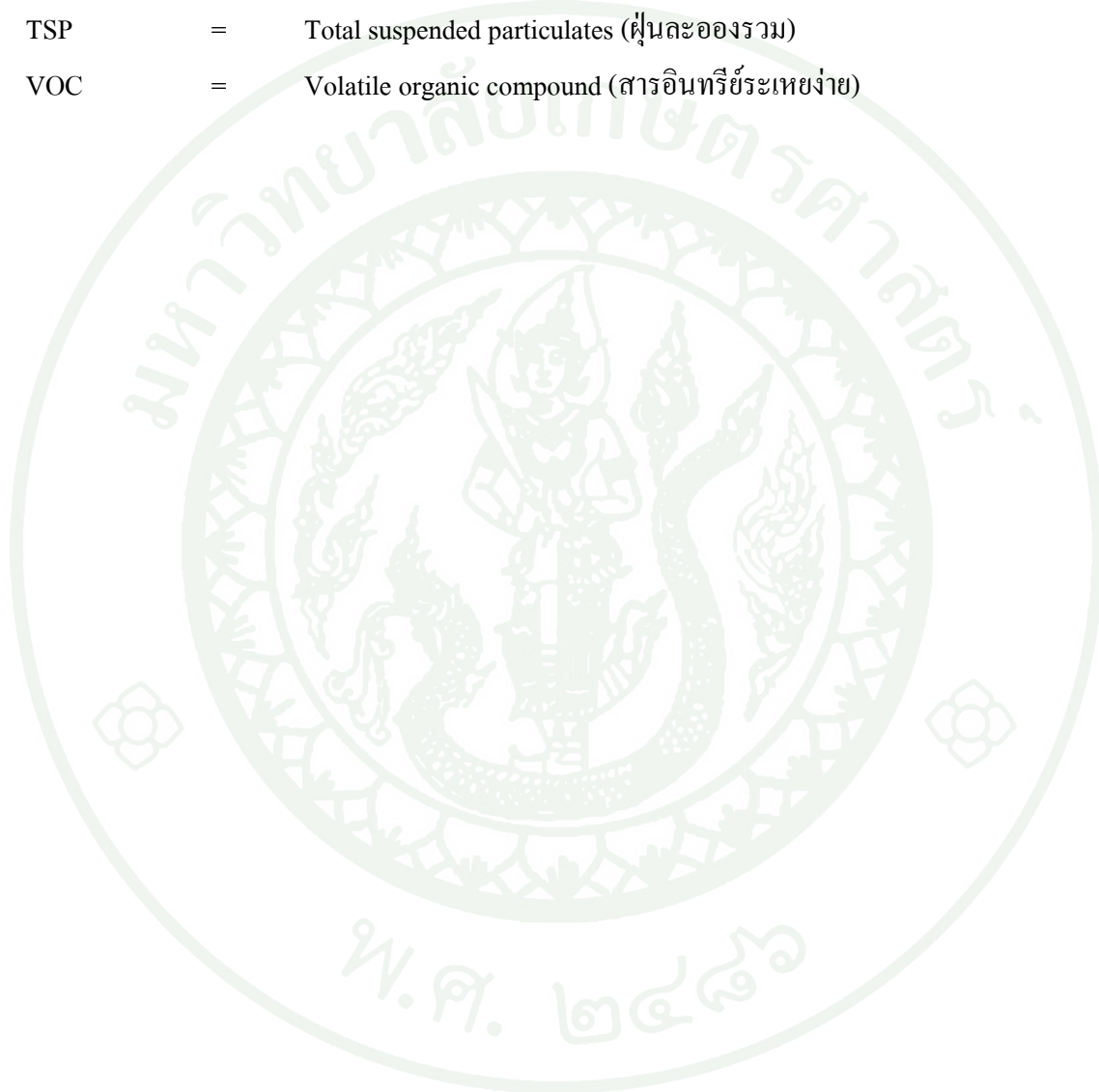
ภาพผนวกที่	หน้า
ค1 ระบบ Chassis dynamometer	153
ค2 ระบบเครื่องวิเคราะห์สารมลพิษจากไอเสีย	153
ค3 การทดสอบสารมลพิษจากไอเสียรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน	154
ค4 การทดสอบสารมลพิษจากไอเสียรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล	154

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

B5	=	Bio-Diesel (น้ำมันดีเซลที่มีส่วนผสมของไบโอดีเซลประเภท
เมทิลเอสเทอร์ของกรดไขมัน ร้อยละ		5 โดยปริมาตร)
CC	=	Volume of cylinder (ปริมาตรความจุกระบอกสูบรถยนต์)
CLD	=	Chemi luminescence detector
CNG	=	Compressed natural gas (แก๊สธรรมชาติอัด)
CO	=	Carbon monoxide (แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์)
CO ₂	=	Carbon dioxide (แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์)
CVS	=	Constan volume sampling (การเก็บตัวอย่างแบบปริมาตรคงที่)
D	=	Diesel (น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา)
EF	=	Emission factor (ปัจจัยการระบายสารมลพิษ)
FC	=	Fuel consumption (ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง)
FID	=	Flame ionization detector
FL	=	Emission load (การปลดปล่อยสารมลพิษ)
E20	=	Gasohol E20 (น้ำมันเบนซินออกเทน 95 ที่มีส่วนผสมของเอทานอล
		แปลงสภาพร้อยละ 20 โดยปริมาตรในน้ำมันเบนซิน)
E85	=	Gasohol E85 (น้ำมันเบนซินออกเทน 95 ที่มีส่วนผสมของเอทานอล
		แปลงสภาพร้อยละ 85 โดยปริมาตรในน้ำมันเบนซิน)
g/km	=	gram per kilometer (กรัมต่อกิโลเมตร)
HC	=	Hydro carbon (แก๊สไฮโดรคาร์บอน)
km	=	kilometer (กิโลเมตร)
kJ	=	kilojoule (กิโลจูล)
km/l	=	kilometer per liter (กิโลเมตรต่อลิตร)
LPG	=	Liquefied petroleum gas (แก๊สปิโตรเลียมเหลว)
NDIR	=	Non dispersive infrared
NO _x	=	Oxides of nitrogen (แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน)
O ₃	=	Ozone (โอโซน)
Pb	=	Lead (ตะกั่ว)
ppm	=	parts per million (ส่วนในล้านส่วน)
ppb	=	parts per billion (ส่วนในพันล้านส่วน)

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ (ต่อ)

ppt	=	parts per trillion (ส่วนในล้านล้านส่วน)
PM	=	Particulate matter (สารมลพิษอนุภาค)
SO ₂	=	Sulphur dioxide (แก๊สซัลเฟอร์ไดออกไซด์)
TSP	=	Total suspended particulates (ฝุ่นละอองรวม)
VOC	=	Volatile organic compound (สารอินทรีย์ระเหยง่าย)

ปัจจัยการปล่อยสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

Air Pollutants Emission Factor from Light Duty Gasoline and Light Duty Diesel Vehicles

คำนำ

การเพิ่มขึ้นของปริมาณยานพาหนะบนถนนในกรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสารมลพิษในอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อมที่มีระดับความรุนแรงสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองที่มีปริมาณการจราจรหนาแน่น ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ กรมควบคุมมลพิษ ในรายงานสถานการณ์และจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ประจำปี 2548, 2549, 2550 และ 2551 พบว่าปริมาณฝุ่นขนาดเล็ก บริเวณริมถนนเส้นทางการจราจรหลายสาย ในเขตกรุงเทพมหานคร เกินกว่ามาตรฐาน ได้แก่ ถนนดินแดง ถนนพระราม 6 ถนนพระราม 4 ถนนอินทรีพิทักษ์ และถนนลาดพร้าว และนอกจากนี้ยังพบปริมาณแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ สูงขึ้นบริเวณถนนประชาธิปไตย และสุขุมวิท (สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2548, 2549, 2550 และ 2551) สำหรับสารมลพิษที่สำคัญที่เกิดจากยานพาหนะประเภท รถยนต์และรถจักรยานยนต์ ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ สารมลพิษอนุภาค (ฝุ่นละออง) รวมทั้งสารอินทรีย์ระเหยง่าย ซึ่งมีปริมาณการระบายแตกต่างกันไปขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น อายุการใช้งานของรถยนต์ ขนาดปริมาตรความจุกระบอกสูบของเครื่องยนต์ สภาพความสมบูรณ์ของเครื่องยนต์ การบำรุงรักษาเครื่องยนต์ ประสิทธิภาพของอุปกรณ์ลดสารมลพิษ เทคโนโลยีที่ใช้กับเครื่องยนต์ ชนิดของเครื่องยนต์ รูปแบบการขับขี่ ปริมาณการจราจรที่มีผลต่อความเร็วของการขับขี่ เชื้อเพลิง และอื่นๆ โดยเฉพาะเชื้อเพลิงที่ใช้กับรถยนต์ในปัจจุบัน มีหลายชนิดเชื้อเพลิงสำหรับเลือกใช้ เช่น รถยนต์เบนซิน เชื้อเพลิงที่จำหน่ายและใช้กับรถยนต์ดังกล่าว ได้แก่ น้ำมันเบนซิน ออกเทน 91, 95, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91, 95, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20, น้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 85, แก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG), แก๊สธรรมชาติอัด (CNG) รถยนต์ดีเซล เชื้อเพลิงที่จำหน่าย ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา และน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor: EF) ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption: FC) รวมทั้งปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษ (Emission load: EL) จากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งในการใช้ประโยชน์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางในการวางแผน และมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกัน และควบคุมปัญหามลพิษทางอากาศจากยานพาหนะ ประเภทรถยนต์ เช่น การจัดการด้านการจราจรให้เหมาะสม เพื่อลดการระบายสารมลพิษในไอเสียจากยานพาหนะ ในแต่ละพื้นที่และถนน การประเมินสารมลพิษที่ระบายออกจากรถยนต์เพื่อใช้กำหนดมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ที่เข้มงวด การกำหนดคุณภาพของรถยนต์ การควบคุมจำนวนยานพาหนะ การกำหนดอายุการใช้งานของรถยนต์ การกำหนดคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีผลต่อการระบายสารมลพิษจากไอเสีย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ และยั่งยืนเหมาะสมกับสถานการณ์ ในปัจจุบันและภาวะการณ์ในอนาคตของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาหาปริมาณอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) และอัตราการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล โดยใช้วิธีการรูปแบบการจับจีกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาหาปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษ (Emission load) ที่ระบายออกจากแหล่งกำเนิดประเภทยานพาหนะ (รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) โดยใช้กรณีศึกษาถนนและเส้นทางจราจรกรุงเทพมหานครที่มีระดับสารมลพิษในอากาศสูง
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษ รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ระดับความเร็วแตกต่างกัน ตามวิธีการรูปแบบการจับจีกรุงเทพมหานคร

การตรวจเอกสาร

สารมลพิษในอากาศ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารมลพิษอากาศ

"มลพิษ" ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 4 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยให้คำจำกัดความว่า หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่ง กำเนิดสารมลพิษ หรือที่มีอยู่ใน สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือ ภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อ สุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึง รังสี ความ ร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน หรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อย ออกจาก แหล่งกำเนิดสารมลพิษ (ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ, 2549)

"อากาศเสีย" ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 4 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพเป็น ไอเสีย กลิ่นควัน แก๊ส เขม่า ฝุ่น ละออง เถ้าถ่าน หรือมลสารอื่นที่มีสภาพละเอียด บางเบาจนสามารถรวมตัวอยู่ในบรรยากาศได้ (ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ, 2549)

พจนีย์ (2536) ได้อธิบายและให้ความหมายของ สารมลพิษในอากาศ คือ สิ่งแปลกปลอมใน อากาศที่มีอยู่ในปริมาณและระยะเวลาที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืช ทรัพย์สิน รบกวนความสุขสบายของสิ่งมีชีวิต ทรัพย์สิน หรือ การดำเนินธุรกิจ

วงศ์พันธ์ และคณะ (2543) ได้อธิบายความหมายของภาวะสารมลพิษในอากาศ หมายถึง ภาวะของอากาศ ซึ่งมีสารเจือปนอยู่ในปริมาณที่มากพอและเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ที่จะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัยของคน สัตว์ พืช และวัสดุต่างๆ สารที่กล่าวถึงอาจจะเป็นธาตุหรือ สารประกอบ อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรืออาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์ และอาจอยู่ในรูป ของแก๊ส หยดของเหลว หรืออนุภาคของแข็งก็ได้ สารมลพิษในอากาศหลักที่สำคัญ คือ ฝุ่นละออง แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน แก๊สซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ตะกั่ว และแก๊ส โอโซน

1.1 ระบบภาวะสารมลพิษทางอากาศ (Air pollution system) มีส่วนประกอบ 3 ส่วน ที่มีความสัมพันธ์กัน คือ แหล่งกำเนิดสารมลพิษทางอากาศ (Emission sources) อากาศหรือบรรยากาศ (Atmosphere) และผู้ได้รับผลเสียหรือผลกระทบ (Receptors) ดังนี้ (นพภาพร, 2547)

1.1.1 แหล่งกำเนิดสารมลพิษทางอากาศ (Emission sources) เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ และระบายมลพิษสู่อากาศภายนอก โดยที่ชนิดและปริมาณของมลพิษทางอากาศที่ถูกระบายออกสู่อากาศนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ และวิธีการควบคุมการระบายมลพิษจากไอเสียอากาศ

1.1.2 อากาศหรือบรรยากาศ (Atmosphere) เป็นส่วนของระบบที่รองรับสารมลพิษอากาศที่ถูกระบายจากแหล่งกำเนิดต่างๆ และเป็นตัวกลาง (Medium) ให้สารมลพิษอากาศที่ถูกระบายออกสู่อากาศ มีการแพร่กระจายออกไป

1.1.3 ผู้ได้รับผลเสียหรือผลกระทบ (Receptors) เป็นส่วนของระบบที่สัมผัสกับสารมลพิษในอากาศ ทำให้ได้รับความเสียหายหรืออันตราย โดยผู้รับผลเสียอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิต เช่น คน พืชและสัตว์หรือเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น เสื้อผ้า อาคาร บ้านเรือน วัสดุและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น จะมีความรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของปริมาณสารมลพิษในอากาศและระยะเวลาที่สัมผัส

จากส่วนประกอบของระบบภาวะสารมลพิษทางอากาศ จะเห็นได้ว่าปริมาณและชนิดของสารมลพิษที่ถูกระบายออกจากแหล่งกำเนิด สถานะทางอุตุนิยมวิทยา และสภาพภูมิประเทศ จะเป็นตัวกำหนดชนิด ปริมาณและความเข้มข้นของสารมลพิษที่เจือปนอยู่ในอากาศ ส่วนคุณภาพอากาศจะเป็นตัวกำหนดถึงลักษณะและความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น (Air pollution effects)

1.2 ประเภทของแหล่งกำเนิดสารมลพิษทางอากาศ (Sources of air pollutants) แหล่งกำเนิดสารมลพิษทางอากาศแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.2.1 แหล่งกำเนิดตามธรรมชาติ (Natural sources) เป็นแหล่งกำเนิดที่ก่อให้เกิดสารมลพิษทางอากาศตามกระบวนการทางธรรมชาติ ไม่มีการกระทำของมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ภูเขาไฟระเบิด ไฟป่า ทะเล และมหาสมุทรซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของละอองเกลือ เป็นต้น

1.2.2 แหล่งกำเนิดที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ (Man-made sources) เป็นแหล่งกำเนิดที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ทำให้มีการระบายสารมลพิษทางอากาศ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. แหล่งกำเนิดที่เคลื่อนที่ได้ (Mobile Sources) ได้แก่ รถยนต์ เรือยนต์ เครื่องบิน เป็นต้น

ข. แหล่งกำเนิดที่อยู่กับที่ (Stationary Sources) หมายถึง แหล่งกำเนิดที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งสารมลพิษทางอากาศเกิดจากการใช้เชื้อเพลิงและเกิดจากกระบวนการผลิตต่าง ๆ ดังนี้

1) กระบวนการเผาไหม้ของหม้อไอน้ำ เตาเผาซึ่งมีวัตถุประสงค์ ในการก่อให้เกิดพลังงานความร้อน เช่น เตาเผาเพิ่มความร้อน เตาเผากำจัดของเสีย นอกจากจะทำให้เกิด SO_2 NO_x เหมม่าและ CO แล้วบางครั้งก็ยังมีไฮโดรคาร์บอน ไฮโดรเจนคลอไรด์และไดออกซินเกิดขึ้นอีกด้วย

2) การถลุงและแปรรูปโลหะในกระบวนการถลุงแร่ เช่น การเผาและอบจะเกิดการแพร่กระจายของทองแดง ตะกั่ว สังกะสี แคดเมียมปรอทและธาตุอื่น ๆ ในสินแร่ในการอบแร่ที่ปนอยู่กับกำมะถัน นอกจากจะเกิด SO_2 เป็นจำนวนมากแล้วยังมี NO_x และเหมม่าเกิดขึ้นอีกด้วย

3) การทำงานเกี่ยวข้องกับวัตถุดิบที่มีลักษณะเป็นผง เช่น การบดวัตถุดิบ การคัดแยก การผสม แปรรูปและการขนส่งที่จะก่อให้เกิดฝุ่นละออง

4) การกลั่นเชื้อเพลิงเหลว ซึ่งการใช้สารละลายและสีจะทำให้เกิดไฮโดรคาร์บอน

5) การแพร่กระจายของแก๊สพิษ เกิดจากการจัดการที่ขาดความระมัดระวัง การกระจายของสารเคมีทางการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า เป็นต้น

6) การก่อสร้างทำให้เกิดฝุ่นละออง

1.3 ประเภทของสารมลพิษในอากาศ

กรมอนามัย (2544) ได้อธิบายและแบ่งประเภทของสารมลพิษในอากาศออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะการเกิด ได้แก่

1.3.1 สารมลพิษในอากาศปฐมภูมิ เป็นสารมลพิษในอากาศที่เกิดและถูกระบายออกจากแหล่งกำเนิดโดยตรง เช่น แก๊สซัลเฟอร์ไดออกไซด์ แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน จีเอ็ม และเขม่าควันดำ ที่เกิดจากการเผาเชื้อเพลิงในยานพาหนะ และเตาเผาในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

1.3.2 สารมลพิษในอากาศทุติยภูมิ เป็นสารมลพิษในอากาศที่ไม่ได้เกิดและถูกระบายออกจากแหล่งกำเนิดใดๆ แต่เกิดขึ้นในบรรยากาศทั่วไป จากปฏิกิริยาเคมีระหว่างสารมลพิษในอากาศปฐมภูมิด้วยกันเอง หรือปฏิกิริยาเคมีระหว่างสารมลพิษในอากาศปฐมภูมิกับสารประกอบอื่นๆ ที่อยู่ในบรรยากาศ เช่น แก๊สโอโซน ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาเคมีโฟโตเคมีคอล ออกซิเดชัน (Photochemical oxidation) ระหว่างแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนกับสารประกอบไฮโดรคาร์บอนที่อยู่ในบรรยากาศ โดยมีแสงแดดเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา ทั้งแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และสารประกอบไฮโดรคาร์บอนเป็นสารมลพิษในอากาศปฐมภูมิที่มีแหล่งกำเนิดหลักมาจากการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในยานพาหนะประเภทต่างๆ

1.4 สารมลพิษในบรรยากาศ

1.4.1 คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) เป็นแก๊สที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น แหล่งที่มาอาจจำแนกได้เป็นแหล่งที่มาจากธรรมชาติและแหล่งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของเชื้อเพลิงที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณสารมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยสู่บรรยากาศโดยการกระทำของมนุษย์ พบว่าคาร์บอนมอนอกไซด์ที่ได้จากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์มีปริมาณมากที่สุด คาร์บอนมอนอกไซด์ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์มากกว่าครึ่งหนึ่งมาจากท่อไอเสียรถยนต์ ดังนั้นปริมาณของ CO ในเมืองใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่งและติดขัดก็จะมีมากกว่าพื้นที่อื่นๆ

1.4.2 ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ที่พบในบรรยากาศอยู่ในรูปสารประกอบ 3 ชนิด คือ SO₂, H₂S และ SO₄²⁻ SO₂ มีความสำคัญที่สุด เพราะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ

มนุษย์โดยตรง เป็นแก๊สที่ไม่มีสี มีกลิ่นกรด จุดเดือดลบ 10 องศาเซลเซียส แหล่งที่มา 2 แหล่ง คือ จากการกระทำของมนุษย์และแหล่งธรรมชาติ SO_2 ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่สำคัญ คือ การเผาไหม้เชื้อเพลิง (Fossil fuel) เช่น ถ่านหินและน้ำมันปิโตรเลียม เนื่องจากเชื้อเพลิงเหล่านี้มีสารประกอบของซัลเฟอร์อยู่ในเชื้อเพลิง ดังนั้นเมื่อมีการเผาไหม้เชื้อเพลิงเหล่านี้ซัลเฟอร์จะถูกออกซิไดซ์เป็น SO_2

1.4.3 ออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) สามารถรวมกับออกซิเจน เกิดเป็นออกไซด์ได้หลายแบบเช่น ไนตรัสออกไซด์ (N_2O) ไนตริกออกไซด์ (NO) ไนโตรเจนไดรอกไซด์ (N_2O_3) เป็นต้น ออกไซด์ของไนโตรเจน ที่ปล่อยออกสู่บรรยากาศโดยการกระทำ ของมนุษย์มี 2 ชนิด คือ NO และ NO_2 แหล่งกำเนิดส่วนใหญ่จะมาจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงเช่น การเผาไหม้น้ำมันเชื้อเพลิงของเครื่องยนต์หรือเครื่องจักรในโรงงานอุตสาหกรรม และเนื่องจาก NO_2 มีความสามารถในการละลายน้ำได้ดี ดังนั้น NO_2 จะสามารถอยู่ในบรรยากาศได้โดยเฉลี่ย 3 วัน โดยที่ NO_2 จะรวมตัวกับละอองน้ำในอากาศหรือน้ำฝนเกิดเป็นกรดไนตริก (HNO_3) เป็นสาเหตุให้เกิดฝนกรด (Acid rain)

1.4.4 ไฮโดรคาร์บอน (HC) ไฮโดรคาร์บอนในอากาศส่วนใหญ่เกิดจากแหล่งธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ประมาณได้ว่าสูงถึงร้อยละ 95 ซึ่งเกิดจากกระบวนการทางชีววิทยาทั่วไปของพืชและสัตว์ เช่น การเน่าเปื่อยของซากพืชโดยกระบวนการย่อยสลายของจุลินทรีย์ แบบไร้ออกซิเจน (Anaerobic bacteria) ซึ่งจะให้เกิดมีเทน (CH_4) ส่วนไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ได้แก่ การเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของน้ำมันเชื้อเพลิงถ่านหิน ถ่านไม้ ตลอดจนการระเหยของตัวทำละลายสารอินทรีย์ในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

1.4.5 ฝุ่นละออง (Particulates) ได้แก่ อนุภาคซึ่งแขวนลอยในอากาศในรูปของหยดของเหลวหรือของแข็งเล็กๆ ที่เกิดจากธรรมชาติได้แก่ ฝุ่นละอองจากดินแห้ง ละอองเกสรดอกไม้ คาร์บอนจากไฟไหม้ป่าหรือวัตถุที่เกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟ ส่วนที่เกิดจากการกระทำ ของมนุษย์ ได้แก่ วัตถุจากปล่องไฟของโรงงานอุตสาหกรรม สเปรย์ของยากำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ขี้เถ้าจากกระบวนการเผาไหม้ และคาร์บอนท่อนไอเสียรถยนต์

1.4.6 โอโซน (O_3) เป็นแก๊สที่ไม่มีสี มีจุดเดือดลบ 111.9 องศาเซลเซียส มีปริมาณในบรรยากาศของโทรโปสเฟียร์มีปริมาณน้อยมาก คือ 0.02 ppm โดยปริมาตร แหล่งที่ทำให้เกิดโอโซนในชั้นโทรโปสเฟียร์ที่สำคัญ คือ โอโซนที่เคลื่อนย้ายมาจากชั้นสตราโตสเฟียร์โดยการแลกเปลี่ยน

ระหว่างชั้นโทรโปสเฟียร์และชั้นสตราโตสเฟียร์ โอโซนที่เกิดขึ้นในบรรยากาศ มักเกิดจากปฏิกิริยาโฟโตเคมีคัล (Photochemical reaction) และ โอโซนที่เกิดจากแหล่งธรรมชาติ

1.5 ผลกระทบจากสารมลพิษอากาศ ทำให้เกิดผลต่อสิ่งต่างๆ ได้มากมาย เช่น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของคนและสัตว์ทำลายพืช ทำให้วัสดุเสียหาย ทำให้เกิดผลกระทบแก่สภาพภูมิอากาศ และเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา โดยที่ลักษณะและความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับชนิดและความเข้มข้นของสารมลพิษอากาศ รวมทั้งระยะเวลาของการสัมผัสกับสารมลพิษอากาศ นอกจากนี้สารมลพิษอากาศบางชนิดยังอาจมีผลที่เสริมฤทธิ์กัน (Synergism) ทำให้ผลที่เกิดขึ้นทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าผลที่เกิดขึ้นหากมีเพียงสารมลพิษอากาศเพียงชนิดใดชนิดหนึ่งเท่านั้น หรืออาจมีผลหักล้างซึ่งกันและกัน (Antagonism) ทำให้ผลที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงน้อยลง (นพภาพร, 2547)

1.5.1 ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับชีวิตและความแข็งแรงสมบูรณ์ของมนุษย์ อันตรายที่เกิดขึ้นอาจเริ่มตั้งแต่การก่อให้เกิดความรำคาญ ระคายเคือง เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายโดยไม่แสดงอาการ จนกระทั่งมีอาการชัดเจนและถึงขั้นเสียชีวิต นอกจากนี้อันตรายต่อสุขภาพอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงเนื่องจากสารมลพิษอากาศเพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดโดยทางอ้อมจากโรคแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น เมื่อร่างกายอ่อนแอจากการได้รับหรือสัมผัสกับสารมลพิษอากาศ โดยปกติแล้วมนุษย์จะรับสารมลพิษอากาศเข้าสู่ร่างกายโดยการหายใจ และการสัมผัสทางผิวหนังและนัยน์ตา

1.5.2 ผลกระทบของสารมลพิษต่อ พืช คนและสัตว์ จากข้อพิสูจน์ต่าง ๆ ได้พบว่าสารมลพิษในอากาศมีผลกระทบต่อสุขภาพของคนและสัตว์เป็นอันตรายต่อพืชผลธัญญาหารต่าง ๆ ทำให้เครื่องอุปโภคต่าง ๆ เสียหาย ทำให้อากาศเป็นพิษหมอกมัว และกั้นการแผ่รังสีของแสงอาทิตย์ การวัดความเสียหายต่อสิ่งต่าง ๆ จากสารมลพิษนั้นยากมาก ไม่สามารถจะชี้ขาดลงไปได้

1.5.3 ผลกระทบของสารมลพิษต่อพืช สารกลุ่ม Phototoxicants ที่ถือว่าเป็นอันตราย และทำความเสียหายให้กับพืชมากที่สุด ได้แก่ สารประกอบของ SO_2 และ Peroxyacetyl nitrate (PAN) และ Ethylene ซึ่งเป็น oxide ของพวก Photochemical นอกจากนั้น สารที่ก่อความเสียหายต่อพืชอีกคือ สารประกอบคลอไรด์ ไฮโดรคลอไรด์ แอมโมเนีย และปรอท พืชสามารถจะรับสารมลพิษเหล่านี้โดยการหายใจเข้าเมื่อสารพิษเหล่านี้อยู่ที่ใบก็จะทำลายคลอโรฟิลล์ (ส่วนสีเขียวของพืช) และ

หยุดการสังเคราะห์เป็นเหตุให้พืชไม่เจริญเติบโตและบางที่อาจถึงตายได้ ส่วนใหญ่อาการมักจะเริ่มที่ใบก่อน และถ้าไม่รีบปรับปรุงแก้ไขพืชก็อาจจะตายในที่สุด

1.6 หน่วยวัดสารมลพิษ หน่วยที่ใช้วัดความเป็นสารมลพิษ มี 3 แบบ ดังนี้ (พุลพร, 2537)

1.6.1 หน่วยวัดโดยปริมาตร ppm (Parts per million) เป็นหน่วยส่วนของล้าน คิดเป็นปริมาตร แต่ถ้าจำนวนสูงมากขึ้นก็อาจใช้หน่วย pphm หรือ ppb คือ เป็นส่วนของร้อยล้าน

ppm = parts per million

ppb = parts per billion

pphm = parts per hundred million

1.6.2 หน่วยวัดโดยน้ำหนัก $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (Microgram per cubicmeter) เป็นการวัดน้ำหนักของสารมลพิษต่อปริมาตรเป็นลูกบาศก์เมตรของอากาศ ส่วนใหญ่มักจะใช้วัดพวกสารที่เป็นของแข็งหรือของเหลว แต่บางที่ก็ใช้วัดสารเป็นแก๊สที่มีน้ำหนักมากก็ได้ อาจจะไม่แปลงหน่วยได้โดยใช้น้ำหนักโมเลกุลและปริมาตร 1 โมเลกุลของสารที่สภาวะ 25°C 1 atm เช่น $1 \mu\text{g}/\text{m}^3 = (\text{ppm} \times 24,500/\text{mol. Wt.}) \times 10^{-6}$

1.6.3 หน่วยวัดโดยน้ำหนัก g/km (กรัมต่อกิโลเมตร) เป็นหน่วยวัดสารมลพิษ เป็นน้ำหนักต่อระยะทางจะใช้ในการวัดสารมลพิษจากเครื่องยนต์ โดยใช้กระบวนการวัดด้วยเครื่องเก็บตัวอย่างแบบปริมาตรคงที่ Constant volume sampler (CVS)

2. แหล่งกำเนิดสารมลพิษและสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์

ฝ่ายมลพิษทางอากาศจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2538) ได้อธิบายแหล่งถึงกำเนิดสารมลพิษทางอากาศจากรถยนต์ ไว้ว่า กรณีพิจารณาการทำงานของเครื่องยนต์ และระบบการเผาไหม้ของเครื่องยนต์จะพบว่าแหล่งกำเนิดสารมลพิษจากรถยนต์ได้ 3 แหล่ง

2.1 การระเหยจากเชื้อเพลิง (Fuel evaporation gas) ไฮโดรคาร์บอนระเหยออกมาจากส่วนต่างๆ ของเครื่องยนต์ เช่น จากถังน้ำมันและคาร์บูเรเตอร์ ปริมาณจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของบรรยากาศ อุณหภูมิของเครื่องยนต์ และความสามารถในการระเหยของน้ำมัน จากสัดส่วนของ

ไฮโดรคาร์บอนที่ระบายออกทั้งหมดจากเครื่องยนต์ประมาณได้ว่า จะมีไฮโดรคาร์บอนระบายออก 20 % จากระบบนี้ ในเครื่องยนต์เบนซิน สำหรับเครื่องยนต์ดีเซล เมื่อพิจารณาจุดเดือดของน้ำมัน ดีเซลจะพบว่า สูงกว่าอุณหภูมิบรรยากาศมาก และองค์ประกอบของเครื่องยนต์ก็ไม่มีระบบ คาร์บูเรเตอร์จึงไม่มีการระบายออกของไฮโดรคาร์บอน

2.2 การระบายจากห้องเครื่อง (Crank case) จะมีบางส่วนของไอดี ซึมผ่านลูกสูบออกมาใน จังหวะอัดที่อ่างน้ำมันเครื่อง เล็กน้อยในจังหวะกำลัง ซึ่งมักจะเป็นแก๊สไฮโดรคาร์บอนทั้งสิ้น เครื่องยนต์เบนซิน ไฮโดรคาร์บอนจะระบายออกจากระบบนี้ 25 % ของไฮโดรคาร์บอนทั้งหมดที่ ระบายออกจากระบบ ส่วนเครื่องยนต์ดีเซลไฮโดรคาร์บอนจากไอเสียประมาณ 1 % ของ ไฮโดรคาร์บอน ทั้งหมดที่ระบายออกจากเครื่องยนต์ดีเซล

2.3 การระบายออกจากไอเสีย (Exhaust gas) สารมลพิษจากแหล่งนี้เป็นส่วนที่มีอันตราย และมีปริมาณมากที่สุด ซึ่งมาจากผลการสันดาปของเชื้อเพลิงและสารอื่นๆ เช่น ไฮโดรคาร์บอนที่ ยังไม่เผาไหม้และเผาไหม้บางส่วน แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ที่มาจากการเผาไหม้ไม่สมบูรณ์ ออกไซด์ของไนโตรเจน ที่เกิดจากการเผาไหม้ของไนโตรเจนกับอากาศที่อุณหภูมิสูง และยังมีควัน ดำ อันเป็นลักษณะเฉพาะสำหรับเครื่องยนต์ดีเซลอีกด้วย

3. การตรวจวัดสารมลพิษในอากาศจากเครื่องยนต์

ฝ่ายมลพิษทางอากาศจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2538) ได้อธิบายระบบเครื่องมือ สำหรับการตรวจวัดสารมลพิษทางอากาศจากยานพาหนะ ไว้ดังนี้

3.1 ระบบ Non-dispersive infrared analyzer: NDIR ตรวจวัดแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) หลักการทำงาน โดยอาศัยรังสีอินฟราเรด (Infrared) จะ ดูดกลืนสารต่างชนิดกันได้ไม่เท่ากัน สารต่างชนิดกันจะดูดกลืนรังสีอินฟราเรดที่ความยาวคลื่น ต่างกัน เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) จะดูดกลืนรังสีอินฟราเรดที่ความยาวคลื่น 4 ถึง 4.5 ไมครอน และคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) จะดูดกลืนรังสีอินฟราเรดที่ความยาวคลื่น 4.5 ถึง 5 ไมครอน

การทำงานของเครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือวัดจะประกอบด้วยแหล่งกำเนิดรังสี อินฟราเรดซึ่งมีลักษณะเหมือนกันสองอัน แหล่งกำเนิดรังสีนี้จะฉายรังสีอินฟราเรดผ่านหลอดซึ่ง

บรรจุแก๊สไว้ โดยแหล่งกำเนิดแต่ละอันจะฉายรังสีอินฟราเรดผ่านหลอดแต่ละหลอดแยกกัน หลอดหนึ่งจะบรรจุแก๊สเชื้อไว ซึ่งแก๊สเชื้อไวจะไม่ดูดกลืนรังสีอินฟราเรด ซึ่งหลอดนี้ เรียกว่าหลอดอ้างอิง (Reference Cell) ส่วนอีกหลอดหนึ่งซึ่งแสงอินฟราเรดฉายผ่านนั้นจะปล่อยให้แก๊สไอเสียที่ต้องการวิเคราะห์ไหลผ่าน แก๊สไอเสียจะถูกวิเคราะห์นั้นเรียกว่า แก๊สตัวอย่าง หลอดนี้จึงถูกเรียกว่าหลอดตัวอย่าง (Sample Cell) หลังจากที่รังสีอินฟราเรดได้ฉายผ่านหลอดทั้งสองแล้ว รังสีที่ผ่านออกไปจะถูกตรวจจับโดยตัวตรวจจับ (Detector) ซึ่งได้ติดตั้งไว้ที่ปากทางออกของหลอดทั้งสอง ที่ตัวตรวจจับนี้ภายในจะเป็นห้อง (Chamber) ส่วนที่รับแสงอินฟราเรดจากหลอดอ้างอิงจะเรียกว่าห้องอ้างอิง และส่วนที่รับแสงอินฟราเรดจากหลอดตัวอย่างเรียกว่า ห้องตัวอย่าง (Sample Chamber) ห้องสองห้องนี้มีลักษณะเหมือนกันทุกอย่าง และถูกแยกออกจากกันด้วยแผ่นบาง ๆ ซึ่งยึดหยุ่นได้ แผ่นบางนี้เรียกว่า แผ่นไดอะแฟรม (Diaphragm) ที่ห้องอ้างอิงและห้องตัวอย่างจะถูกบรรจุไว้ด้วยแก๊สซึ่งสามารถจะดูดกลืนรังสีอินฟราเรดไว้ได้

รังสีอินฟราเรดจากแหล่งกำเนิดฉายผ่านหลอดทั้งสองซึ่งในหลอดทั้งสองได้บรรจุแก๊สไว้แล้ว แสงอินฟราเรดที่ออกจากหลอดทั้งสองจะมีปริมาณที่ไม่เท่ากัน ถ้าในหลอดตัวอย่างมีสารที่ต้องการวัดความเข้มข้นอยู่ สารตัวอย่างจะทำการดูดกลืนรังสีอินฟราเรดไป ปริมาณมากน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณของสารนั้น ดังนั้น แสงอินฟราเรดที่ออกจากหลอดอ้างอิงจึงมีปริมาณมากกว่าแสงอินฟราเรดที่ออกจากหลอดตัวอย่าง จึงทำให้อุณหภูมิในห้องตัวอย่างต่ำกว่าอุณหภูมิในห้องอ้างอิง ดังนั้นความดันในห้องอ้างอิงจึงสูงกว่าความดันในห้องตัวอย่างด้วย และที่แผ่นไดอะแฟรมได้ติดตั้งปั๊มโลหะไว้ด้วย แต่ปั๊มโลหะนี้จะอยู่กับที่ ไม่เคลื่อนย้ายไปไหน แต่แผ่นไดอะแฟรมจะยืดออกตามความดันแตกต่างที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดระยะแตกต่างขึ้นระหว่างแผ่นไดอะแฟรมและปั๊มโลหะ ระยะห่างที่แตกต่างกันเมื่อความดันที่แต่ละความดันนี้จะให้ค่าความจุไฟฟ้า (Capacitance) ต่างกันด้วย และจากค่าคาปาซิแตนซ์หรือค่าความจุที่ได้นี้เราสามารถให้แทนค่าความเข้มข้นของสารตัวที่ต้องการวัดได้ แต่ในการทำงานจริงนั้นจะต้องทำให้ค่าความจุที่ปรากฏออกมาเป็นสัญญาณแบบสลับ (Alternating Signal) เสียก่อน เพื่อจะนำไปเข้าเครื่องขยายสัญญาณได้ การจะทำให้สัญญาณกลายเป็นสัญญาณสลับก็สามารถทำได้โดยติดตั้งไบพัด เพื่อเอาไว้ตัดลำแสงอินฟราเรดจากแหล่งกำเนิดทั้งสองอันไม่ให้ฉายเข้าไปในหลอดทั้งสองหลอด อุณหภูมิและความดันในห้องของตัวตรวจจับก็จะลดลงสู่สภาวะเหมือนไม่มีสารอะไรในหลอดทั้งสองหลอด ค่าความจุก็แสดงตามนั้นแล้วไบพัดก็จะหมุนปล่อยในลำแสงอินฟราเรดฉายตามปกติอีก สัญญาณความจุก็จะเพิ่มขึ้น ไบพัดนี้จะต่อเข้ากับมอเตอร์ไฟฟ้า ทำให้หมุนอยู่เช่นนี้ตลอดการวัดสัญญาณความจุที่ได้จึงได้ออกมาเป็นสัญญาณสลับ

การปรับแต่ง การปรับแต่งสามารถทำได้โดยทำการผ่านแก๊สซึ่งทราบความเข้มข้นเข้าไปที่หลอดตัวอย่าง แล้วจึงทำการปรับสเกลและปรับศูนย์ด้วยแก๊สที่ทราบความเข้มข้น สามารถสร้างกราฟสำหรับปรับแต่ง (Calibration curve) ขึ้นมาได้ ในทางปฏิบัติกราฟจะถูกเขียนระหว่างจุดสองจุดและจะสมมุติว่าเป็นกราฟเส้นตรง โดยการ interpolation แบบเส้นตรง ความยาวของหลอดจะถูกเลือกค่านั้นสเกลจะอยู่ในช่วงเส้นตรงของความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นและการดูดกลืนพลังงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานที่ตกกระทบและพลังงานที่ถูกดูดกลืน ความยาวของหลอดและความเข้มข้นของสารที่ต้องการวัด ดังสมการ

$$E_a = E_i(1 - e^{-kcl})$$

เมื่อ E_a = พลังงานที่ถูกดูดกลืน
 E_i = พลังงานที่ตกกระทบ
 k = ค่าคงที่ของการดูดกลืน
 c = ความเข้มข้นของสารที่สนใจ
 L = ความยาวของหลอดบรรจุแก๊ส

3.2 ระบบ Flame ionization detector: FID ตรวจวัดแก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) หลักการทำงาน ใช้หลักการที่ว่า เมื่อเผาไฮโดรคาร์บอนบริสุทธิ์ (Pure H_2) กับอากาศ เปลวไฟที่ได้จะมีการแตกตัว (Ionization) น้อยมาก ถ้ามีโมเลกุลของไฮโดรคาร์บอนรวมเข้าไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การแตกตัวเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล การแตกตัวจะเป็นสัดส่วนกับจำนวนคาร์บอนอะตอมโมเลกุลของไฮโดรคาร์บอน ไฮโดรคาร์บอนทุกชนิด พาราฟิน (Paraffin) โอลีฟิน (Olefin) อะโรเมติก (Aromatic) ฯลฯ จะมีผลตอบสนองกับการวัดได้เท่าๆ กัน แต่จะต่างกับพื้นที่ถ้าโมเลกุลของไฮโดรคาร์บอนนี้ประกอบด้วยอะตอมของออกซิเจนและอะตอมของไนโตรเจน

การทำงานของเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ของระบบวิเคราะห์ FID จะประกอบไปด้วยส่วนของเครื่องเผา ตัวรวบรวมประจุ (Ion Collector) และวงจรไฟฟ้าเครื่องเผาจะประกอบด้วยหลอดคาปิลารี (Capillary) ซึ่งแก๊สตัวอย่างและของผสมของไนโตรเจนและไฮโดรเจนบริสุทธิ์จะถูกนำมาใช้ อากาศที่ใช้ในการสันดาปจะถูกนำมาจากรอบๆ หลอดคาปิลารี เมื่อผสมได้เข้ากันดีแล้ว ส่วนผสมนี้จะถูกเผาโดยเส้นลวดร้อน ซึ่งได้ติดตั้งอยู่ที่ส่วนบนสุดของเครื่องเผา

ตัวรวมประจุและหลอดคาปิลารีจะถูกต่อเข้ากับวงจรไฟฟ้า สนามไฟฟ้าสถิตในบริเวณที่เกิดเปลวจะถูกผลิตขึ้นโดยแบตเตอรี่ซึ่งมีขั้วบวกลบ มันจะทำให้ประจุหรืออิเล็กตรอนวิ่งไปที่เปลว และประจุบวกวิ่งไปหาตัวรวบรวมประจุ สัญญาณกระแสไฟฟ้าแบบกระแสตรงที่ได้ จะเป็นสัดส่วนกับจำนวนประจุที่เกิดขึ้นสัญญาณแบบกระแสตรง จะถูกทำให้กลายเป็นกระแสสลับ เพื่อทำการขยายสัญญาณขึ้นแล้ว กระบวนการซึ่งทำให้อ่านออกมาได้เป็นค่าความเข้มข้นของไฮโดร คาร์บอน ในแก๊สไอเสียต่อไป

ระบบการไหล ความไวของระบบ FID จะมีผลโดยอัตราการไหลของแก๊สตัวอย่างและ ส่วนผสมของไฮโดรเจนกับไนโตรเจน วิธีหนึ่งที่จะใช้ในการควบคุมอัตราการไหลของแก๊สแต่ละ ชนิด คือ ปลดปล่อยแก๊สแต่ละชนิดไหลผ่านหลอด capillary อัตราการไหลจะขึ้นอยู่กับพื้นที่หน้าตัด ของหลอด capillary เพื่อให้ได้ผลดีหลอด capillary ควรจะสะอาดและความดันที่เกิดขึ้นใน capillary ควรคงที่และควรได้รับการควบคุมด้วย เนื่องจาก FID มีความไวต่ำมากกับไอน้ำ จึงมีความจำเป็นที่ จะต้องทำการควบแน่น H_2O ก่อน เพื่อป้องกันการอุดตันของระบบ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความผิดพลาด ขึ้นได้เนื่องไม่ได้รับความร้อนใน FID หัวเผาและหลอดตัวอย่างซึ่งจะถูกให้ความร้อนขึ้นไปถึง 350-400 องศาฟาเรนไฮต์ สิ่งเหล่านี้จะลดการควบแน่นของไฮโดรคาร์บอน ซึ่งในแก๊สตัวอย่างอาจ กลายเป็นไอน้ำในระบบขึ้นได้

3.3 ระบบ Chemi luminescent dectector: CLD การตรวจวัดแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) หลักการทำงานของเครื่องมือ Chemi luminescent dectector ตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย NO จะ ไหลเข้าสู่กระบอกซึ่งสวมเข้ากับ Flow reactor ซึ่งมีความดันต่ำ โดยทั่วๆ ไปจะมีค่าประมาณ 5-7 torr ขณะเดียวกัน Ozone ซึ่งจะถูกผลิตขึ้นใน Ozonator จะถูกดันเข้าสู่ Reactor และผสมกันอย่างดี กับ NO ตัวอย่างในบริเวณที่ใกล้กับตัวตรวจจับปฏิกิริยาระหว่าง NO และ O_3 จะเกิดขึ้นซึ่งได้ผลิต โมเลกุลของ NO_2 บางตัวที่ถูกกระตุ้นทางอิเล็กตรอนออกมา การสลายตัวเข้าสู่สภาพเดิมของโมเลกุล ที่ถูกกระตุ้นจะปล่อยแสงในช่วงความยาวคลื่น 0.6-3 ไมครอน และถูกตรวจจับโดย Photomultiplier สัญญาณจะถูกขยายและส่งผ่านไปยังตัวบันทึก

4. เชื้อเพลิงและการเผาไหม้

พลพร (2537) ได้อธิบายถึง เชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์เผาไหม้ภายใน คุณสมบัติของเชื้อเพลิง และกระบวนการเผาไหม้ ดังนี้

4.1 เชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์เผาไหม้ภายในเป็นสารผสมไฮโดรคาร์บอน ที่มีโมเลกุลและน้ำหนักต่าง ๆ กัน สารผสมไฮโดรคาร์บอน นี้ได้จากการกลั่นน้ำมันดิบปิโตรเลียม ซึ่งสามารถแบ่งน้ำมันดิบเป็น 2 ชนิดคือเป็น Paraffin base หรือ Naptha base ในการกลั่นแยกส่วนต่างๆ ออกนั้น อาศัยสารไฮโดรคาร์บอน ที่มีจุดเดือดต่างกัน ส่วนเบาที่มีจุดเดือดต่ำกว่า เช่น C_4H_{10} (Butane) C_3H_8 (Propane) C_2H_6 (Ethane) จะแยกออกมาก่อน แล้วต่อมาก็จะเป็นแก๊สโซลีน แนปทา คีโรซีน ดีเซล น้ำมันหล่อลื่น และขี้ผึ้งหรือยางมะตอย

4.2 คุณสมบัติของเชื้อเพลิง ที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสารประกอบของไฮโดรคาร์บอน ประกอบด้วย

4.2.1 ค่าความร้อน (Heating value) คือ ปริมาณความร้อนที่เชื้อเพลิงให้หลังจากการเผาไหม้ต่อหนึ่งหน่วยน้ำหนัก ซึ่งอาจหาได้โดยใช้ Gas calorimeter หรือ Bomb calorimeter ค่าความร้อนที่ทดลองได้จาก Calorimeter จะเป็นค่าความร้อนสูงกว่า (Higher heating value) สำหรับในการใช้งานมักจะใช้ค่าความร้อนต่ำกว่า (Lower heating value) มาใช้ในการคำนวณ

4.2.2 ความสามารถในการระเหย (Volatility) คือ ความสามารถในการระเหยต่ออุณหภูมิของเชื้อเพลิงไฮโดรคาร์บอน คุณสมบัติของการระเหยต่ออุณหภูมินี้มีความสำคัญต่อการใช้งานคือ เชื้อเพลิงส่วนที่ระเหยเท่านั้นจึงจะเกิดการสันดาป อุณหภูมิในการใช้งานของเครื่องยนต์มีค่าต่างๆ กัน จึงจำเป็นต้องเลือกเชื้อเพลิงที่เหมาะสมกับอุณหภูมินั้นๆ เพื่อให้เกิดการสันดาปที่สมบูรณ์

4.2.3 เลขออกเทน (Octane number) คือ ตัวเลขบอกความต้านทานต่ออุณหภูมิ และความดันในการติดไฟ ถ้าความดันและอุณหภูมิสูงก็เรียกว่า เชื้อเพลิงนั้นมี Octane number สูง โดยเทียบกับเชื้อเพลิง Iso-octane C_8H_{18} ซึ่งมี Octane No. = 100 และเชื้อเพลิง Normal-heptane C_7H_{16} ซึ่งมี Octane No. = 0 การทำให้น้ำมันเบนซิน Gasoline มีค่า Octane สูงขึ้น มักจะใช้สารเติมแต่ง เช่น Methyl tertiary butyl ether (MTBE) และเอทานอล

4.2.4 เลขซีเทน (Cetane number) คือ ตัวเลขที่บอกว่าในความดันและอุณหภูมิหนึ่งๆ เชื้อเพลิงจะสามารถติดไฟได้เร็วแค่ไหน โดยเฉพาะน้ำมันดีเซล โดยเทียบกับน้ำมัน Cetane $C_{16}H_{34}$ จะมี Cetane No. = 100 และน้ำมัน Alpha methyl-naphthalene $C_{11}H_{10}$ ซึ่งมี Cetane No. = 0

4.2.5 จุดวาบไฟ (Flash point) คือ อุณหภูมิที่เชื้อเพลิงสามารถจะให้ไอ และติดไฟวาบขึ้นได้

4.2.6 จุดติดไฟ (Fire point) คือ อุณหภูมิที่เชื้อเพลิงสามารถจะให้ไอ และติดไฟต่อไปได้เอง

4.2.7 ความถ่วงจำเพาะ คือ น้ำหนักของน้ำมันต่อปริมาตรของน้ำที่อุณหภูมิเดียวกัน ธรรมดาทั่วไปนิยมใช้เป็น API Gravity (American Petroleum Institute) ซึ่งหาจาก $API\ Gravity = 141.5 / (Sp. Gr. At\ 60F/60F) - 131.5$ โดยทั่วไป ถ้า API Gravity สูงน้ำมันนั้นจะมีค่าซีเทนสูงด้วย

4.2.8 ปริมาณกำมะถัน คือ ปริมาณกำมะถันที่มีในเชื้อเพลิง ถ้าปริมาณกำมะถันมากจะทำให้โทษกับเครื่องยนต์ โดยที่กำมะถันทำปฏิกิริยากับออกซิเจน และน้ำจะกลายเป็นกรดกำมะถัน ซึ่งจะกัดโลหะให้ผุกร่อนไป

4.2.9 Carbon residue คือ ปริมาณคาร์บอนที่ยังเหลือในเชื้อเพลิงหลังจากเผาไหม้แล้ว อาจจะเป็นเพราะปริมาณอากาศ หรือออกซิเจนไม่พอ หรือเพราะภาวะที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการสันดาปที่ไม่สมบูรณ์และมีปริมาณคาร์บอนเหลืออยู่จะเป็นรูปของคาร์บอน หรือสารประกอบก็ได้

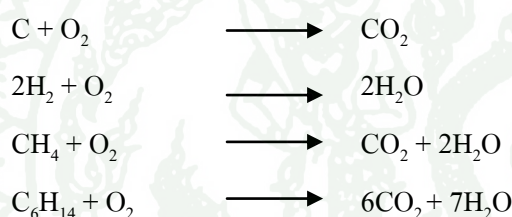
4.2.10 Ash คือ ขี้เถ้าที่เหลือหลังจากเผาเชื้อเพลิงแล้ว ถ้าเชื้อเพลิงใดมีขี้เถ้ามาก ก็ต้องมีกระบวนการขจัดขี้เถ้า ดังนั้น จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในเครื่องยนต์สันดาปภายใน

4.3 กระบวนการเผาไหม้ คือ การเกิดการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงอาจเป็นเชื้อเพลิงแข็ง เหลว หรือแก๊สก็ได้ หลังจากการเผาไหม้แล้วก็จะให้พลังงานความร้อนออกมา ซึ่งจะนำไปแปลงเป็นพลังงานรูปอื่นตามต้องการ ในกระบวนการสันดาป ต้องหาวิธีที่ทำได้ง่าย และหลังสันดาปแล้วให้พลังงานมากและสามารถจะควบคุมพลังงานนั้นได้ด้วย ในการเกิดการสันดาป เป็นการเกิดปฏิกิริยาทางเคมีของสารขึ้น ซึ่งมี 2 แบบ ได้แก่ Exothermic Reaction คือ การเกิดปฏิกิริยาทางเคมีแล้วมีการคาย หรือ

จ่ายพลังงานออกจากกระบวนการ และ Endothermic Reaction คือ การเกิดปฏิกิริยาทางเคมีโดยมีการดูดพลังงานความร้อนเข้าไปเพื่อทำปฏิกิริยา

4.3.1 อากาศ ในการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงนั้น จำเป็นต้องมีออกซิเจนเข้าช่วยในการทำปฏิกิริยา ออกซิเจนที่นำมาใช้ในกระบวนการก็มักจะเป็นออกซิเจนจากอากาศธรรมดาทั่วไป นอกจากจะมีออกซิเจนแล้ว ยังมีสารอื่นปนอยู่ด้วยคือ ไนโตรเจน อาร์กอน ฮีเลียม คริปตอน ซีนอน คาร์บอนไดออกไซด์ และไอน้ำ แต่ส่วนผสมส่วนใหญ่จะเป็น O_2 และ N_2 ส่วนสารอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นมีน้อยมาก

4.3.2 สมการของการเผาไหม้ การเผาไหม้ของเชื้อเพลิงก็ใช้ปฏิกิริยาเคมี โดยเขียนสมการเคมีขึ้นแล้วก็ Balance สมการให้เกิดการสมดุลกัน เช่น

ก. กระบวนการเผาไหม้จะใช้อากาศโดยตรงเข้าไปช่วยในการเผาไหม้โดยไม่แยก N_2 ออก ด้วยเหตุที่ N_2 เป็นแก๊สเฉื่อย ไม่เกิดปฏิกิริยากับเชื้อเพลิง แต่ก็มีผลเสียคือ ทำให้เกิดปฏิกิริยาข้างลงเนื่องจากกีดขวางทางในการทำปฏิกิริยาทางเชื้อเพลิงกับ O_2 นอกจากนั้น N_2 ยังดูดเอาความร้อนที่เกิดจากการเผาไหม้ไปด้วย ทำให้อุณหภูมิของการเผาไหม้ลดลง

ข. การเผาไหม้ของเชื้อเพลิงในอุปกรณ์ที่ใช้ในปัจจุบันจะไม่ต้องการให้เกิดปฏิกิริยาเร็วและไม่ต้องการให้อุณหภูมิสูงเกินไป เพราะจะทำให้การควบคุมพลังงานที่ได้ยากแล้ว อุณหภูมิสูง ยังจะทำให้ชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่เป็นโลหะเกิดการเสียหายได้ จึงเป็นการเหมาะสมที่จะใช้อากาศธรรมดาเข้าไปช่วยในการสันดาปของเชื้อเพลิง

5. การเผาไหม้และการเกิดสารมลพิษในเครื่องยนต์เบนซิน

พูลพร (2537) ได้อธิบายถึงเครื่องยนต์เบนซินหรือที่เรียกว่า Gasoline Engine ไว้ว่าเป็นเครื่องยนต์ที่ใช้น้ำมันเบนซิน (Gasoline) หรือแก๊สหุงต้ม (Liquified Petroleum Gas-LPG) เป็นเชื้อเพลิง การจุดระเบิดต้องใช้หัวเทียนในการช่วยจุดไฟ ให้อัตราส่วนจะเป็นสารผสมของเชื้อเพลิง และอากาศที่มีอัตราส่วนเหมาะสม ก่อนถูกดูดเข้าเครื่องยนต์ ไม่ว่าจะเป็นน้ำมันเบนซินหรือแก๊สหุงต้ม เป็นสารผสมของไฮโดรคาร์บอน คือ มีธาตุ C และ H เพียงแต่ส่วนผสมต่างกัน ในน้ำมันเบนซินทั่ว ๆ ไปใน ตลาดจะมีส่วนผสมต่างกันไปเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับกระบวนการกลั่น

น้ำมันเบนซินจะประกอบด้วยไฮโดรคาร์บอนอิ่มตัว (Saturated Hydrocarbon) ร้อยละ 45-60 อะโรมาติกไฮโดรคาร์บอน (Aromatic Hydrocarbon) ร้อยละ 30-50 และโอเลฟินไฮโดรคาร์บอน (Olefin Hydrocarbon) ร้อยละ 5-10 น้ำมันเบนซินจะเป็นของเหลว เมื่อถูกดูดผ่านเข้าคาร์บูเรเตอร์จะกลายเป็นไอผสมกับอากาศเป็นสารผสมอย่างดีก่อน เข้าเครื่องยนต์ ส่วนแก๊สหุงต้มนั้นเป็นสารผสมของโพรเพน (C_3H_8) และบิวเทน (C_4H_{10}) ที่ขายตามท้องตลาดจะมีอัตราส่วนต่างกันอย่างมากมาย ปริมาณของโพรเพนผสมอยู่ตั้งแต่ร้อยละ 10-90 กรณีปริมาณโพรเพนยิ่งมาก ค่าความร้อนของแก๊สก็จะสูงขึ้น แก๊สหุงต้มที่ใช้ในรถยนต์นั้นจะมีสถานะเป็นของเหลวโดยการอัดเพื่อสะดวกในการเก็บและขนย้าย ก่อนจะนำแก๊สนี้ผสมกับอากาศในคาร์บูเรเตอร์ จะต้องผ่านหม้อต้ม (Vaporizer) เพื่อให้เป็นไอก่อนจะได้สารผสมที่เป็นเนื้อเดียวกัน

ส่วนผสมของอากาศและเชื้อเพลิงที่เหมาะสมจากคาร์บูเรเตอร์จะถูกดูดเข้าห้องเผาไหม้แล้วถูกอัดจนถึงอัตราส่วนกำลังอัดที่กำหนด หัวเทียนก็จะช่วยจุดทำให้เกิดระเบิดและเกิดการสันดาปขึ้น

5.1 การเผาไหม้ในเครื่องยนต์เบนซิน การสันดาปในเครื่องยนต์เบนซินจะมีประสิทธิภาพดีและให้สารมลพิษที่เป็นพิษน้อยนั้น มีปัจจัยที่จะต้องควบคุมหลายตัว และบางตัวจะมีความสัมพันธ์หรือผลกระทบต่อกัน นอกจากนั้นรูปแบบห้องเผาไหม้ จังหวะการจุดระเบิด และตัวแปรต่าง ๆ ของเครื่องยนต์ยังมีผลกระทบต่อการสันดาปด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องพิจารณาแต่ละค่าให้เหมาะสมเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดโดยมีสารมลพิษที่อยู่ในขีดจำกัดด้วย

5.1.1 อัตราส่วนอากาศและน้ำมัน การจุดระเบิดและการสันดาปที่ดินั้น จะมีผลเนื่องมาจากอัตราส่วนของอากาศและเชื้อเพลิงมาก โดยเฉพาะต้องอยู่ในช่วงที่เหมาะสม ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการลามของเปลวและอุณหภูมิของเปลว การลามของเปลวในเครื่องยนต์

เบนซินที่เหมาะสมนั้น จะต้องมีอัตราส่วนอากาศต่อเชื้อเพลิง (น้ำมันเบนซิน) ในช่วง 10-17 อุณหภูมิเปลวสูงสุดนั้นจะเกิดเมื่อส่วนผสมหนาเล็กน้อย คืออยู่ในช่วงประมาณ 13.5 หรือ 14 (ส่วนผสมที่พอดี นั้น ประมาณ 14.6 ขึ้นอยู่กับกระบวนการกลั่นของน้ำมันจากโรงกลั่น) และอุณหภูมิเปลวจะลดลงเมื่อส่วนผสมหนาขึ้นหรือบางลง และอุณหภูมิจะต่ำสุดเมื่อถึงอัตราส่วนของสารผสมน้ำมันและอากาศที่เปลวไม่สามารถจะลามต่อไป ความเร็วสูงสุดของเปลวจะเกิดที่อัตราส่วนของอากาศและเชื้อเพลิงต่ำกว่า อยู่ในช่วงประมาณ 12 หรือ 13 และจะลดลงไม่ว่าอัตราส่วนจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามแบบกราฟของอุณหภูมิ สำหรับกำลังจากเครื่องยนต์นั้นจะเพิ่มหรือลดตามกราฟของความเร็วของอุณหภูมิเปลว

5.1.2 การผสมและการแจกจ่ายส่วนผสม (Formation and Distribution) เครื่องยนต์เบนซินทั่วไปโดยเฉพาะที่ใช้ในรถยนต์ จะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับความเร่งและภาระตามที่ต้องการ คาร์บูเรเตอร์จะทำหน้าที่ผสมเชื้อเพลิงและอากาศให้หนาหรือบาง เพื่อให้เครื่องยนต์ทำงานได้ตามต้องการ กำลังของเครื่องยนต์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณเชื้อเพลิงในส่วนผสม ซึ่งถูกควบคุมโดยสูญญากาศจากกระบอกสูบ ชิ้นส่วนที่ทำหน้าที่ควบคุมสูญญากาศจากกระบอกสูบ คือ ลิ้นผีเสื้อ (Throttle) ในคาร์บูเรเตอร์

5.2 สารมลพิษจากเครื่องยนต์เบนซิน เชื้อเพลิงที่ใช้ในเครื่องยนต์เบนซินจะเป็นน้ำมันเบนซินหรือแก๊สหุงต้มก็ได้ ซึ่งเชื้อเพลิงจะถูกดูดเข้าไปในคาร์บูเรเตอร์ผสมกับอากาศเป็นอย่างดี แล้วจึงแจกจ่ายต่อไปยังห้องเผาไหม้ในกระบวนการเผาไหม้ CO_2 และ H_2O จะเกิดขึ้นแต่เนื่องจากในอากาศมีปริมาณ N_2 อยู่ร้อยละ 79 ในสภาวะที่อุณหภูมิสูงก็อาจทำให้เกิด NO_x ได้ (ส่วนใหญ่จะเป็น NO และ NO_2) CO ก็อาจเกิดได้เนื่องจากการสันดาปที่ไม่สมบูรณ์ แต่ถ้า O_2 เพิ่มขึ้น ก็จะเปลี่ยนเป็น CO_2 ต่อไป ในขณะเดียวกัน HC ก็อาจเกิดขึ้นได้หากการสันดาปไม่สมบูรณ์ และจะปล่อยออกมาในจังหวะคาย ดังนั้น ไอเสียจะมีส่วนประกอบต่างกันขึ้นอยู่กับกระบวนการเผาไหม้ และปัจจัยอื่นๆ ที่สัมพันธ์กัน ส่วนประกอบของไอเสียในขณะที่มีอัตราส่วนอากาศต่อเชื้อเพลิงอย่างดี (Stoichiometric) และเผาไหม้ตามปกติ

5.2.1 คาร์บอนมอนอกไซด์ ความเข้มข้นของ CO ในภาวะสมดุล (Equilibrium คือ อุณหภูมิความดันคงที่ที่ขณะหนึ่ง) จะลดลงอย่างรวดเร็วหากเพิ่มอัตราส่วนอากาศต่อเชื้อเพลิง และอุณหภูมิของแก๊สที่เผาไหม้ก็จะลดลง และหากปฏิกิริยาทางเคมีสมดุล ความเข้มข้นของ CO ที่อุณหภูมิไอเสียจะต่ำเมื่อส่วนผสมบางและจะมีปริมาณ O_2 เหลือ แต่ความจริงแล้ว ความเข้มข้นของ CO ไม่เป็นไปตามภาวะสมดุล CO จะเข้มข้นกว่า ทำให้อุณหภูมิและความดันของไอเสียไม่เป็นไป

ตามอัตราส่วนอากาศและเชื้อเพลิง เนื่องจากความเร็วในการ Oxidize ของ CO หยุตไป จึงทำให้เกิด CO เพิ่มขึ้นมากจนหะคายของลูกสูบ

5.2.2 ไฮโดรคาร์บอน ที่อุณหภูมิสูง ความเร็วในการ Oxidize ของ HC จะเร็วมาก HC ที่เกิดในไอเสียเนื่องจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์โดยเฉพาะส่วนผสมหนา สาเหตุของ HC ที่ไม่เผาไหม้นั้น ก่อนข้างขุ่นยาก ธรรมดาผนังห้องเผาไหม้จะมีอุณหภูมิต่ำ และเปลวจะไม่ลามไปที่ที่มีส่วนผสมน้อย (ตรงบริเวณผนังห้องเผาไหม้) ดังนั้นส่วนผสมตรงนั้นจะไม่เผาไหม้ และยังคงเป็น HC อยู่และเคลื่อนที่ออกจากผนังในจังหวะคายและผสมกับแก๊สที่เผาไหม้แล้วที่อุณหภูมิสูง และหากยังมีปริมาณ O_2 เหลือในกระบอกสูบมากจะเห็นว่ายังเผาไหม้ได้ต่อไป และหากอุณหภูมิไอเสียสูงการเผาไหม้อาจเผาไปเรื่อย ๆ จนวาล์วไอเสียเปิดแล้วยังเผาต่อไปในท่อไอเสีย อย่างไรก็ตามปริมาณ HC จะเพิ่มขึ้นกรณีอัตราส่วนอากาศต่อเชื้อเพลิงลดลงเพราะปริมาณ O_2 ช่วยในการเผาไหม้ไม่เพียงพอ

5.2.3 ออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) ออกไซด์ของไนโตรเจนจากเครื่องยนต์เบนซิน ส่วนใหญ่จะเป็นสารประกอบของ NO และ NO_2 เล็กน้อย และหาก NO ถูกปล่อยออกไปในอากาศจะ Oxidize ต่อไป เป็น NO_2 ความเข้มข้นของ NO ในไอเสียขึ้นโดยตรงกับอุณหภูมิสูงสุดของการสันดาปและอัตราส่วนอากาศต่อเชื้อเพลิง ความเข้มข้นของ NO ที่ภาวะสมดุลระหว่างการเผาไหม้แบบปริมาตรคงที่นั้นจะสูงสุดที่อัตราส่วนอากาศต่อเชื้อเพลิง (เบนซิน) = 18 ไม่รวมการสูญเสียความร้อนไป กรณีใช้ส่วนผสมหนาจะเห็นว่าปริมาณ NO ลดลงเร็วมาก ความเข้มข้นของ NO ในไอเสียจากเครื่องยนต์จริงจะสูงกว่ามากไม่เป็นไปตามภาวะสมดุล เป็นผลกระทบต่อดัชนีความดันระหว่างจังหวะคายด้วยความเร็วของการ Oxidize ของ NO จะช้ามาก กรณีส่วนผสมบางส่วนอยู่ในภาวะอุณหภูมิสูงนานเกินไป NO เกิดขึ้นเรื่อยๆ แก๊สที่เผาไหม้แล้วจนถึงขีดสูงสุดของความเข้มข้นในภาวะสมดุล หลังจากนั้น NO จะแตกตัวในจังหวะคาย ความเข้มข้นจะลดลงไปเล็กน้อย อย่างไรก็ตามการแตกตัวของ NO ช้ามาก ความเข้มข้นลดลงน้อยมากเทียบกับอุณหภูมิที่ลด ปริมาณ NO ที่ออกในไอเสียจึงสูง

5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อสารมลพิษจากเครื่องยนต์เบนซิน ปัจจัยที่มีผลต่อสารมลพิษทั้งปริมาณและอัตราส่วนนั้นส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์กัน ในการพิจารณาจะเน้นเฉพาะส่วนที่มีผลกระทบจริงๆ สำหรับความสัมพันธ์และผลกระทบของปัจจัยต่างๆ ต่อกันนั้นจะสรุปพอเป็นสังเขป

5.3.1 อัตราส่วนผสม (อากาศต่อเชื้อเพลิง) โดยทั่วไปความเข้มข้นของสารมลพิษจากไอเสียแปรตามส่วนผสม และสามารถพูดได้ว่าสารมลพิษ CO แปรตามอัตราส่วนผสมโดยตรง ปัจจัยอื่นมีผลน้อยมาก แต่ปริมาณ HC และอัตราเชื้อเพลิงจำเพาะจะเพิ่มถ้าส่วนผสมบางไป เนื่องจากการลามของเปลวไฟที่ไม่สมบูรณ์และการเผาไหม้ที่ผิดเวลา ปริมาณ NO จะสูงที่สุดที่ส่วนผสม 16 และจะลดลงอย่างรวดเร็วหากส่วนผสมหมดหรือบางกว่านี้

5.3.2 เวลาจุดระเบิดต่ำ เวลาจุดระเบิดต่ำความเข้มข้นของ NO_x จะลดลงอย่างรวดเร็ว จากค่าอัตราส่วนพอดี ในเครื่องยนต์ทั่วไปที่ไม่มีอุปกรณ์ควบคุมสารมลพิษ หากตั้งการจุดระเบิดต่ำไป 10°CA ความเข้มข้นของ NO_x จะลดลงร้อยละ 30-40 และกำลังขาออกลดลงด้วย อัตราการเกิด NO_x จะลดลงร้อยละ 20 อัตราการเกิด NO_x เป็นผลจากอุณหภูมิของการสันดาปและการบำรุงรักษา ระบบจุดระเบิดการเกิด NO_x จะลดลงเร็วกว่าทางด้านของส่วนผสมหนา การจุดระเบิดต่ำจะลดปริมาณ HC ด้วย เนื่องมาจากเผาไหม้ไม่ทันทำให้เผาต่อไปในจังหวะคายและอาจเผาต่อไปในท่อไอเสีย อุณหภูมิไอเสียอาจเพิ่มขึ้น ดังนั้นหากส่วนผสมบางปริมาณ HC จะต่ำ

5.3.3 สภาวะไอดี อุณหภูมิไอดีสูงจะทำให้เพิ่ม NO_x และทำให้อากาศเข้าห้องเผาไหม้บางลงทำให้กำลังตกด้วย สำหรับผลกระทบของอุณหภูมิไอดีต่อ HC นั้นน้อยมาก แต่ความดันไอดีต่ำจะลดปริมาณ NO_x แต่เพิ่ม HC ความชื้นในอากาศมากจะมีผลทำให้ NO_x ลดเนื่องจากทำให้อุณหภูมิเปลวต่ำลงจะเห็นได้ชัดขึ้นหากส่วนผสมบาง

5.3.4 แก๊สค้าง หากมีแก๊สค้างในกระบอกสูบมาก จะทำให้อุณหภูมิแก๊สที่เผาไหม้ต่ำลง ปริมาณ HC จะเพิ่มและเกิด NO_x ด้วย ในเครื่องยนต์ 2 จังหวะจะเห็นว่าปริมาณ NO_x น้อย เพราะการค้างจะมีมากในกระบอกสูบอยู่แล้ว

5.3.5 ความดันกลับจากไอเสีย ความดันกลับจากไอเสียออกไม่สะดวก หรือออกไม่ทัน จะทำให้เกิดความดันกลับขึ้น ทำให้มีแก๊สค้างในกระบอกสูบมากขึ้น ลดปริมาณ NO_x แต่มีผลต่อ HC น้อยมาก

5.3.6 อุณหภูมิน้ำหล่อเย็น อุณหภูมิน้ำหล่อเย็นสูงขึ้นจะช่วยลด HC ได้เล็กน้อย แต่ขณะเดียวกันก็เพิ่มปริมาณ NO_x

5.3.7 ข้อมูลจำเพาะของเครื่องยนต์ รูปแบบห้องเผาไหม้ที่มีอัตราส่วนพื้นที่ผิวของผนังต่อปริมาตรห้องเผาไหม้ไม่มาก จะทำให้ปริมาณ HC ต่ำ ปริมาณ NO_x มาก ทั้งนี้ขึ้นกับตำแหน่งของการวางหัวเทียนด้วย อัตราส่วนกำลังอัดสูงจะให้กำลังดีและประสิทธิภาพสูง บางกรณีอัตราส่วนกำลังสูงจะเพิ่ม HC และลด NO_x แต่หากใช้ส่วนผสมบาง ปริมาณ NO_x จะเพิ่มขึ้น ปริมาตรช่วงชักเพิ่มจะลด HC และเพิ่ม NO_x ทำนองเดียวกับอัตราส่วนช่วงชักต่อเส้นผ่าศูนย์กลาง

5.3.8 สภาพการใช้งาน ความเร็วรอบของเครื่องยนต์มีผลต่อ CO HC และ NO_x น้อยมากภาระสูงจะให้ NO_x มาก ภาระต่ำ รอบต่ำจะให้ HC และ CO สูง ความเข้มข้นของ NO_x จะเปลี่ยนแปลงไปตามความเร็วรอบและกำลังเพลลา และแปรตามส่วนผสมและเวลาจุดระเบิดด้วย

5.3.9 ชนิดของเชื้อเพลิง เครื่องยนต์เบนซินที่ใช้ LPG เป็นเชื้อเพลิงจะให้ HC ต่ำกว่าเครื่องที่ใช้เบนซินมาก และ NO_x ก็สูงกว่มาก ทั้งนี้เพราะ LPG สามารถผสมเป็นเนื้อเดียวกับอากาศได้ดี การลุกไหม้สมบูรณ์กว่า จึงไม่มี HC เหลือมากนัก และการเผาไหม้ที่ดีก็จะเพิ่มอุณหภูมิแก๊สเผาไหม้ ทำให้ปริมาณ NO_x เพิ่มขึ้น

6. การเผาไหม้และการเกิดสารมลพิษในเครื่องยนต์ดีเซล

พลพร (2537) ได้อธิบายถึงกระบวนการเผาไหม้ในเครื่องยนต์ดีเซลและเครื่องยนต์เบนซินนั้น ว่าแตกต่างกันมาก ในเครื่องยนต์เบนซินสารผสมของอากาศกับเชื้อเพลิงจะถูกดูดเข้าในจังหวะดูด และสารผสมนี้จะถูกอัดจนถูกสูบเคลื่อนที่จนเกือบถึงจุดศูนย์กลางตายบน หัวเทียนจะช่วยจุดไฟเพื่อให้เกิดการเผาไหม้ สารผสมนี้ต้องไม่ติดไฟเองไม่ว่าก่อนหรือหลังหัวเทียนจุด มิฉะนั้นจะเกิดการน็อกขึ้น ซึ่งทำให้เครื่องยนต์เสียดังประสิทธิภาพตก ส่วนในเครื่องยนต์ดีเซลนั้นในจังหวะดูดจะดูดแต่อากาศอย่างเดียว แล้วอากาศนี้จะถูกอัดจนถูกสูบเกือบถึงจุดศูนย์กลางตายบน อากาศนี้จะมีความดันและอุณหภูมิสูง เมื่อน้ำมันฉีดเข้ามา หยดของน้ำมันที่มีขนาดไม่เท่ากัน ก็จะได้รับความร้อน และผิวของหยดน้ำมันก็จะระเหยออก ไขมันจะผสมกับอากาศที่ถูกอัดนั้น และเกิดเป็นสารผสมขึ้น สารผสมที่เกิดขึ้นในลูกสูบนี้ จะมีอัตราส่วนผสมอากาศและเชื้อเพลิงต่างกันไปในแต่ละแห่งและแต่ละเวลา การเผาไหม้จะเกิดขึ้นเมื่ออุณหภูมิและอัตราส่วนของอากาศและเชื้อเพลิงพอดีกัน ธรรมดาหยดน้ำมันขนาดต่างๆที่ถูกฉีดเข้ามาจะกระจายไปทั่วกระบอกสูบ และในกระบอกสูบอากาศจะหมุน เวียนวนไป ทำให้เกิดการเผาไหม้ขึ้นได้หลายๆ แห่งไม่แน่นอนแต่ทั่วๆไป ไฟจะติดหลายๆ จุดรอบๆ บริเวณที่ฉีดน้ำมันเข้ามาก่อน

6.1 การเผาไหม้ในเครื่องยนต์ดีเซล สามารถแบ่งออกได้ 4 ช่วงคือ

6.1.1 ช่วงจุดไฟล่า (Delay period หรือ Ignition delay) คือช่วงเวลาระหว่างที่เริ่มฉีดน้ำมันจนถึงจุดที่เริ่มติดไฟ ช่วงนี้มีความสำคัญมากต่อสมรรถนะของเครื่องยนต์ รวมทั้งผลกระทบอย่างมากต่อการสิ้นเปลืองและไอเสีย เมื่อช่วงจุดไฟล่าสั้น การเผาไหม้จะจะไม่รุนแรง การสิ้นเปลืองจะน้อย เสียหาย และ NO_x ไอเสียจะน้อย ช่วงจุดไฟล่านี้ขึ้นอยู่กับ Cetane number ของเชื้อเพลิงอุณหภูมิและความดันของการอัด การตั้งเวลาการฉีด และการหมุนเวียนของแก๊สในกระบอกสูบ ช่วงนี้จะสั้นเมื่อ Cetane number สูง ความดันและอุณหภูมิสูง ตั้งการฉีดน้ำมันช้า

6.1.2 ช่วงความดันขึ้นเร็ว (Rapid pressure rise period) คือช่วงเวลาที่เริ่มติดไฟ จนถึงความดันสูงสุด หรือช่วงความดันเพิ่มอย่างรวดเร็ว ถ้าความดันขึ้นเร็วเกินไปจะทำให้เครื่องยนต์น็อก และเกิดการสั่น กำลั้งเครื่องยนต์จะตกมีสารมลพิษในไอเสียมาก อัตราความดันจะดีก็ต่อเมื่อช่วงจุดไฟล่าสั้นพอเหมาะ ถ้าช่วงยังยาว อัตราความดันจะยิ่งสูง ทั้งนี้เพราะถ้าช่วงไฟล่ายาวปริมาณเชื้อเพลิงที่ฉีดเข้ามาในกระบอกสูบจะสะสมมากขึ้นเมื่อเกิดการติดไฟ ก็จะติดหลายๆ จุดขึ้นพร้อมๆ กันทำให้ความดันเพิ่มสูงอย่างรวดเร็วเกินไป

6.1.3 ช่วงการเผาไหม้ลาม (Combustion propagation) ความจริงแล้วการเผาไหม้นั้นเกิดขึ้นในช่วงที่ 2 แล้ว เมื่อมีการติดไฟขึ้นแล้วการเผาไหม้ก็จะลามทันที แต่ในช่วงที่ 2 นั้น การเผาไหม้ลามอย่างรวดเร็ว สำหรับในช่วงที่ 3 การลามจะค่อยสม่ำเสมอขึ้นแล้วก็ช้าลง ทั้งนี้เพราะเชื้อเพลิงที่ถูกฉีดเข้ามาอยู่เรื่อยๆ จะระเหย และดึงความร้อนจากกระบอกสูบเชื้อเพลิงที่ระเหยจะกระจายไปทั่วกระบอกสูบและผสมกับอากาศและติดไฟต่อไป แต่การติดไฟที่สมบูรณ์จะใช้เวลานานขึ้น เพราะสารผสมกระจายไปสม่ำเสมอและปริมาณ O_2 ในกระบอกสูบก็ลดลง แก๊สไอเสียที่เกิดขึ้นและวนเวียนไปรบกวนการเผาไหม้ กรณีเช่นนี้ เชื้อเพลิงที่ยังไม่เผาจะมีความร้อนสูงแต่ขาด O_2 กระบวนการเช่นนี้ทำให้เกิดอนุภาคของแข็ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นธาตุคาร์บอน

6.1.4 ช่วงหลังการเผาไหม้ ช่วงนี้น้ำมันหยุดฉีดแล้ว แต่การเผาไหม้ยังลามต่อไป เชื้อเพลิงที่กระจายไปรอบๆ กระบอกสูบที่ขาด O_2 และสารอนุภาคของแข็งที่เกิดขึ้นจะลามติดไฟอย่างช้าๆ แม้ว่าลิ้นที่หัวฉีดจะปิดแล้วแต่ก็จะเกิดน้ำมันรั่วออกมาอีกเนื่องจากความดันที่ค้างในท่อน้ำมัน ส่วนของน้ำมันที่รั่วนี้บางที่เรียก Secondary Injection (การฉีดตกค้าง) จะไม่สามารถเผาไหม้ได้อย่างสมบูรณ์ได้จะทำให้เกิดควันดำ และ HC ในไอเสียที่ออกมา

6.2 สารมลพิษจากเครื่องยนต์ดีเซล สารมลพิษจากเครื่องยนต์ดีเซล ที่มีปริมาณมากที่สุดจากไอเสีย ได้แก่ NO_x และอนุภาคของแข็ง (ควันดำ) มี HC และ CO บ้างแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ภาวะสารมลพิษที่ถือว่าร้ายแรงอีกคือกลิ่นและเสียง และแอลดีไฮด์ จะเห็นว่าแตกต่างจากเครื่องยนต์เบนซิน ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการทำงาน การสันดาปภายในกระบอกสูบ และคุณสมบัติของเชื้อเพลิงต่างกัน

6.2.1 คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) กระบวนการเกิด CO ในเครื่องยนต์ดีเซลมีส่วนคล้ายคลึงกับการเกิด CO ในเครื่องยนต์เบนซินกล่าวคือ CO จะเกิดมากหากอัตราการให้อากาศเพิ่มและลดอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นกระบวนการของการเกิดควันดำด้วย ธรรมดาทั่วไปจะเดินเครื่องยนต์ดีเซลด้วยอากาศที่มากกว่าอยู่แล้ว คืออัตราการให้อากาศจะเป็น 1.2-10 เท่า ดังนั้นปริมาณ CO ที่เกิดจึงน้อยมากเมื่อเทียบกับเครื่องยนต์เบนซิน

6.2.2 ไฮโดรคาร์บอน (HC) เครื่องยนต์ดีเซลจะปล่อย HC ออกมาน้อยมากด้วยเหตุผลเดียวกับการปล่อย CO แต่ปริมาณ HC จะเพิ่มด้วยเหตุอื่นอีกด้วย

ก. ส่วนผสมของอากาศและเชื้อเพลิงที่หนาจะสัมผัสผนังเสื้อสูบที่อุณหภูมิต่ำ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิด HC ที่ไม่ได้ทำปฏิกิริยากับ O_2 และไม่เกิดการเผาไหม้เลย

ข. หากส่วนผสมบางมากเกินไป เปลวไฟจะดับ ทำให้เกิด HC มาก

ค. น้ำมันหล่อล้นหัวฉีดฉีดแล้ว ส่วนที่เหลือเป็นหยดนี้ไม่สามารถเผาต่อไปได้ ทำให้เกิด HC

ง. เชื้อเพลิงหล่อลื่นในเสื้อสูบและกระบอกสูบเผาไหม้ไม่หมด จะทำให้เกิด HC

6.2.3 ออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) การเกิด NO_x ก็เกิดทำนองเดียวกับเครื่องยนต์เบนซินเป็นการยากที่จะบอกว่า NO_x เกิดมากน้อยเท่าไรและเกิดจากที่ไหนในกระบอกสูบ เนื่องจากอัตราส่วนของอากาศและเชื้อเพลิงกับอุณหภูมินั้น เปลี่ยนแปรตามกันอย่างซับซ้อนมากระหว่างช่วงของการเกิดการสันดาปในกระบอกสูบที่มี O_2 มาก จะเป็นการสันดาปที่ดี การเผาไหม้จะสมบูรณ์และรวดเร็ว ทำให้อุณหภูมิสูงมาก และอุณหภูมิจะสูงอยู่นาน NO_x จึงเกิดในช่วงนี้มาก

6.2.4 ควันดำ (Black smoke) น้ำมันที่ฉีดเข้ากระบอกสูบ แยกกระจายออกไปได้ยาก และมีความหนาแน่นสูง เมื่อแกนน้ำมันนี้ปะทะอุณหภูมิสูงในกระบอกสูบและขนาด O_2 ช่วยในการสันดาปเนื่องจาก O_2 ถูกใช้หมดไปแล้ว จะทำให้เกิดละอองคาร์บอนขึ้น เป็นผลให้เกิดควันดำทำนองเดียวกัน เชื้อเพลิงที่ฉีดมาแตะกระบอกสูบ เลื้อยสูบ และเชื้อเพลิงหยดหลังการฉีดน้ำมันจะทำให้เกิดเป็นควันดำด้วย

6.3 ปัจจัยที่มีผลต่อสารมลพิษจากเครื่องยนต์ดีเซล ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสารมลพิษจากเครื่องยนต์ดีเซลที่สำคัญนั้น คือ รูปแบบของห้องเผาไหม้ดังได้กล่าวมาแล้ว การเผาไหม้ที่ดีในเครื่องยนต์ดีเซลนั้น จะต้องพยายามให้อากาศที่ถูกอัดเข้าไบนั้นได้ใช้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการผสมของเชื้อเพลิงและอากาศอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน ให้มีการสูญเสียความร้อนจากผนังเลื้อยสูบน้อยที่สุดในเครื่องยนต์ดีเซลที่มีรอบต่ำ แต่ละช่วงชักจะมีเวลานานพอที่จะให้อากาศและเชื้อเพลิงผสมกันได้ดี ส่วนใหญ่จะใช้ห้องเผาไหม้แบบฉีดโดยตรง (Direct Injection Type-DI) สำหรับเครื่องยนต์ดีเซลที่มีรอบสูง จะมีเวลาในช่วงการสันดาปสั้นมาก ฉะนั้นให้อากาศและเชื้อเพลิงได้ผสมเป็นเนื้อเดียวกัน ได้มีการออกแบบให้ฉีดน้ำมันให้กระจาย และห้องเผาไหม้ก็ต้องออกแบบให้อากาศได้หมุนเวียนอย่างดี เพื่อเกิดการผสมที่เป็นเนื้อเดียวกันจะได้ลูกไหม้อย่างสมบูรณ์ได้ รูปแบบห้องเผาไหม้ชนิดต่าง ๆ อาจแยกได้ดังนี้

6.3.1 แบบฉีดตรง (Direct Injection Type-DI) ช่วงว่างบนหัวลูกสูบคือห้องเผาไหม้ เชื้อเพลิงจะถูกฉีดกระจายเข้าหาลูกสูบจากหัวฉีดแบบหลายๆ รู ซึ่งวางอยู่ในตำแหน่งตรงกลางของห้องเผาไหม้ ในห้องเผาไหม้แบบฉีดตรงการสันดาปของเชื้อเพลิงเกิดขึ้นเป็นลำดับ

6.3.2 แบบฉีดโดยอ้อม (Indirect Injection Type-IDI) แบบฉีดโดยอ้อมจะเพิ่มการเผาไหม้ช่วย (Sub-chamber) อีกห้องหนึ่ง โดยมีทางต่อเชื่อมกันระหว่างเผาไหม้ทั้งสองห้องเข้าห้องเผาไหม้แบบฉีดโดยอ้อมนี้จะทำให้เกิดสหมุนเวียนได้ดีขึ้นมาก เชื้อเพลิงจะถูกฉีดเข้าห้องเผาไหม้ช่วยก่อนและบางส่วนจะถูกเผาโดย glow plug ทำให้อุณหภูมิและความดันในห้องเผาไหม้ช่วยสูงมาก เป็นผลให้ปลั๊กกระแทกส่วนผสมและน้ำมันเข้าห้องเผาไหม้หลัก (Main chamber) อย่างแรงไปตามทางต่อเชื่อม (Tunnel) ทำให้เกิดการสันดาปอย่างสมบูรณ์ขึ้นในห้องเผาไหม้หลัก

6.3.3 ระบบการฉีดเชื้อเพลิง

ก. การตั้งเวลาฉีด เวลาของการฉีดน้ำมันมีผลต่อการจุดระเบิดของเครื่องยนต์มาก การฉีดน้ำมันเข้าเพื่อให้ได้กำลังมากและประหยัดนั้นทำให้การจุดระเบิดช้าลง เพราะความดันและอุณหภูมิระหว่างช่วงจุดระเบิดขึ้นสูงมาก และทำให้เวลาของการสันดาปส่วนผสมน้อยลงด้วย NO_x ก็น้อยลง การฉีดน้ำมันช้าลงจะลดอัตราส่วนกำลังอัด อุณหภูมิสูงสุดจะลดลง และช่วงเวลาของอุณหภูมิสูงนี้จะน้อย NO_x จะน้อยลง

ข. อัตราการฉีดน้ำมัน ปริมาณของน้ำมันที่ฉีดเข้ากระบอกสูบต่อหน่วยเวลา คือ อัตราการฉีดน้ำมัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการผสมเชื้อเพลิงกับอากาศ การเผาไหม้และการลามของเปลว รวมถึงการเกิด NO_x เสีย และการน็อกของเครื่องยนต์ด้วย อัตราการฉีดเชื้อเพลิงโดยเฉพาะในช่วงของการจุดระเบิดล่านั้นมีผลต่อ NO_x มาก การฉีดที่ไม่สมบูรณ์ จะทำให้เกิดการเผาไหม้ล่าช้า ส่วนใหญ่จะเนื่องจากการออกแบบปริมาตรของช่วงในหัวฉีด (Nozzle Sack) หรือคลื่นความดันในท่อส่งน้ำมัน ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดควันดำ CO และ HC

6.3.4 ระบบไอดี

ก. การหมุนเวียนของอากาศในห้องเผาไหม้ ในเครื่องยนต์ดีเซลนั้น ธรรมชาติจะมีอากาศเกินพออยู่แล้ว แต่จะมีบางแห่งในห้องเผาไหม้ที่มีเชื้อเพลิงมาก ซึ่งจะเป็นผลทำให้เกิดควันดำ CO และ HC ได้ การขจัดปัญหานี้ทำได้โดยต้องพยายามให้เชื้อเพลิงที่ถูกฉีดเข้าไปแล้วทำปฏิกิริยากับอากาศเร็วที่สุด อากาศที่หมุนวนอยู่ในห้องเผาไหม้จะเป็นประโยชน์เมื่อเข้าผสมกับเชื้อเพลิง การหมุนวนของอากาศเกิดจากระบบไอดี และการบีบอัดของอากาศจะเกิดที่หัวของลูกสูบ

ข. ปริมาณไอดี แม้ในเครื่องยนต์ดีเซลจะมีปริมาตรอากาศมากเกินพออยู่แล้ว แต่การอัดอากาศเพิ่มขึ้นอาจใช้เทอร์โบชาร์จเจอร์จะช่วยให้ลดควันดำ ลดปริมาณ CO และ HC ได้

ค. คุณภาพไอดี ความชื้นในอากาศมีผลต่อไอเสียมาก ความชื้นยิ่งสูงปริมาณ NO_x ยิ่งมากและหากอุณหภูมิไอดีสูง NO_x สูง แต่ควันดำจะเพิ่มเล็กน้อย และกำลังตกเพราะมวลอากาศน้อยลง

ง. แก๊สค้ำ หากมีแก๊สค้ำในกระบอกสูบจะทำให้อุณหภูมิในการเผาไหม้ต่ำลง NO_x จะลดลง แต่ขณะเดียวกันปริมาณ O_2 ในการเผาไหม้ก็น้อยลง ซึ่งจะทำให้เกิดควันดำมากขึ้น ความจริงแล้วแก๊สค้ำในเครื่องยนต์ดีเซลไม่เป็นปัญหาเลย เพราะในแก๊สไอเสียที่ค้ำนั้นจะมีปริมาณ O_2 มากอยู่แล้ว และหากมีแก๊สค้ำ ปริมาณ NO_x ที่ลดลงก็น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณทั้งหมด

6.3.5 อัตราส่วนกำลังอัด อัตราส่วนกำลังอัดสูง จะทำให้อุณหภูมิสูงของไอดีที่เข้าสู่ห้องเผาไหม้เร็วขึ้น ปริมาณ HC จะลดลงหากอัตราส่วนกำลังอัดสูงขึ้น และ NO_x จะลดลงด้วยสำหรับในห้องเผาไหม้แบบฉีดโดยอ้อม แต่ในห้องเผาไหม้แบบฉีดโดยตรงปริมาณ HC ลดลง และ NO_x เพิ่มขึ้น

6.3.6 ตัวแปรต่างๆ เช่น ภาระในเครื่องยนต์ ความเร็วรอบ ถ้าอัตราส่วนอากาศและน้ำมันคงที่ การเปลี่ยนความเร็วรอบจะทำให้ค่า NO_x และควันดำเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย สภาพการขับเคลื่อนเครื่องยนต์ ในเครื่องยนต์ดีเซลการควบคุมการขับเคลื่อน (หรือภาระของเครื่องยนต์) โดยปรับปริมาณน้ำมันที่ฉีดเข้าเท่านั้น ไม่เหมือนในเครื่องยนต์เบนซินซึ่งปรับภาระโดยเหยียบคันเร่ง ซึ่งจะเพิ่มอัตราส่วนอากาศน้ำมัน ทำให้ HC และ CO เพิ่ม

6.3.7 เชื้อเพลิง ค่าครรชนีซีเทนจะมีผลต่อการจุดไฟล่าและมีผลต่อ NO_x ด้วย แต่ธรรมชาติของเชื้อเพลิงที่มีผลน้อยอยู่แล้ว โดยเฉพาะค่าควันดำ หากเชื้อเพลิงที่เดิมแบบเรียบจะทำให้ควันดำเพิ่มขึ้น สำหรับคุณสมบัติตัวอื่นของเชื้อเพลิง ก็มีผลกระทบต่อสารมลพิษเช่นกัน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Singh *et al.*, (2008) ได้ศึกษาแนวโน้มการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจก จากภาคขนส่งทางบกในประเทศอินเดีย ระหว่างปี ค.ศ. 1980 ถึงปี ค.ศ. 2000 พบว่าประเทศอินเดียมีการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจกเทียบเท่า แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 59 เมกกะตัน ในปี ค.ศ.1990 เพิ่มขึ้นในปริมาณที่สูงขึ้นเป็น 106 เมกกะตัน และในปี ค.ศ. 2000 การปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจกเทียบเท่า แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ปลดปล่อยทั้งหมดในประเทศอินเดียนั้น ได้มีการรายงานเพิ่มขึ้นจาก 988 เมกกะตัน ซึ่งอัตราการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจก โดยมีผลทำให้ภาคการขนส่งทางบก มีการระบายการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจกเทียบเท่าแก๊ส

คาร์บอนไดออกไซด์ไม่น้อยกว่า 8 % ของปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจกเทียบเท่าแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ทั้งหมดในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1900-2000 การเพิ่มขึ้นของการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจก ซึ่งมีผลต่อการเกิดโอโซนที่เป็นอันตราย สำหรับแนวทางการดำเนินการแก้ไขเพื่อลดการปลดปล่อยสารดังกล่าวภาครัฐประกอบด้วย การออกแบบเทคโนโลยีที่เหมาะสม นโยบายที่เหมาะสม รวมทั้งได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว

Japan Transport Cooperation Association., (2004) ได้ศึกษาโครงการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกในภาคการขนส่งของประเทศไทย โดยเลือกพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นกรณีศึกษา โดยได้ทำการศึกษารูปแบบการจราจรในกรุงเทพมหานครที่ความเร็วแตกต่างกัน รวมทั้งทำการทดสอบรถยนต์ในประเภทต่างๆ ที่มีในประเทศไทย บน Chassis dynamometer จากการศึกษายพอัตราการปลดปล่อยแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ในปี 2002 ในภาคการขนส่งต่างๆ เช่น ทางถนน รถไฟ ทางอากาศ และทางน้ำ จากการใช้เชื้อเพลิงชนิดต่างๆ เช่น แก๊สธรรมชาติ (NGV) แก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) น้ำมันเบนซิน 91 น้ำมันเบนซิน 95 น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว น้ำมันดีเซลหมุนช้า น้ำมันเครื่องบินและอื่นๆ รวมทั้งสิ้น 60,008,486 tCO₂ โดยแบ่งได้ในภาคการขนส่งที่เป็นบนท้องถนนเท่ากับ 47,677,849 tCO₂ ภาคการขนส่งทางรถไฟเท่ากับ 346,146 tCO₂ ภาคการขนส่งทางอากาศเท่ากับ 9,327,485 tCO₂ ภาคการขนส่งทางน้ำเท่ากับ 3,205,465 tCO₂ และนอกจากนี้ ได้ทำการประเมินอัตราการปลดปล่อย แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ในกรุงเทพมหานคร จากภาคการขนส่งทางบกบนท้องถนนในปี 2002 สามารถสรุปได้ดังนี้ เชื้อเพลิงแก๊สธรรมชาติ (NGV) มีการปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจก 2,913 tCO₂ แก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) 156,886 tCO₂ น้ำมันเบนซิน 91 2,050,676 tCO₂ น้ำมันเบนซิน 95 1,428,501 tCO₂ และน้ำมันดีเซลหมุนเร็วเท่ากับ 6,869,184 tCO₂ และผลรวมจากการปลดปล่อยในภาคการขนส่งบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 10,508,161 tCO₂

Durbin *et al.*, (2007) ได้ศึกษาการปลดปล่อยสารมลพิษจากรถยนต์บรรทุก โดยนำรถยนต์เข้าทดสอบบน Chassis dynamometer จากการทดสอบรถยนต์ยี่ห้อ FORD รุ่น F350 ปี 1999 ระหว่างน้ำมันดีเซลและน้ำมันไบโอดีเซล B20 ในหน่วยของ g/mile พบว่าแก๊สไฮโดรคาร์บอนรวม (THC), แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO), และสารมลพิษอนุภาค (PM) มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษดังกล่าวทั้งสามเพียงเล็กน้อย ในขณะที่แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) มีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นในปริมาณไม่มาก จากการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันไบโอดีเซล B20 เปรียบเทียบกับน้ำมันเชื้อเพลิงดีเซล และสรุปไว้ว่าการระบายสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงระหว่างน้ำมันดีเซลและน้ำมันไบโอดีเซล B20 มีความแตกต่างในปริมาณที่ไม่สูง

Graham *et al.*, (2008) ได้ศึกษาการระบายไอเสียจากรถยนต์บรรทุกทุกชนิดขนาดใหญ่ (Emission factor) ของประเทศแคนาดา โดยทดสอบกับรถยนต์ขนส่งสินค้า รุ่นปี 2003 และรถยนต์ขนส่งสินค้า รุ่นปี 1999 จากการใช้เชื้อเพลิงดีเซล, น้ำมันดีเซล B2, น้ำมันดีเซล B5 ได้ผลสรุปดังนี้

รถยนต์ขนส่งสินค้า รุ่นปี 2003 การใช้เชื้อเพลิงดีเซลมีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ $\text{CO}_2 = 1493$, $\text{CH}_4 = 0.0035$, $\text{N}_2\text{O} = 0.0081$ กรัมต่อกิโลเมตร, อัตราการใช้เชื้อเพลิง 57.2 ลิตร/100 กิโลเมตร

เชื้อเพลิงดีเซล B2 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสียดังนี้ $\text{CO}_2 = 1494$, $\text{CH}_4 = 0.0078$, $\text{N}_2\text{O} = 0.0114$, อัตราการใช้เชื้อเพลิง 56.1 ลิตร/100 กิโลเมตร

เชื้อเพลิงดีเซล B5 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ $\text{CO}_2 = 1469$, $\text{CH}_4 = 0.0037$, $\text{N}_2\text{O} = 0.0095$ กรัมต่อกิโลเมตร, อัตราการใช้เชื้อเพลิง 55.3 ลิตร/100 กิโลเมตร

และรถยนต์ขนส่งสินค้า รุ่นปี 1999 สรุปได้ดังนี้ การใช้เชื้อเพลิงดีเซลมีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ $\text{CO}_2 = 1447$, $\text{CH}_4 = 0.0068$, $\text{N}_2\text{O} = 0.0119$ กรัมต่อกิโลเมตร, อัตราการใช้เชื้อเพลิง 55.4 ลิตร/100 กิโลเมตร

เชื้อเพลิงดีเซล B2 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ $\text{CO}_2 = 1477$, $\text{N}_2\text{O} = 0.0107$ กรัมต่อกิโลเมตร, อัตราการใช้เชื้อเพลิง 55.3 ลิตร/100 กิโลเมตร

เชื้อเพลิงดีเซล B5 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ $\text{CO}_2 = 1427$, $\text{CH}_4 = 0.0035$, $\text{N}_2\text{O} = 0.0133$ กรัมต่อกิโลเมตร, อัตราการใช้เชื้อเพลิง 53.63 ลิตร/100 กิโลเมตร

กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ. (2543) ได้ศึกษาการปรับปรุงฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพอากาศในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ทำการตรวจวัดหาปริมาณการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) จากยานพาหนะ 4 ประเภท ทำการทดสอบบน Chassis dynamometer กับยานพาหนะต่างๆ ได้แก่ รถยนต์ขนาดใหญ่เครื่องยนต์ดีเซล รถยนต์ขนาดเล็กเครื่องยนต์ดีเซล รถยนต์เบนซิน และรถจักรยานยนต์ สามารถสรุปผลการตรวจวัด ได้ดังนี้

1. รถยนต์ขนาดใหญ่เครื่องยนต์ดีเซล มีผลอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย $\text{NO}_x = 28.478$, $\text{SO}_2 = 0.534$, $\text{CO} = 11.887$, $\text{PM} = 1.855$, $\text{HC} = 3.074$ (กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน) อัตราการใช้ น้ำมัน 1.58 กิโลเมตรต่อลิตร

2. รถยนต์ขนาดเล็กเครื่องยนต์ดีเซล มีผลอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย $\text{NO}_x = 4.116$, $\text{SO}_2 = 0.117$, $\text{CO} = 2.177$, $\text{PM} = 0.398$, $\text{HC} = 0.984$ (กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน) อัตราการใช้ น้ำมัน 7.24 กิโลเมตรต่อลิตร

3. รถยนต์เบนซิน มีผลอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย $\text{NO}_x = 1.460$, $\text{SO}_2 = 0.182$, $\text{CO} = 5.745$, $\text{PM} = 0.005$, $\text{HC} = 1.535$ (กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน) อัตราการใช้น้ำมัน 8.13 กิโลกรัมต่อลิตร

4. รถจักรยานยนต์ มีผลอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย $\text{NO}_x = 0.051$, $\text{SO}_2 = 0.0041$, $\text{CO} = 5.868$, $\text{PM} = 0.150$, $\text{HC} = 8.552$ (กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน) อัตราการใช้น้ำมัน 35.94 กิโลกรัมต่อลิตร

สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ. (2543) ได้ศึกษา โครงการตรวจวัดมลพิษทางอากาศจากรถยนต์ที่ใช้แก๊สโซฮอล์ ได้ศึกษาการระบายสารมลพิษจากไอเสียจากรถยนต์และรถจักรยานยนต์ที่ใช้แก๊สโซฮอล์ 91 และ 95 เป็นเชื้อเพลิง พร้อมทั้งประเมินผลกระทบต่อคุณภาพอากาศในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการทดสอบบน Chassis dynamometer เปรียบเทียบระหว่างการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์กับน้ำมันเบนซินพบว่า การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของสารมลพิษทั่วไปจากไอเสียรถยนต์และอัตราการใช้เชื้อเพลิง มีผลสรุปได้ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) เพิ่มขึ้น 5.73 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ลดลง 14.97 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) เพิ่มขึ้น 12.20 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) เพิ่มขึ้น 3.93 % และอัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง (FC) 0.55 % สำหรับผลแตกต่างที่เกิดขึ้นได้อธิบายว่ารถยนต์แต่ละคันจะมีปริมาณการระบายสารมลพิษจากไอเสียหรือแนวโน้มการเกิดสารมลพิษแต่ละประเภทแตกต่างกันไป และไม่ใช้รถยนต์ทุกคันที่ใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์แล้วจะมีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลงหรือปริมาณแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนเพิ่มขึ้น เนื่องจากความแตกต่างของประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องยนต์และอุปกรณ์ลดสารมลพิษที่มีการติดตั้งมากับรถยนต์แตกต่างกัน

อิทธิพล. , (2549) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาศูนย์ระบายสารมลพิษของแหล่งกำเนิดประเภทเคลื่อนที่ได้โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์และการทดสอบสารมลพิษ โดยใช้แบบจำลองคณิตศาสตร์ โมบาย 6 ที่ถูกพัฒนาในปี 2002 โดย US.EPA มาใช้พัฒนาศูนย์ระบายสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดสารมลพิษประเภทเคลื่อนที่ได้ ได้แก่ CO, HC, NO_x และ PM รวมทั้งการประเมินสารมลพิษที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดประเภทเคลื่อนที่ได้ในช่วงเวลาต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศูนย์ระบายสารมลพิษในประเทศไทยร่วมกับการทดสอบสารมลพิษในห้องปฏิบัติการเพื่อทำการประเมินปริมาณสารมลพิษที่เกิดขึ้นจากยานพาหนะในเขตกรุงเทพมหานคร และจากการใช้แบบจำลองนี้พบว่าปริมาณสารมลพิษในบรรยากาศจากยานพาหนะ ในเขตกรุงเทพมหานคร ปี 2004

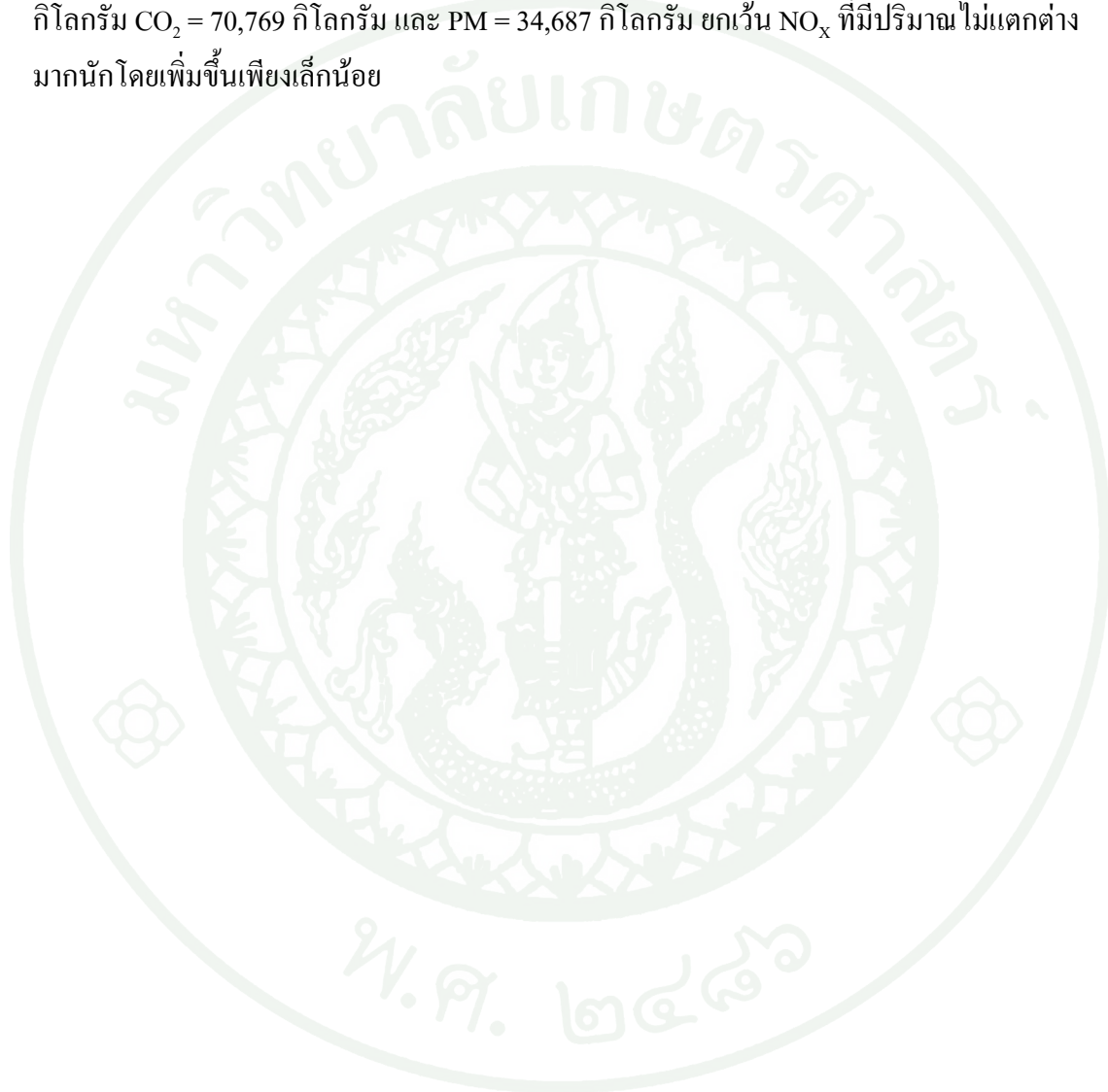
พบว่าปริมาณ CO = 3,170 กิโลตันต่อปี HC = 418 กิโลตันต่อปี NO_x = 495 กิโลตันต่อปี PM = 54 กิโลตันต่อปี

ณัฐชนก และคณะ., (2549) ได้ทำการศึกษาขนาดของฝุ่นละอองจากไอเสียรถยนต์เครื่องยนต์ดีเซลในประเทศไทย ได้ทำการทดสอบโดยนำรถยนต์ขึ้นวิ่งบนแท่นทดสอบและทำการเก็บตัวอย่างฝุ่นละอองที่ระบายออกมาจากท่อไอเสีย จำนวน 27 คัน รถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก 12 คัน รถยนต์ดีเซลขนาดใหญ่ 15 คัน การศึกษาวิจัยพบว่า ขนาดของฝุ่นละอองของรถยนต์ทั้ง 2 ประเภท มีขนาดแตกต่างกัน โดยจากตัวอย่างขนาดฝุ่นละอองที่เก็บพบว่ามีขนาดตั้งแต่ 18 ไมครอน ไปจนถึงขนาดเล็กกว่า 0.18 ไมครอน สรุปได้ว่า รถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก มีขนาดฝุ่นละอองเล็กกว่า 10 ไมครอน คิดเป็นร้อยละ 89.41 ฝุ่นละอองขนาดระหว่าง 0.18-0.32 ไมครอน มีปริมาณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.27 ของปริมาณฝุ่นละอองที่เก็บจากตัวอย่างทั้งหมด สำหรับรถยนต์ดีเซลขนาดใหญ่ พบว่ามีขนาดฝุ่นละอองไม่แตกต่างกับฝุ่นละอองที่ระบายออกจากท่อไอเสีย รถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก ผลสรุปพบว่า ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน คิดเป็นร้อยละ 91.77 และฝุ่นละอองขนาดระหว่าง 0.56-1 ไมครอน พบปริมาณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.82 ของปริมาณฝุ่นละอองที่เก็บจากตัวอย่าง

เทอดศักดิ์ และคณะ., (2549) ได้ศึกษาเปรียบเทียบขนาดและปริมาณฝุ่นละอองจากไอเสียรถยนต์ดีเซล ระหว่างเชื้อเพลิงประเภทไบโอดีเซลและน้ำมันดีเซล ได้ทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการด้านยานยนต์ โดยทดสอบกับรถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก จำนวน 1 คัน นำรถยนต์ขึ้นทดสอบบน Chassis dynamometer ขับเคลื่อนรถยนต์ตามวัฏจักรแบบมาตรฐานและทำการเก็บตัวอย่างฝุ่นละอองที่ระบายออกจากไอเสียรถยนต์ดังกล่าว จากการใช้เชื้อเพลิงประเภทน้ำมันไบโอดีเซลและน้ำมันดีเซลธรรมดาหมุนเร็ว ผลการทดสอบพบว่าฝุ่นละอองที่ระบายออกมาจากไอเสียมีขนาดระหว่าง 0.65-7.0 ไมครอน และปริมาณความเข้มข้นระหว่าง 0.534-2.31 กรัมต่อลูกบาศก์เมตร โดยผลจากการใช้น้ำมันไบโอดีเซลพบว่า ปริมาณฝุ่นละอองที่ระบายออกมาจากท่อไอเสียรถยนต์ตัวอย่างเท่ากับ 2.31 กรัมต่อลูกบาศก์เมตร และฝุ่นละอองส่วนใหญ่มีขนาดระหว่าง 1.1-2.1 ไมครอน คิดเป็นร้อยละ 61 ของฝุ่นละอองทั้งหมด สำหรับผลจากการใช้น้ำมันดีเซลธรรมดาพบว่า ปริมาณฝุ่นละอองที่ระบายออกมาจากไอเสียรถยนต์มีค่าเท่ากับ 0.523 กรัมต่อลูกบาศก์เมตร โดยขนาดฝุ่นละอองส่วนใหญ่มีขนาดระหว่าง 7.0 ไมครอน ถึงมากกว่า 7.0 ไมครอน คิดเป็นร้อยละ 35.6

กรมพัฒนาพลังงานและอนุรักษ์พลังงานทดแทน. (2547) ได้ทำการศึกษาโครงการเมืองสะอาดอากาศบริสุทธิ์ การวิจัยสาธิตการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลเป็นเชื้อเพลิงในรถยนต์รับจ้าง

สองแถวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการทดสอบกับรถยนต์รับจ้างสองแถวในจังหวัดเชียงใหม่ นำรถยนต์ตัวอย่างมาขึ้นบนแท่นทดสอบ Chassis dynamometer เพื่อเปรียบเทียบสารมลพิษและฝุ่นละอองที่ระบายออกจากไอเสีย ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณน้ำมันไบโอดีเซล ที่ใช้ผสมกับดีเซลหมุนเร็วปี 2 และ ปี 5 จำนวนที่ผสม 38,029 ลิตร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสารมลพิษต่างๆ และปริมาณฝุ่นละออง ในปริมาณที่ลดลงเมื่อเทียบกับน้ำมันดีเซล ได้แก่ CO = 183 กิโลกรัม HC = 68 กิโลกรัม CO₂ = 70,769 กิโลกรัม และ PM = 34,687 กิโลกรัม ยกเว้น NO_x ที่มีปริมาณไม่แตกต่างกันมากนักโดยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

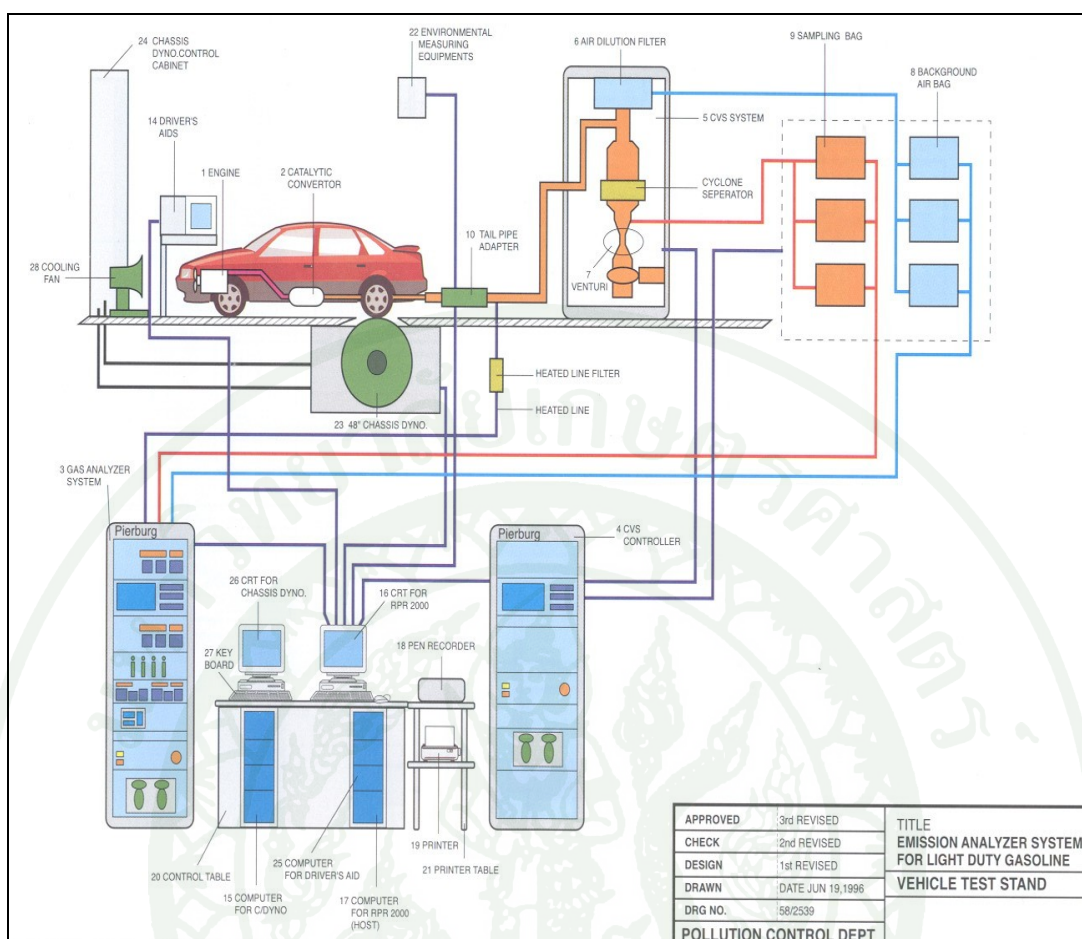

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

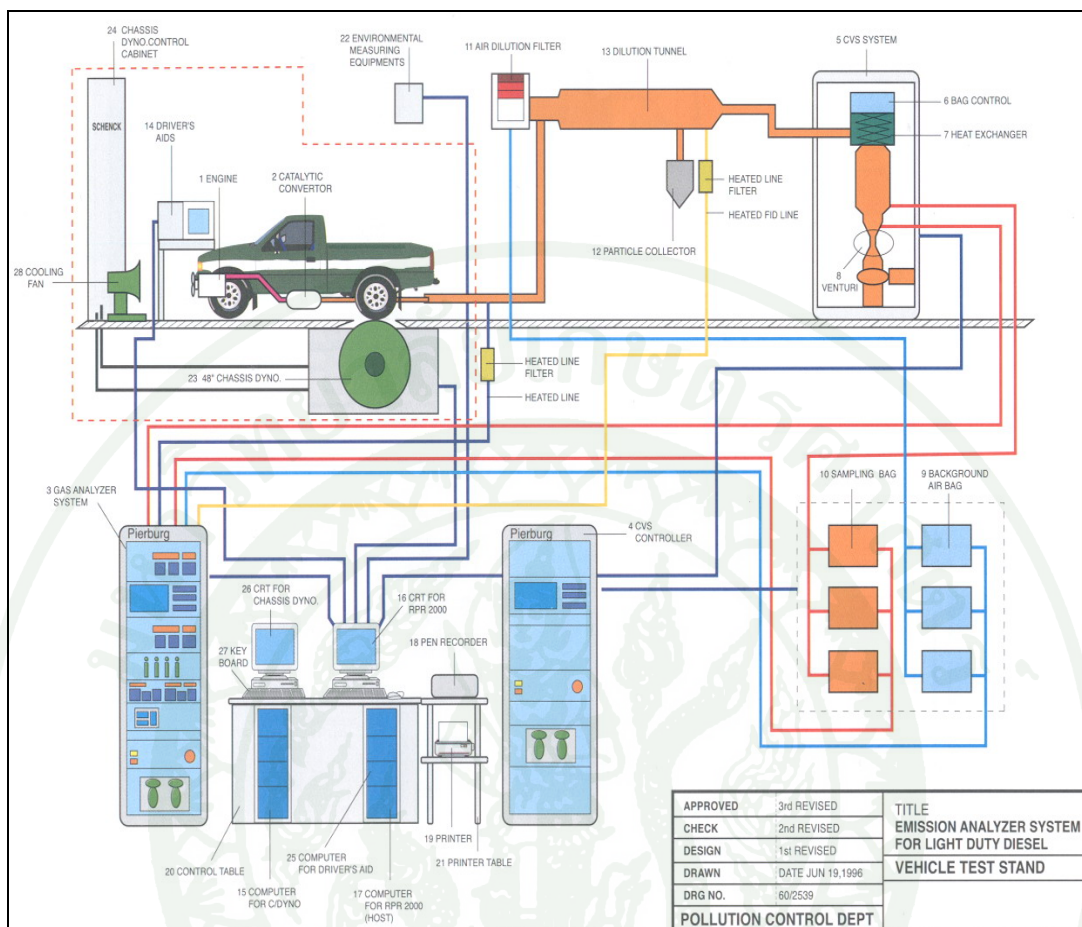
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) จากเครื่องยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล สารมลพิษจากไอเสียประกอบด้วย แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) สารมลพิษอนุภาค (PM) (เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) ซึ่งเกิดจากการใช้เชื้อเพลิงชนิดต่างๆ เช่น รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ได้แก่ น้ำมันเบนซินออกเทน 91, น้ำมันเบนซินออกเทน 95, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95, แก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 ที่มีจำหน่ายในสถานบริการเชื้อเพลิง ตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน และนอกจากนี้ยังได้ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสีย (Emission load) ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวม (Total fuel consumption) รวมทั้งการเปรียบเทียบในแต่ละช่วงความเร็ว ในถนนที่มีการจราจรหนาแน่นเพื่อเป็นกรณีศึกษา

การศึกษาวิจัยได้ดำเนินการ ณ ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่เลขที่ 138/28 หมู่ที่ 2 ถนนรังสิตนครนายก ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการรถยนต์เบนซิน และห้องปฏิบัติการรถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO/IEC 17025 ด้านการทดสอบทั้งสองห้องปฏิบัติการฯ เครื่องมือและอุปกรณ์มีลักษณะการทำงาน โดยเป็นการจำลองการขับเคลื่อนท้องถนนมาทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการด้านยานยนต์ โดยเก็บตัวอย่างไอเสียตลอดการขับ ซึ่งจะมีสภาพใกล้เคียงกับการใช้งานจริง เป็นวิธีมาตรฐานสากลที่ใช้ในปัจจุบัน โดยกำหนดในมาตรฐานต่างประเทศ เช่น Directive 96/69/EEC (EURO II), Directive 1999/102/EC(A) (EURO III) และมาตรฐานในประเทศไทย ได้แก่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 2155-2546 และ มอก. 2160-2546 โดยมีแผนผังการทดสอบสารมลพิษจากเครื่องยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน (แสดงในภาพที่ 1) และแผนผังการทดสอบสารมลพิษรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล (แสดงในภาพที่ 2) ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 แผนผังการทดสอบสารมลพิษรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

ภาพที่ 2 แผนผังการทดสอบสารมลพิษรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

1. รถยนต์ที่ใช้ในการทดสอบ

รถยนต์ที่ใช้ในการทดสอบเป็นรถที่ใช้งานทั่วไปบนท้องถนน มีช่วงอายุการใช้งานของรถยนต์ไม่เกิน 15 ปี เพื่อเป็นตัวแทนในการทดสอบหาอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียจากท่อไอเสีย ได้แก่ HC, NO_x, CO, CO₂, PM และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (FC) รถยนต์ต้องมีสภาพและความเหมาะสมทางด้านสภาพเครื่องยนต์ และมีความสมบูรณ์พร้อมสำหรับการทดสอบได้ตลอดวัฏจักรการขับขี่ ไม่มีการรั่วไหลของระบบระบายไอเสียของรถยนต์ เพื่อให้สามารถเก็บตัวอย่างไอเสียได้ถูกต้อง ประกอบด้วย

1.1 รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ได้แก่ รถยนต์ส่วนบุคคล (รถยนต์นั่งเก๋ง) รถยนต์โดยสารสาธารณะ (Taxi) มีขนาดเครื่องยนต์อยู่ระหว่าง 1300 – 3200 ลูกบาศก์เซนติเมตร รวมทั้งสิ้น 67 คัน ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 43 คัน Honda 7 คัน Mitsubishi 7 คัน Nissan 7 คัน Isuzu 1 คัน BMW 1 คัน Benz 1 คัน รายละเอียด ยี่ห้อ รุ่น ระยะทางการใช้งาน ปริมาตรความจุกระบอกสูบ และชนิดการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ตัวอย่าง (รายละเอียดในภาคผนวก ก1)

1.2 รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ได้แก่ รถปิกอัพ (กระบะ) และรถตู้ มีขนาดเครื่องยนต์อยู่ระหว่าง 2500 – 3000 ลูกบาศก์เซนติเมตร รวมทั้งสิ้น 17 คัน ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 7 คัน Isuzu 5 คัน Mitsubishi 3 คัน Nissan 1 คัน Mazda 1 คัน รายละเอียด ยี่ห้อ รุ่น ระยะทางการใช้งาน ปริมาตรความจุกระบอกสูบและชนิดการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ตัวอย่าง (รายละเอียดในภาคผนวก ก5)

2. เชื้อเพลิงที่ใช้ทดสอบ

การใช้เชื้อเพลิงกับรถยนต์ตัวอย่างที่ใช้ทดสอบกับรถยนต์ทั้งสองประเภท จะทดสอบตามสภาพเดิมของรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงตามที่รถยนต์คันนั้นใช้อยู่ ณ ปัจจุบัน เพื่อให้เป็นไปตามสภาพการใช้งานจริงของรถยนต์แต่ละคัน ยกเว้นรถยนต์บางคันที่ใช้เชื้อเพลิงร่วมจะทำการทดสอบเชื้อเพลิงที่ใช้ร่วมด้วย เช่น รถยนต์เบนซินติดตั้งแก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) และสามารถใช้เชื้อเพลิงเบนซินได้ จะทำการทดสอบเชื้อเพลิงเบนซินและเชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลวทั้งสองชนิดเชื้อเพลิง หรือรถยนต์ดีเซลที่เจ้าของใช้เชื้อเพลิงดีเซลหมุนเร็วธรรมดา สลับน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 จะทำการทดสอบทั้ง 2 เชื้อเพลิง รวมทั้งทดสอบเปรียบเทียบในรถยนต์คันเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่เกิดขึ้น

รายละเอียดของเชื้อเพลิงประกอบด้วย ทั้งนี้เชื้อเพลิงที่ใช้ทดสอบกับรถยนต์ตัวอย่างจะเป็นเชื้อเพลิงเดิมที่มีอยู่ในรถยนต์ตัวอย่างคันนั้นและเป็นเชื้อเพลิงที่เป็นไปตามรายละเอียดข้อกำหนดลักษณะและคุณภาพของเชื้อเพลิง ที่เป็นไปตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน

2.1 เชื้อเพลิงรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน รวมทั้งสิ้น 6 ชนิดเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันเบนซินออกเทน 91, น้ำมันเบนซินออกเทน 95 รายละเอียดข้อกำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันเบนซิน เป็นไปตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันเบนซิน พ.ศ. 2549 (กรมธุรกิจพลังงาน, 2549) น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95, น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 รายละเอียดข้อกำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันแก๊สโซฮอล์ เป็นไปตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันแก๊สโซฮอล์ พ.ศ. 2550 (กรมธุรกิจพลังงาน, 2550) แก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) รายละเอียดข้อกำหนดลักษณะและคุณภาพของแก๊สปิโตรเลียมเหลว เป็นไปตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของแก๊สปิโตรเลียมเหลว พ.ศ. 2547 (กรมธุรกิจพลังงาน, 2547)

2.2 เชื้อเพลิงรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล รวมทั้งสิ้น 2 ชนิดเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 รายละเอียดข้อกำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันดีเซล เป็นไปตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของน้ำมันดีเซล พ.ศ. 2550 (กรมธุรกิจพลังงาน, 2550)

3. ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer system)

ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ ซึ่งทำหน้าที่สร้างแรงต้านในการทดสอบตามน้ำหนักของรถยนต์รวมทั้งสร้างแรงต้านตามความเร็วของการทดสอบ และตามสภาวะการณ์ของการทดสอบจริง น้ำหนักรวมของรถยนต์ (Gross vehicle weight) รายละเอียดลักษณะเฉพาะของระบบ Chassis dynamometer (รายละเอียดในภาคผนวก ข1) สำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน (รายละเอียดในภาคผนวก ข2) สำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ประกอบด้วยอุปกรณ์ที่สำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

3.1 แชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer) เป็นอุปกรณ์ทางกล (Mechanical unit) ประกอบด้วย ลูกกลิ้ง (Roller) แบบ Single roller ที่สามารถชดเชยความสูญเสียทางกล (Mechanical loss) ได้โดยอัตโนมัติ (แสดงในภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 แชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer)

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

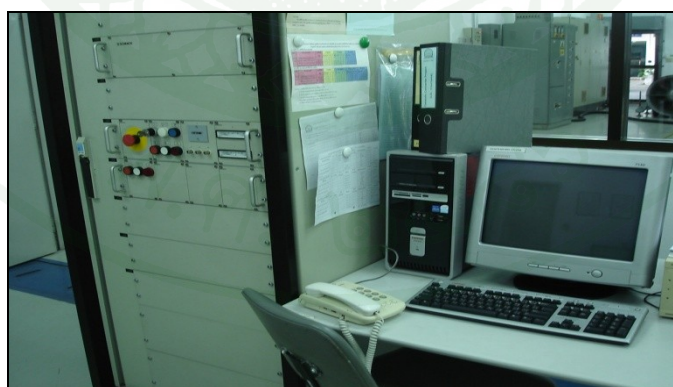
3.2 พัดลมระบายความร้อน (Cooling fan) ทำหน้าที่สร้างลมให้เสมือนกับการขับขี่ บนถนน เพื่อระบายความร้อนของระบบเครื่องยนต์ที่เกิดจากการทำงานของเครื่องยนต์ และทำงานร่วมกับแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ โดยสามารถให้ความเร็วแปรผันตามความเร็วของรถยนต์ในขณะที่ทำการทดสอบตามความเร็วของลูกกลิ้ง โดยขนาดของพัดลมสามารถทำให้ความเร็วของลมที่พัดผ่านรถยนต์ มีความเร็วเท่ากับรถยนต์ที่วิ่งอยู่จริงตามวัฏจักรรูปแบบการขับขี่ (แสดงในภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 พัดลมระบายความร้อนรถยนต์ (Cooling fan)

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

3.3 อุปกรณ์ควบคุม (Control unit) เป็นชุดควบคุมการทำงานของแซชชีสไดนาโมมิเตอร์และพัดลมระบายความร้อน สามารถตั้งเงื่อนไขการทำงานสร้างแรงต้านในการทดสอบและควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ทางกลต่างๆ ของระบบได้ตามข้อกำหนดของมาตรฐานสากลและเงื่อนไขภาวะของการทดสอบ สามารถบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วกับเวลาในการทดสอบได้ เพื่อประเมินความถูกต้องของรูปแบบการทดสอบ (แสดงในภาพที่ 5)

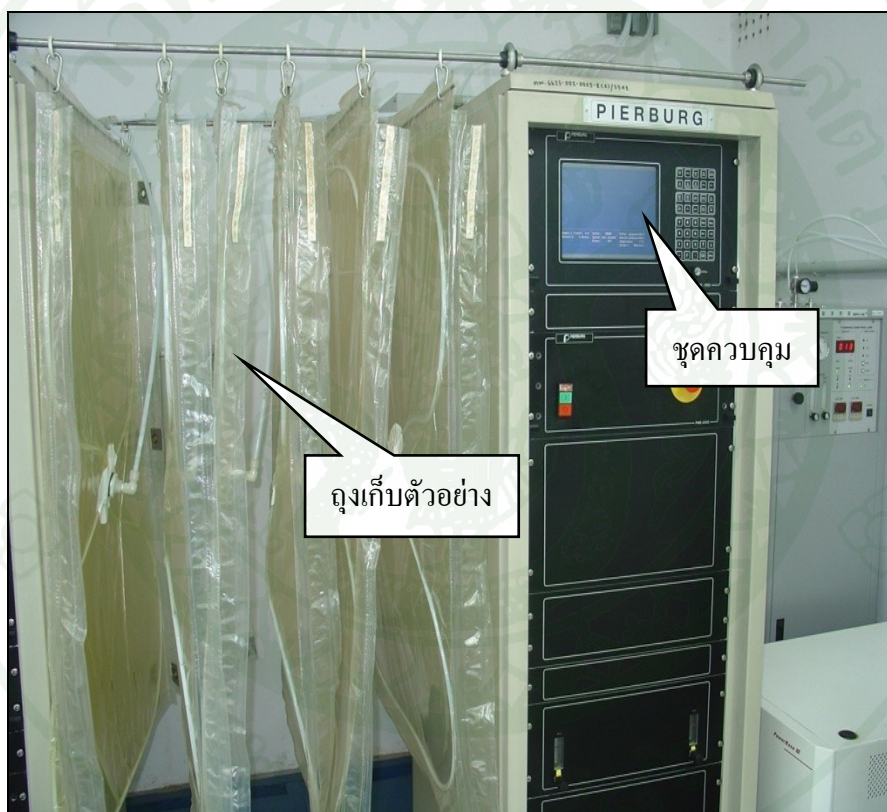

ภาพที่ 5 อุปกรณ์ควบคุมระบบระบบ Chassis dynamometer

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

4. ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system) (แสดงในภาพที่ 6)

เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บตัวอย่างจากท่อไอเสียรถยนต์โดยการเจือจางด้วยอากาศ โดยใช้ Critical flow venturi (CFV) ควบคุมอัตราการไหลของตัวอย่างผสมให้คงที่ และส่งไปยังถุงเก็บตัวอย่าง สำหรับการตรวจวัดสารมลพิษชนิดนี้จะเรียกว่าระบบเก็บตัวอย่างโดยการเจือจางไอเสีย (Constant volume sampler: CVS) รายละเอียดในภาคผนวก ข1 สำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรายละเอียดในภาคผนวก ข2 สำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล เครื่องมือประกอบไปด้วย

ภาพที่ 6 ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system)

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

4.1 ชุดเก็บตัวอย่าง (Sampling unit) ที่ทำหน้าที่ผสมไอเสียให้ถูกเจือจางด้วยอากาศอย่างต่อเนื่องและผสมเป็นเนื้อเดียวกัน มีอุปกรณ์กำจัดฝุ่นและความชื้น รวมทั้งอุปกรณ์วัดปริมาตรของตัวอย่างอากาศที่ผสมที่ตรวจสอบได้

4.2 ชุดชุดตัวอย่างผสม ที่สามารถควบคุมอัตราการไหลของตัวอย่างผสมให้คงที่อย่างต่อเนื่อง

4.3 ถุงเก็บตัวอย่าง (Sampling bag) แบ่งได้ 2 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ทำหน้าที่เก็บตัวอย่างไอเสียที่ถูกเจือจางด้วยอากาศจากรถยนต์ และชุดที่ 2 เก็บอากาศที่ใช้เจือจางไอเสีย โดยที่ถุงเก็บตัวอย่างทั้ง 2 ชุด จะเก็บตัวอย่างต่อเนื่องตลอดการทดสอบ

4.4 ชุดควบคุม (Controller unit) ทำหน้าที่ควบคุมชุดอุปกรณ์ตามข้อ 4 ให้ทำงานสอดคล้องได้อย่างถูกต้องและมีความสัมพันธ์ตลอดการทดสอบ

5. ระบบวิเคราะห์ไอเสีย (Emission analysis system) (แสดงในภาพที่ 7) รายละเอียดในภาคผนวก ข1 สำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรายละเอียดในภาคผนวก ข2 สำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ได้แก่

5.1 แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) ตรวจวัดวิเคราะห์ปริมาณไอเสียแบบฟเลมไอออนไนเซชัน (Flame ionization detector: FID) สามารถปรับช่วงการวัดได้ 4 ช่วงการวัด ค่าของช่วงการวัดเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm

5.2 แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) ตรวจวัดวิเคราะห์ปริมาณไอเสียแบบเคมีลูมิเนสเซนซ์ (Chemiluminescence detector: CLD) สามารถปรับช่วงการวัดได้ 4 ช่วงการวัด ค่าของช่วงการวัดเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm

5.3 แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ตรวจวัดวิเคราะห์ปริมาณไอเสียแบบนอนดิสเพอร์ซีฟอินฟราเรด (Non-dispersive infrared analyzer: NDIR) สามารถปรับช่วงการวัดได้ 4 ช่วงการวัด ค่าของช่วงการวัดเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-6 %

ภาพที่ 7 ระบบวิเคราะห์ไอเสีย (Emission analysis system)

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

5.4 แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ตรวจวัดวิเคราะห์ปริมาณไอเสียแบบนอนดิสเพอร์ซีฟอินฟราเรด (Non-dispersive infrared analyzer: NDIR) สามารถปรับช่วงการวัดได้ 4 ช่วงการวัด ค่าของช่วงการวัดเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10 %

5.5 สารมลพิษอนุภาค (PM) ตรวจวัดโดยการชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งน้ำหนัก (Micro balance) โดยทำการชั่งกระดาดก่อนและหลังเก็บตัวอย่าง ตรวจวัดเฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล (แสดงในภาพที่ 8)

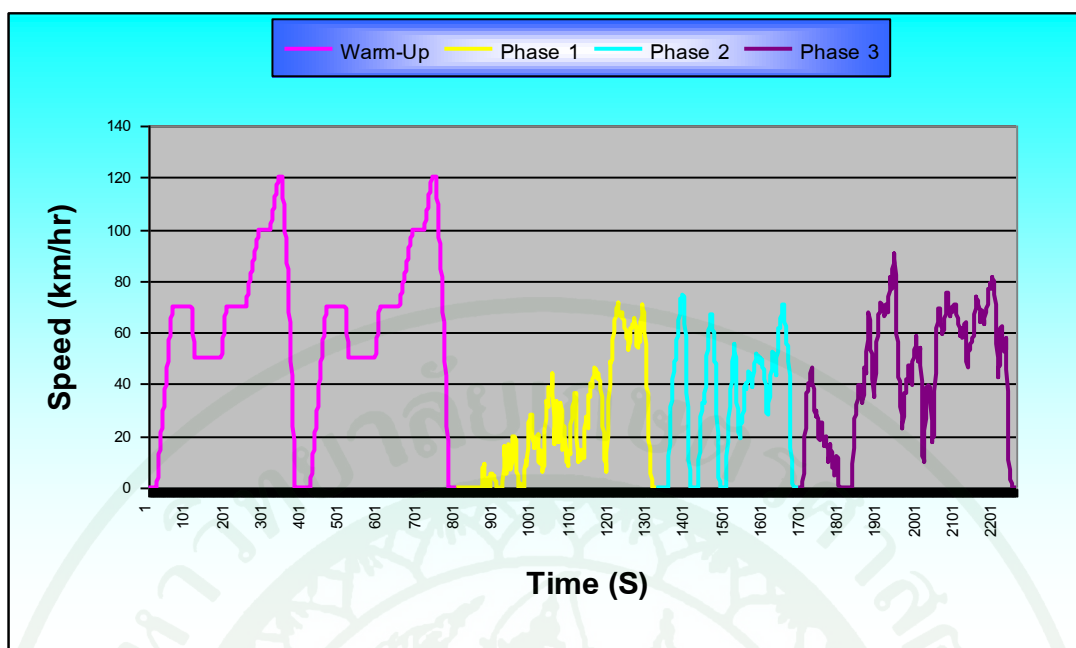

ภาพที่ 8 อุปกรณ์เก็บตัวอย่าง เครื่องชั่ง และตู้อบกระดาดตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ กรมควบคุมมลพิษ (2551)

6. วัฏจักรและรูปแบบการทดสอบ โดยการขับเคลื่อนรถยนต์ตัวอย่าง บนแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer) โดยใช้รูปแบบการขับที่กรุงเทพมหานคร ดังนี้

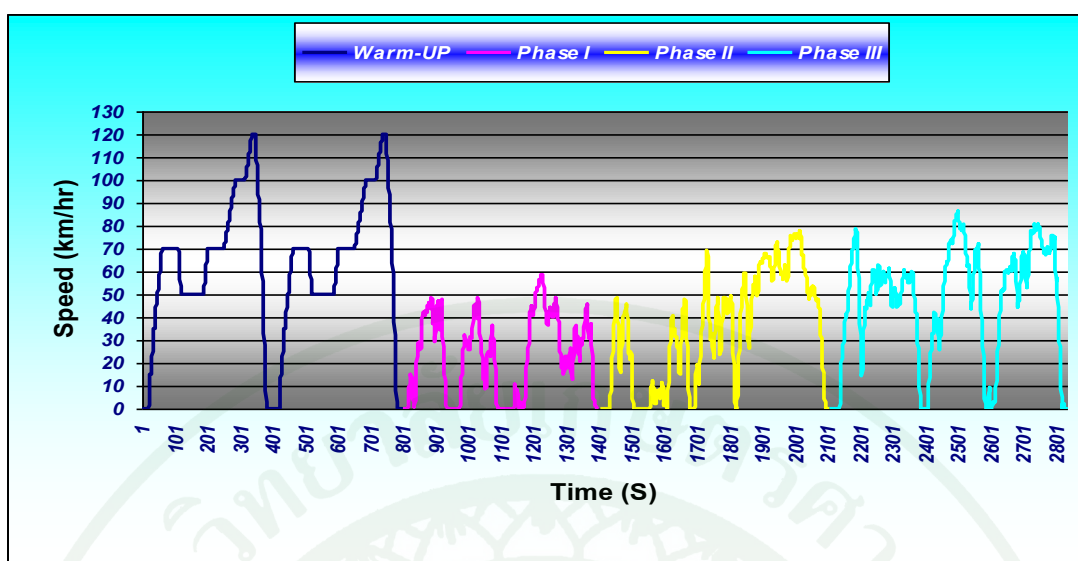
6.1 รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ขับเคลื่อนตามวัฏจักรแบบการขับที่กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการปรับสภาพเครื่องยนต์ให้อยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการใช้งาน (Warm up) โดยขับที่รถยนต์ตามวัฏจักรตามรูปแบบที่กำหนด ความเร็วระหว่าง 0-120 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 62.6 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ระยะเวลา 800 วินาที ระยะทางรวม 13.9 กิโลเมตร ส่วนที่ 2 (PHASE 1) ความเร็วระหว่าง 0-71.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นการเก็บตัวอย่างในช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตร/ชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมระยะเวลาการขับ 520 วินาที ระยะทางรวม 3.4 กิโลเมตร ส่วนที่ 3 (PHASE 2) ความเร็วระหว่าง 0-74.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นการเก็บตัวอย่างในช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมระยะเวลาการขับ 368 วินาที ระยะทางรวม 2.1 กิโลเมตร ส่วนที่ 4 (PHASE 3) ความเร็วระหว่าง 0-90.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นการเก็บตัวอย่างในช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมระยะเวลาการขับ 568 วินาที ระยะทางรวม 3.3 กิโลเมตร (แสดงในภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 รูปแบบการขี่จักรยานกรุงเทพมหานครสำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ (2551)

6.2 รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ขับเคลื่อนตามวัฏจักรรูปแบบการขี่ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการปรับสภาพเครื่องยนต์ให้อยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการใช้งาน (WARM UP) โดยขี่รถตามวัฏจักรตามรูปแบบที่กำหนด ความเร็วระหว่าง 0-120 กิโลเมตรต่อชั่วโมง คิดเป็นความเร็วเฉลี่ย 62.6 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นระยะเวลา 800 วินาที ระยะทางรวม 13.9 กิโลเมตร ส่วนที่ 2 (PHASE 1) ความเร็วระหว่าง 0-59.0 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นการเก็บตัวอย่างในช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมระยะเวลาการขี่ 601 วินาที ระยะทางรวม 3.8 กิโลเมตร ส่วนที่ 3 (PHASE 2) ความเร็วระหว่าง 0-77.6 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นการเก็บตัวอย่างในช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมระยะเวลาการขี่ 706 วินาที ระยะทางรวม 3.3 กิโลเมตร ส่วนที่ 3 (PHASE 3) ความเร็วระหว่าง 0-86.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นการเก็บตัวอย่างในช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมระยะเวลาการขี่ 730 วินาที ระยะทางรวม 3.8 กิโลเมตร (แสดงภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 รูปแบบการขับขี่กรุงเทพมหานครสำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ (2551)

7. ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูลการทดสอบสารมลพิษจากรถยนต์ (Vehicle emission test control system) (แสดงในภาพที่ 11)

เป็นชุดเครื่องมือที่ใช้ควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ ในระบบและรับข้อมูลจากเครื่องมือมาประมวลผล ประกอบด้วยเครื่องมือหลัก 2 ส่วน คือ เครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผลเป็นระบบคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ มีโปรแกรมควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ ให้ทำงานสอดคล้องกัน มีโปรแกรมตรวจสอบการทำงานและความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นกับเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ มีโปรแกรมสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือ สามารถรายงานผลการตรวจวัดมลพิษต่อกิโลเมตร

อุปกรณ์ช่วยการขับขี่ (Driver's Aid) เป็นอุปกรณ์แสดงภาวะการขับขี่รถยนต์ทดสอบ โดยเปรียบเทียบกับภาวะการขับขี่รถยนต์ตามวัฏจักรรูปแบบการขับขี่ เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้ขับขี่รถยนต์ทดสอบสามารถขับขี่ได้อย่างเป็นไปอย่างถูกต้อง โดยจะแสดงรายละเอียดความเร็วของการขับขี่ ตำแหน่งเกียร์ที่ใช้ในการขับขี่ ค่าความเบี่ยงเบนของการขับขี่ รายละเอียดในภาคผนวก ข1 สำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรายละเอียดในภาคผนวก ข2 สำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ภาพที่ 11 ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูลการทดสอบสารมลพิษจากรถยนต์

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ (2551)

8. แก๊สชนิดต่างๆ และกระดวยเก็บตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค

แก๊สชนิดต่างๆ สำหรับการวิเคราะห์และปรับเทียบเครื่องมือตรวจวัด (รายละเอียดในภาคผนวก ข1) สำหรับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และ (รายละเอียดในภาคผนวก ข2) สำหรับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

8.1 แก๊สมาตรฐานสำหรับปรับเทียบเครื่องมือวิเคราะห์ไอเสีย (แสดงในภาพที่ 12) ดังนี้

8.1.1 แก๊สผสมระหว่าง C_3H_8 และไนโตรเจนบริสุทธิ์สำหรับปรับเทียบเครื่องมือตรวจวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอน

8.1.2 แก๊สผสมระหว่าง NO และไนโตรเจนบริสุทธิ์สำหรับปรับเทียบเครื่องมือตรวจวิเคราะห์แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน

8.1.3 แก๊สผสมระหว่าง CO และไนโตรเจนบริสุทธิ์สำหรับปรับเทียบเครื่องมือตรวจวิเคราะห์แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์

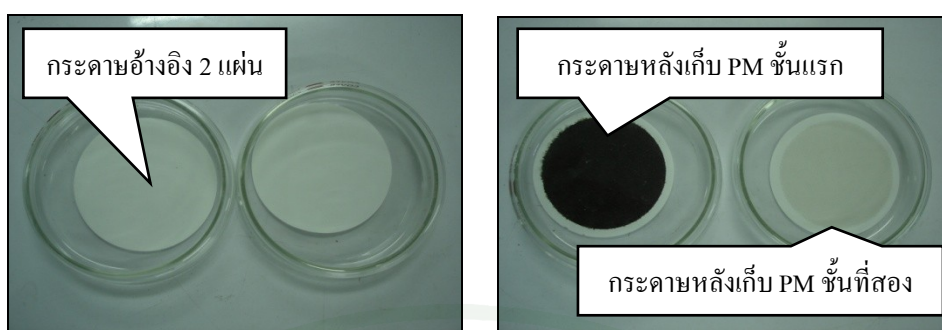
8.1.4 แก๊สผสมระหว่าง CO₂ และไนโตรเจนบริสุทธิ์สำหรับปรับเทียบเครื่องมือ ตรวจวิเคราะห์แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์

ภาพที่ 12 แก๊สมาตรฐานสำหรับปรับเทียบเครื่องมือ

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ (2551)

8.2 กระดาษกรองเก็บตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค (PM) เป็นกระดาษกรองสำหรับเก็บตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค โดยก่อนการเก็บตัวอย่างจะนำกระดาษไปอบและควบคุมอุณหภูมิไว้ระหว่าง 20 ถึง 30 องศาเซลเซียส ตลอดจนทดสอบ ความชื้นสัมบูรณ์ของอากาศในห้องทดสอบ และอากาศที่ใช้ทดสอบต้องอยู่ระหว่าง 5.5 ถึง 12.2 กรัมของไอน้ำต่อ 1 กิโลกรัมของอากาศแห้งเป็นเวลา 8 ชั่วโมงขึ้นไป และนำไปชั่งหาน้ำหนักก่อนการเก็บตัวอย่าง เมื่อเก็บตัวอย่างเรียบร้อยแล้วนำไปอบภายใต้สภาวะเดียวกันในการเตรียมกระดาษเก็บตัวอย่าง และนำไปชั่งเพื่อหาน้ำหนักกระดาษที่ใช้ในการทดสอบรถยนต์ตัวอย่าง จะประกอบไปด้วย กระดาษอ้างอิง จำนวน 2 แผ่นเพื่อใช้อ้างอิงในการชั่งหาน้ำหนักความแตกต่างก่อนเก็บตัวอย่างไอเสียและหลังจากเก็บตัวอย่างไอเสีย และกระดาษสำหรับเก็บตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค จำนวน 2 แผ่น ต่อ 1 วัฏจักรการขับขี (รถยนต์ 1 คัน ใช้กระดาษรวมทั้งหมด 6 แผ่น 3 วัฏจักรการขับขี) แผ่นที่ 1 เก็บตัวอย่างชั้นแรก แผ่นที่ 2 เก็บตัวอย่างชั้นที่สอง กรณีที่ชั้นที่สองมีปริมาณฝุ่นมากกว่า 5 % ของชั้นแรกให้นำปริมาณฝุ่นชั้นที่สองมาคำนวณหาปริมาณฝุ่นด้วย (แสดงในภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 ตัวอย่างกระดวยกรองสำหรับเก็บตัวอย่างสารมลพิษอนุภาค (PM)

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ (2551)

9. อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการทดสอบสารมลพิษจากไอเสียรถยนต์

9.1 เครื่องบันทึกผลด้วยกราฟ (Multichannel recorder) สำหรับบันทึกค่าสารมลพิษที่วัดได้จากเครื่องวิเคราะห์ค่าสารมลพิษเพื่อใช้ประมวลผลความต้องการของการทดสอบ

9.2 Inclined – tube manometer ใช้วัดความดันภายใน crankcase ของเครื่องยนต์ ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 0.01 KPa

9.3 เครื่องวัดอุณหภูมิแบบ U – TUBE วัดอุณหภูมิที่มีค่าความผิดพลาดไม่เกิน ± 1.0 องศาเซลเซียส

9.4 เครื่องวัดความดันบรรยากาศแบบ Precision fortin barometer สำหรับวัดความดันบรรยากาศในห้องทดสอบมีความละเอียด ± 0.01 KPa และมี Sencor วัดความดันบรรยากาศในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 0.01 KPa แสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ประมวลผลอัตโนมัติ

9.5 เครื่องวัดความชื้นสัมบูรณ์แบบ Precision hair hygrometer สำหรับวัดความชื้นสัมบูรณ์ (Absolute humidity) ในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 5 % และมี Sencor วัดความชื้นสัมบูรณ์ในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 5 % แสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ประมวลผลอัตโนมัติ

9.6 เครื่องชั่งน้ำหนักรถยนต์ สำหรับชั่งน้ำหนักรถยนต์ที่ใช้ในการทดสอบเพื่อให้ได้น้ำหนักที่แท้จริงของการทดสอบ โดยก่อนนำรถยนต์ขึ้นบน Chassis dynamometer จะทำการชั่งน้ำหนักของรถยนต์ตัวอย่างที่แท้จริงเพื่อให้ได้ค่าน้ำหนักที่ถูกต้อง เพื่อนำค่าที่ได้ไปปรับเทียบระบบ Chassis dynamometer และน้ำหนักที่ชั่งได้ให้บวกเพิ่มอีก 100 กิโลกรัม เพื่อแทนน้ำหนักของเจ้าหน้าที่ขับรถตัวอย่างทดสอบ ทั้งนี้เป็นไปตามรายละเอียดของมาตรฐานการทดสอบที่กำหนดไว้ (แสดงในภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 เครื่องชั่งน้ำหนักรถยนต์และการชั่งน้ำหนักรถยนต์

ที่มา: ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ (2551)

วิธีการ

ทดสอบรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล จากการใช้เชื้อเพลิงชนิดต่างๆ เพื่อให้ทราบปริมาณสารมลพิษที่ระบายออกจากท่อไอเสีย ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) สารมลพิษอนุภาค (PM) (เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (FC) โดยข้อมูลที่ได้ดังกล่าว นำมาใช้ประเมินการจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) หน่วยกรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) หน่วยกิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน และนำค่าที่ได้มาประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษ (Emission load) หน่วยตันต่อปี ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวม (Total fuel consumption) หน่วยลิตรต่อปี โดยใช้ถนนลาดพราวเป็นกรณีศึกษาการปลดปล่อย นอกจากนี้ยังได้ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษ ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวม ตามช่วงความเร็วเพื่อหาความแตกต่างของสารมลพิษและการใช้เชื้อเพลิง โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการทดสอบ ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดสอบสารมลพิษจากไอเสีย และอัตราการใช้เชื้อเพลิงจากรถยนต์ (ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ, ม.ป.ป.)

1.1 เตรียมรถยนต์ตัวอย่างก่อนการทดสอบ เพื่อให้การทดสอบรถยนต์เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ถูกต้องและมีความผิดพลาดจากการทดสอบรถยนต์ตัวอย่าง ซึ่งการเตรียมรถยนต์ตัวอย่างให้พร้อมก่อนการทดสอบเป็นขั้นตอนสำคัญ โดยรถยนต์ตัวอย่างจะได้รับทำความสะอาดเพื่อป้องกันฝุ่นที่ติดมากับตัวรถยนต์ที่มีผลต่อการทดสอบสารมลพิษอนุภาค (PM) สำหรับการทดสอบรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล การชั่งน้ำหนักรถยนต์ตัวอย่าง (กิโลกรัม) เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ได้ค่าของน้ำหนักแท้จริงเพื่อใช้สำหรับปรับตั้งระบบ Chassis dynamometer ตรวจสอบสภาพความพร้อมก่อนการทดสอบ ได้แก่ การตรวจสอบสภาพของเครื่องยนต์ ไม่มีการรั่วไหลของน้ำมันเครื่อง การตรวจสอบระบบเบรก ระบบเกียร์ ธรรมดาหรือเกียร์อัตโนมัติ เพื่อใช้ประกอบการเลือกวัฏจักรรูปแบบการขับขี่ที่ถูกต้อง (วัฏจักรรูปแบบการขับขี่ จะแยกระหว่างเกียร์ธรรมดาและเกียร์อัตโนมัติ) ระบบท่อไอเสียจะต้องไม่ชำรุดหรือมีจุดรั่วไหลซึ่งจะมีผลต่อสารมลพิษไอเสียที่ออกมา การตรวจสอบความดันลมยางทั้ง 4 ล้อของรถยนต์ตัวอย่างให้เป็นไปตามข้อกำหนดข้อแนะนำจากบริษัทผู้ผลิตรถยนต์และบริษัทผู้ผลิตยาง และเชื้อเพลิงมีเพียงพอสำหรับการขับเคลื่อนตลอดวัฏจักรและตลอดการทดสอบ ซึ่งขั้นตอนนี้จะมีรายละเอียดของใบตรวจเช็คที่ครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมด เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดหรือตรวจสอบไม่ครบทุกรายการ

1.2 ตรวจสอบชนิดของเชื้อเพลิงรถยนต์ตัวอย่าง เพื่อให้การตรวจวัดปริมาณการใช้เชื้อเพลิงเป็นไปอย่างถูกต้อง ซึ่งจะมีผลต่อการคำนวณปริมาณการใช้เชื้อเพลิง โดยรายละเอียดที่สำคัญได้แก่ ค่าความถ่วงจำเพาะของน้ำมัน (Fuel density) เพื่อนำค่าดังกล่าวไปใช้ในการคำนวณและประมวลผลปริมาณการใช้เชื้อเพลิง สำหรับค่าที่เลือกใช้จะใช้ค่ากลาง เช่น น้ำมันดีเซลธรรมดาหมุนเร็ว ค่าความถ่วงจำเพาะของน้ำมันอยู่ระหว่าง 0.81-0.87 กรัมต่อมิลลิเมตร จะเลือกใช้ค่าความถ่วงจำเพาะ 0.845 กรัมต่อมิลลิเมตร ค่าความถ่วงจำเพาะของน้ำมันที่ใช้ในการทดสอบรวมทั้งหมด 8 ชนิดเชื้อเพลิงนี้ จะใช้ค่าที่อ้างอิงที่กำหนดในคุณลักษณะของเชื้อเพลิงที่เป็นไปตามประกาศของกรมธุรกิจพลังงาน

1.3 รถยนต์ตัวอย่างขึ้นแท่นทดสอบบน Chassis dynamometer รถยนต์ตัวอย่างที่ผ่านการตรวจสอบสภาพความพร้อมเรียบร้อยแล้วจะนำขึ้นแท่นทดสอบเพื่อตรวจสอบความพร้อมในการจำลองสภาพรถยนต์ ให้เสมือนสภาพการขับขี่จริงบนท้องถนน ในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วย การปรับตั้งค่าแรงต้านของรถยนต์ตัวอย่าง โดยปรับตั้งตามค่าน้ำหนักที่ได้ทำการชั่งไว้ และหลังจากนั้นผู้ขับขี่รถยนต์จะทำการขับเคลื่อนรถยนต์ตัวอย่างตามวัฏจักรรูปแบบที่กำหนดเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับรถยนต์และตรวจสอบความพร้อมของรถยนต์

1.4 เตรียมข้อมูลรถยนต์ตัวอย่างและรูปแบบการขับขี่ ก่อนที่จะทำการทดสอบ ผู้ควบคุมการทดสอบจะทำการเตรียมรายละเอียดคุณลักษณะของรถยนต์ตัวอย่าง ได้แก่ รายละเอียดทางด้านเทคนิคของรถยนต์และเครื่องยนต์ เช่น ปริมาตรความจุกระบอกสูบของเครื่องยนต์ น้ำหนักของรถยนต์ที่ใช้ทดสอบโดยน้ำหนักที่ได้ให้บวกเพิ่มอีก 100 กิโลกรัม เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ขับรถทดสอบและเชื้อเพลิง รูปแบบวัฏจักรการขับขี่กรุงเทพมหานคร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้จะใช้ใส่เข้าไปในโปรแกรมของการทดสอบ ทั้งเพื่อการสืบค้นข้อมูลของรถยนต์ตัวอย่างที่ได้ทำการทดสอบในอนาคตหรือเมื่อต้องการทราบรายละเอียดต่างๆ เช่น รายละเอียดของรถยนต์ตัวอย่าง รายละเอียดเงื่อนไขการทดสอบ

1.5 เตรียมเครื่องมือและระบบทดสอบ การเตรียมเครื่องมือประกอบด้วย ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer system) ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system) ระบบวิเคราะห์ไอเสีย (Emission analysis system) ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูลการทดสอบสารมลพิษจากรถยนต์ (Vehicle emission test control system) และระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีความพร้อมแล้วจึงดำเนินการทดสอบ

1.6 เตรียมกระดาศกรอง สำหรับทดสอบรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ในการทดสอบสารมลพิษอนุภาค (PM) ขั้นตอนการเตรียมกระดาศกรองทั้งก่อนการทดสอบและหลังเก็บตัวอย่างมีความสำคัญ สารมลพิษอนุภาคหรือฝุ่นละอองที่เกิดจากรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลเป็นสารมลพิษที่สำคัญที่ระบายออกจากไอเสีย จะถูกเก็บโดยกระดาศกรองโดยน้ำหนักของกระดาศกรองที่แตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังเก็บตัวอย่างจะใช้ประเมินหาปริมาณน้ำหนักสารมลพิษอนุภาคจากรถยนต์ตัวอย่าง

1.7 ทดสอบรถยนต์และเก็บตัวอย่างสารมลพิษจากไอเสีย ทดสอบสารมลพิษจากรถยนต์จะเริ่มดำเนินการได้ต่อเมื่อทุกขั้นตอนที่กล่าวมาความพร้อม โดยรถยนต์ตัวอย่างจะขับเคลื่อนตามวัฏจักรรูปแบบที่กำหนดเลือกไว้ ด้วยความเร็วและระยะเวลาที่กำหนด ในขณะที่เดียวกันระบบเก็บตัวอย่างสารมลพิษจะทำการเก็บตัวอย่างไอเสียจากรถยนต์ตัวอย่างและอากาศที่ใช้เจือจางไอเสีย ในแต่ละช่วงเวลาที่กำหนดในวัฏจักรรูปแบบการขับเข้าห้องเก็บตัวอย่างต่อเนื่องตลอดวัฏจักรการขับ โดยที่ภาวะทดสอบในห้องทดสอบต้องควบคุมอุณหภูมิไว้ระหว่าง 20 ถึง 30 องศาเซลเซียส ตลอดการทดสอบ ความชื้นสัมบูรณ์ของอากาศในห้องทดสอบและอากาศที่ใช้ทดสอบต้องอยู่ระหว่าง 5.5 ถึง 12.2 กรัมของไอน้ำต่อ 1 กิโลกรัมของอากาศแห้ง สำหรับการทดสอบและการเก็บตัวอย่างแยกได้ดังนี้

1.7.1 รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินดำเนินการทดสอบและเก็บตัวอย่างตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 2160-2546 รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน เฉพาะด้านความปลอดภัย : สารมลพิษจากรถยนต์ ระดับที่ 7 (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์, 2547) โดยการศึกษานี้จะใช้วัฏจักรรูปแบบการขับที่ตามรูปแบบการขับที่กรุงเทพมหานคร รายละเอียดตามอุปกรณ์ ข้อ 6.1 รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ขับเคลื่อนตามวัฏจักรแบบการขับที่กรุงเทพมหานคร

1.7.2 รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ดำเนินการทดสอบและเก็บตัวอย่างตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 2155-2546 รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล เฉพาะด้านความปลอดภัย : สารมลพิษจากรถยนต์ ระดับที่ 6 (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์, 2547) โดยการศึกษานี้จะใช้วัฏจักรรูปแบบการขับที่ตามรูปแบบการขับที่กรุงเทพมหานคร รายละเอียดตาม อุปกรณ์ ข้อ 6.2 รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ขับเคลื่อนตามวัฏจักรแบบการขับที่กรุงเทพมหานคร

1.8 วิเคราะห์ผล ระบบวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์สารมลพิษจากถุงเก็บตัวอย่างอากาศ ที่ใช้การเจือจางไอเสีย และถุงเก็บตัวอย่างไอเสียที่ถูกเจือจางด้วยอากาศแล้วนั้น เครื่องวิเคราะห์สารมลพิษจะทำการวิเคราะห์ผลและประเมินปริมาณสารมลพิษในหน่วยของน้ำหนัก กรัมต่อกิโลเมตร ของสารมลพิษต่างๆ แต่ละชนิด จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมเฉพาะของระบบวิเคราะห์ไอเสีย

1.9 ประมวลผลข้อมูล คอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมเฉพาะของการทดสอบจะคำนวณสารมลพิษจากการเก็บตัวอย่างไอเสีย สารมลพิษจะนำมาประเมินผลในรูปปริมาณหน่วยของน้ำหนัก (กรัมต่อกิโลเมตร) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงประเมินผลในหน่วยระยะทางต่อปริมาณเชื้อเพลิง (กิโลเมตรต่อลิตร) การคำนวณค่าปริมาณสารมลพิษและอัตราการใช้เชื้อเพลิง คำนวณตามวิธีที่กำหนดใน Directive 96/69/EC (EURO II), Directive 1999/102/EC (A) (EURO III), มอก. 2155-2546 และ มอก. 2160-2546

2. ค่าอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (emission factor) กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน แยกตามชนิดเชื้อเพลิง และช่วงความเร็วของการทดสอบ รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล โดยการนำเอาข้อมูลในแต่ละคันที่ได้ทำการทดสอบ เพื่อศึกษาจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง คัดจากค่าเฉลี่ยที่ได้จากจำนวนการทดสอบของแต่ละรถยนต์ และชนิดของเชื้อเพลิง สามารถแยกได้ดังนี้

2.1 รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ได้ดำเนินการทดสอบกับรถยนต์ จำนวนทั้งสิ้น 67 คัน โดยมีขนาดเครื่องยนต์อยู่ระหว่าง 1,300-3,200 ลูกบาศก์เซนติเมตร ช่วงอายุการใช้งานของรถยนต์ไม่เกิน 15 ปี รถยนต์ที่ใช้ทดสอบประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 43 คัน Honda 7 คัน Mitsubishi 7 คัน Nissan 7 คัน Isuzu 1 คัน BMW 1 คัน Benz 1 คัน และเชื้อเพลิงที่ใช้ทดสอบรวมจำนวนทั้งสิ้น 6 ชนิดเชื้อเพลิง จำนวนการทดสอบรวม 76 ตัวอย่าง (รถยนต์ที่ติดตั้งเชื้อเพลิงร่วมเบนซินและแก๊สปิโตรเลียมเหลว ทดสอบเชื้อเพลิงทั้งสองชนิดในรถคันเดียวกัน) (รายละเอียดในภาคผนวกที่ ก1-ก4) ดังนี้

2.1.1 น้ำมันเบนซินออกเทน 91 จำนวนการทดสอบรวม 13 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 8 คัน Honda 2 คัน Mitsubishi 1 คัน และ Nissan 2 คัน

2.1.2 น้ำมันเบนซินออกเทน 95 จำนวนการทดสอบรวม 17 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 7 คัน Honda 1 คัน Mitsubishi 3 คัน Nissan 4 คัน BMW 1 คัน และ Benz 1 คัน

2.1.3 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 จำนวนการทดสอบรวม 7 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 6 คัน และ Nissan 1 คัน

2.1.4 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95 จำนวนการทดสอบรวม 23 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 12 คัน Honda 2 คัน Mitsubishi 1 คัน Nissan 5 คัน BMW 1 คัน Benz 1 คัน และ Isuzu 1 คัน

2.1.5 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 จำนวนการทดสอบรวม 5 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 3 คัน และ Honda 2 คัน

2.1.6 เชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลว จำนวนการทดสอบรวม 11 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 7 คัน Mitsubishi 3 คัน และ Nissan 1 คัน

2.2 รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล การทดสอบได้ดำเนินการทดสอบกับรถยนต์จำนวนทั้งสิ้น 17 คัน โดยมีขนาดเครื่องยนต์อยู่ระหว่าง 2,500-3,000 ลูกบาศก์เซนติเมตร ช่วงอายุการใช้งานของรถยนต์ไม่เกิน 15 ปี ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 7 คัน Isuzu 5 คัน Mitsubishi 3 คัน Nissan 1 คัน Mazda 1 คัน และใช้เชื้อเพลิง 2 ชนิด จำนวนการทดสอบ 22 ตัวอย่าง (รถยนต์ตัวอย่างบางคันได้ทดสอบทั้งสองเชื้อเพลิง ดีเซลหมุนเร็วธรรมดาและดีเซลหมุนเร็วบี 5) (รายละเอียดในภาคผนวก ก5-8) ดังนี้

2.2.1 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา จำนวนการทดสอบรวม 11 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 4 คัน Isuzu 3 คัน Mitsubishi 2 คัน Nissan 1 คัน และ Mazda 1 คัน

2.2.2 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 จำนวนการทดสอบรวม 11 ตัวอย่าง ประกอบด้วย รถยนต์ยี่ห้อ Toyota 5 คัน Isuzu 4 คัน และ Mitsubishi 2 คัน

3. คำนวณค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (emission factor) ชนิดต่างๆ กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน ตามชนิดของเชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล และตามช่วงความเร็วของการทดสอบ ได้แก่ ความเร็วระหว่าง 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมทั้งความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว เป็นความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบจากรถยนต์ทั้ง 2 ประเภท และเชื้อเพลิงชนิดต่างๆ

4. คำนวณอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (emission factor) ชนิดต่างๆ กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตร ตามสัดส่วนการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ทั้ง 2 ประเภท สามารถหาได้จากสัดส่วนปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิงในเขตกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2551 และตามช่วงความเร็วของการทดสอบ ได้แก่ ความเร็วระหว่าง 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมทั้งความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว เป็นความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เนื่องจากว่ารถยนต์ที่วิ่งใช้งานบนท้องถนนไม่สามารถแยกปริมาณจำนวนของรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่วิ่งใช้งานบนท้องถนนได้ แต่สามารถประมาณการได้ โดยดูจากสัดส่วนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง

5. เลือกถนน และข้อมูลปริมาณการจราจรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นกรณีศึกษา เพื่อประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษ (Emission load) ชนิดต่างๆ ตันต่อปี และปริมาณรวมการใช้เชื้อเพลิง (Total fuel consumption) ลิตรต่อปี รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ตามช่วงความเร็วของการทดสอบ ได้แก่ ความเร็วระหว่าง 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมทั้งความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว เป็นความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง โดยได้เลือกถนนลาดพร้าวเป็นเส้นทางทดสอบ เนื่องจากข้อมูลผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ กรมควบคุมมลพิษ ประจำปี 2548, 2549 และ 2550 พบว่าปริมาณฝุ่นขนาดเล็กบริเวณริมถนนเส้นทางการจราจรถนนลาดพร้าวสูงเกินกว่ามาตรฐาน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ บริเวณเส้นทางการจราจรมีปริมาณที่สูงขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2548, 2549, 2550 และ 2551)

6. เปรียบเทียบความแตกต่างการปลดปล่อยไอเสียชนิดต่างๆ และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่มีผลต่อความเร็ว ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความเร็วในช่วงต่างๆ ได้แก่ ความเร็วระหว่าง 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รวมทั้งความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว เป็นความเร็วระหว่าง

20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็ว 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง นำมาเปรียบเทียบ เพื่อหาความแตกต่างของการปลดปล่อยไอเสียแต่ละชนิดและปริมาณรวมการใช้เชื้อเพลิง

สรุปวิธีการขั้นตอนการทดสอบสารมลพิษจากไอเสียจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล เพื่อจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษและอัตราการใช้เชื้อเพลิง ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลดปล่อยไอเสียในแต่ละช่วงความเร็ว สามารถสรุปได้เป็นแผนผัง (แสดงรายละเอียดในภาพที่ 15)

ภาพที่ 15 แผนผังการวิจัยทดสอบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ผลและวิจารณ์

การศึกษาวิจัย ปัจจัยการปล่อยสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล แบ่งหัวข้อการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน แยกตามชนิดเชื้อเพลิง
2. อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล แยกตามชนิดเชื้อเพลิง
3. อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ในกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2551
4. ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสีย (Emission load) ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวม (Total fuel consumption) ลิตรต่อปี ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2551

1. อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน แยกตามชนิดเชื้อเพลิง

1.1 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก1) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1) ได้ดังนี้

1.1.1 น้ำมันเบนซินออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.659 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.713 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 4.099 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 179.593 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.941 กิโลเมตรต่อลิตร

1.1.2 น้ำมันเบนซินออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.730 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.961 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 4.513 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 226.684 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 10.575 กิโลเมตรต่อลิตร

1.1.3 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.391 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.458 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.296 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 189.625 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.573 กิโลเมตรต่อลิตร

1.1.4 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.614 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.675 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 3.413 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 229.367 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 10.965 กิโลเมตรต่อลิตร

1.1.5 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.398 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.547 กรัมต่อกิโลเมตร

แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.351 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 165.405 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14.452 กิโลเมตรต่อลิตร

1.1.6 แก๊สปีโตรเลียมเหลว มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 2.221 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 2.258 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 4.022 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 160.059 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 9.427 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 1 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)				ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	
เบนซินออกเทน 91	0.659	0.713	4.099	179.593	12.941
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.018	0.771	6.622	28.539	1.975
เบนซินออกเทน 95	0.730	0.961	4.513	226.684	10.575
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.293	1.384	4.072	46.015	2.477
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91	0.391	0.458	2.296	189.625	12.573
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.896	0.788	5.155	35.513	1.923
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95	0.614	0.675	3.413	229.367	10.965
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.500	1.114	6.359	68.674	2.852
แก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95	0.398	0.547	2.351	165.405	14.452
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.156	0.103	0.520	32.731	2.904
แก๊สปีโตรเลียมเหลว	2.221	2.258	4.022	160.059	9.427
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.311	0.418	3.855	11.941	0.620

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการทดสอบกับเชื้อเพลิงทั้ง 6 ชนิด อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียแก๊สไฮโดรคาร์บอน เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจาก

ไอเสียใกล้เคียงกันและต่ำที่สุดของกลุ่มเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบ ในขณะที่แก๊สปีโตรเลียมเหลวมีอัตราการระบายสูงสุด แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน เชื้อเพลิงน้ำมันเบนซินโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 มีอัตราการระบายต่ำสุด แก๊สปีโตรเลียมเหลวมีอัตราการระบายสูงสุด แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายที่ใกล้เคียงกัน และต่ำกว่าทุกเชื้อเพลิง ในขณะที่น้ำมันเบนซินออกเทน 95 มีอัตราการระบายสูงสุด สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นแก๊สสำคัญที่มีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่าแก๊สปีโตรเลียมเหลวจะมีการระบายต่ำสุดของเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบ เชื้อเพลิงน้ำมันเบนซินออกเทน 95 และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายใกล้เคียงกันสูงสุดของกลุ่ม และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันเบนซินแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 มีปริมาณการใช้ที่ต่ำกว่าทุกกลุ่ม เชื้อเพลิงแก๊สปีโตรเลียมเหลวมีปริมาณการใช้เชื้อเพลิงสูงสุด หมายความว่าในปริมาณเชื้อเพลิงที่เท่ากันรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงแก๊สปีโตรเลียมเหลววิ่งได้ระยะทางน้อยกว่า

การเปรียบเทียบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบโดยที่คิดภายใต้เงื่อนไขเฉพาะความแตกต่างของเชื้อเพลิงเท่านั้น เนื่องจากการทดสอบนี้ได้อ้างอิงจากรถยนต์ตัวอย่างที่ได้ทำการทดสอบในสภาพการใช้งานจริง เชื้อเพลิงน้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 เมื่อเปรียบเทียบกับเชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 95 พบว่ารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ต่ำกว่า ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์มีอัตราการระบายที่สูงกว่า นั้นแสดงให้เห็นรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 95 เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ มีผลทำให้เกิดการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ จึงมีผลทำให้อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียลดลง ในตรงกันข้ามการเผาไหม้ที่สมบูรณ์นี้มีผลทำให้สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ระบายสูงขึ้น สำหรับเชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 พบว่าอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียในภาพรวมมีการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ต่ำกว่าน้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 รวมทั้งน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 95 นอกจากนี้ผลการทดสอบยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมควบคุมมลพิษ ที่ทำการวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2551 โครงการตรวจวัดสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ที่ใช้แก๊สโซฮอล์ โดยพบว่าการเปลี่ยนแปลงสารมลพิษที่ลดลง ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และอัตราการใช้เชื้อเพลิงที่ประหยัดเพิ่มขึ้น (สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2551)

1.2 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก2) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2) ได้ดังนี้

1.2.1 น้ำมันเบนซินออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.553 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.685 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.787 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 165.065 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14.572 กิโลเมตรต่อลิตร

1.2.2 น้ำมันเบนซินออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.548 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.914 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 3.536 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 188.160 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.574 กิโลเมตรต่อลิตร

1.2.3 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.311 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.398 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.171 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 168.826 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14.216 กิโลเมตรต่อลิตร

1.2.4 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.458 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.623 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.581 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 208.412 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.871 กิโลเมตรต่อลิตร

1.2.5 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.015 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.150 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.609 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 142.770 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 17.030 กิโลเมตรต่อลิตร

1.2.6 แก๊สปีโตรเลียมเหลว มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊ส

ไฮโดรคาร์บอน 1.760 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 2.357 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.485 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 140.881 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 10.863 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 2 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตร ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)				ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	
เบนซินออกเทน 91	0.553	0.685	2.787	165.065	14.572
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.414	1.161	5.142	33.711	2.915
เบนซินออกเทน 95	0.548	0.914	3.536	188.160	12.574
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.000	1.512	5.647	35.572	2.406
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91	0.311	0.398	2.171	168.826	14.216
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.789	0.943	5.114	34.050	2.583
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95	0.458	0.623	2.581	208.412	12.871
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.348	1.149	5.611	91.179	2.708
แก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95	0.015	0.150	0.609	142.770	17.030
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.009	0.039	0.106	25.081	3.088
แก๊สปีโตรเลียมเหลว	1.760	2.357	2.485	140.881	10.863
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.071	0.545	2.350	8.743	0.598

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตร พบว่า แก๊สไฮโดรคาร์บอนและแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน เชื้อเพลิงแก๊สปีโตรเลียมเหลวมีการระบายสูงสุดเป็นไปในทิศทางเดียวกับการทดสอบในช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ขณะที่เชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 ระบายต่ำสุด แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ เชื้อเพลิงเบนซินออกเทน 95 มีการระบายสูงสุดของกลุ่ม แก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 ระบายต่ำสุด และจะแตกต่างกับช่วง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมงที่พบว่าเชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 ระบายต่ำกว่า นั้นอาจแสดงให้เห็น

เห็นว่าที่ความเร็วรอบของเครื่องยนต์ที่สูงขึ้นอาจมีผลทำให้การเผาไหม้เชื้อเพลิงได้สมบูรณ์ขึ้นทั้งนี้วิเคราะห์ผลจากข้อมูลการทดสอบรถยนต์ตัวอย่าง สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ แก๊สปิโตรเลียมเหลวมีการระบายต่ำสุด เชื้อเพลิงเบนซินอี 10 ออกเทน 95 ระบายสูงสุด ซึ่งจะมีผลเช่นเดียวกับการทดสอบในช่วงความเร็ว 20-30 ที่เชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของเอทานอล 10 % มีการระบายก๊าซชนิดนี้สูงกว่าเชื้อเพลิงชนิดอื่นที่ทำการทดสอบ สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงพบว่าแก๊สปิโตรเลียมเหลวมีปริมาณการใช้น้ำมันสูงสุด แก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 ปริมาณการใช้ต่ำสุด เมื่อมีระยะทางที่เท่ากัน สำหรับการทดสอบช่วงความเร็ว 30-40 เมื่อเทียบกับช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการระบายสารมลพิษไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ เชื้อเพลิงก๊าซปิโตรเลียมเหลวระบายสารมลพิษสูงกว่าทุกกลุ่มเชื้อเพลิง เช่น HC และ NO_x รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่สูงเช่นเดียวกัน ขณะที่อัตราการระบายสารมลพิษที่ต่ำกว่าทุกกลุ่มเป็นเชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 ได้แก่ HC, NO_x, CO รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่วิ่งได้ระยะทางมากกว่า

เปรียบเทียบการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงภายใต้เงื่อนไขและสถานะเดียวกับช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เชื้อเพลิงน้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 เปรียบเทียบกับเชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 และ 95 พบว่ารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 และ 95 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ต่ำกว่า ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ มีผลไปในทิศทางที่สอดคล้องกับช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์มีการระบายที่สูงขึ้นเมื่อใช้น้ำมันเบนซินแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 และ 95 โดยเปรียบเทียบที่ค่าออกเทนที่เท่ากัน ดังนี้ เบนซินค่าออกเทน 91 เปรียบเทียบกับแก๊สโซฮอล์ค่าออกเทน 91 และเบนซินค่าออกเทน 95 เปรียบเทียบกับแก๊สโซฮอล์ค่าออกเทน 95 เนื่องจากว่ารถส่วนใหญ่ที่ใช้ทดสอบจะเป็นรถที่มีปริมาตรความจุกระบอกสูบที่ใกล้เคียงกัน สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 มีปริมาณการใช้ที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับน้ำมันเบนซินออกเทน 91 ในขณะที่แก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 95 มีปริมาณการใช้ลดลงเมื่อเทียบกับน้ำมันเบนซินออกเทน 95 น้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 แก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 และ 95 เมื่อเปรียบเทียบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียกับแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 พบว่าแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสียต่ำกว่าทุกสารมลพิษที่ทำการทดสอบรวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงใช้ในปริมาณที่ต่ำกว่า สำหรับเชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลวพบว่าการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน มีการระบายที่สูงกว่าเชื้อเพลิงชนิดอื่น ยกเว้นแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ที่ระบายใกล้เคียงกับแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 และต่ำกว่าเชื้อเพลิงชนิดอื่นๆ

1.3 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก3) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3) ได้ดังนี้

1.3.1 น้ำมันเบนซินออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.229 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.688 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.294 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 158.134 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 15.132 กิโลเมตรต่อลิตร

1.3.2 น้ำมันเบนซินออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.233 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.866 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.298 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 157.707 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 15.237 กิโลเมตรต่อลิตร

1.3.3 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.317 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.394 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.595 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 159.782 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14.890 กิโลเมตรต่อลิตร

1.3.4 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.135 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.593 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 1.321 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 162.143 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 15.130 กิโลเมตรต่อลิตร

1.3.5 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.018 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.215 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.762 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 135.724 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 17.808 กิโลเมตรต่อลิตร

1.3.6 แก๊สปีโตรเลียมเหลว มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊ส

ไฮโดรคาร์บอน 1.407 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 2.338 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 1.754 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 131.764 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 11.744 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 3 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)				ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	
เบนซินออกเทน 91	0.229	0.688	2.294	158.134	15.132
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.458	0.936	2.923	29.410	2.705
เบนซินออกเทน 95	0.233	0.866	2.298	157.707	15.237
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.390	1.500	3.732	30.331	2.600
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91	0.317	0.394	2.595	159.782	14.890
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.789	0.771	5.922	31.993	2.564
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95	0.135	0.593	1.321	162.143	15.130
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.279	1.180	2.092	33.563	2.999
แก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95	0.018	0.215	0.762	135.724	17.808
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.012	0.071	0.250	21.848	2.971
แก๊สปีโตรเลียมเหลว	1.407	2.338	1.754	131.764	11.744
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.842	0.452	1.695	6.956	0.589

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่ามีทิศทางการระบายสอดคล้องกับช่วงความเร็ว 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 มีอัตราการระบายต่ำสุด ในขณะที่เชื้อเพลิงแก๊สปีโตรเลียมเหลวมีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียแก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน สูงสุดของกลุ่มตัวอย่างเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบ แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 มีอัตรา

ระบายสูงสุด เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายต่ำสุด สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสูงสุดและเชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 มีการระบายต่ำสุดของกลุ่มเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบ ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 มีอัตราการใช้เชื้อเพลิงต่ำสุด เชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลวมีอัตราการการใช้เชื้อเพลิงมากที่สุด สำหรับการทดสอบช่วงความเร็ว 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการระบายสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ความเร็วช่วง 30-40 และ 40-60 ไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้น แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ ที่พบว่าเชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 มีการระบายที่สูงกว่า สำหรับช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีการระบายสารมลพิษที่แตกต่างจากช่วงความเร็ว 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ได้แก่ HC และ NO_x ที่ระบายสูงกว่าทั้งสองช่วงที่ทำการทดสอบ

เปรียบเทียบการระบายสารมลพิษจากไอเสียและอัตราการใช้เชื้อเพลิง น้ำมันเบนซินออกเทน 91, 95 เปรียบเทียบกับน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 พบว่าการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91, 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่สูงกว่า ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งจะแตกต่างจากช่วงความเร็ว 20-30 และ 30-40 ที่สารมลพิษดังกล่าวมีการระบายต่ำกว่า จากข้อมูลสามารถประมาณได้ว่าการทดสอบทั้ง 3 ช่วง พบว่าช่วงที่ความเร็ว 40-60 เชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมเอทานอล 10 % พบว่ามีการระบายสารมลพิษจากไอเสียดังกล่าวเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะมีส่วนสัมพันธ์กับความเร็วรอบของเครื่องยนต์ เครื่องยนต์ที่สูงขึ้น สำหรับแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน มีอัตราการระบายที่ใกล้เคียงกัน น้ำมันเบนซินออกเทน 95 เปรียบเทียบกับน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 95 แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ เมื่อใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 95 จะมีการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ต่ำกว่า ยกเว้นแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์จะมีการระบายที่สูงกว่า สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงพบว่าน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 และ 95 สามารถประหยัดเชื้อเพลิงได้ดีกว่าน้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 พบว่าสารมลพิษ ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีอัตราการระบายที่ต่ำกว่าเชื้อเพลิงทั้งหมดที่ได้ทำการทดสอบ รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่สามารถประหยัดเชื้อเพลิงได้ดีกว่าทุกเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบ สำหรับเชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลวมีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ มีการระบายที่สูงกว่าทุกชนิดของเชื้อเพลิงที่ได้ทำการทดสอบ ยกเว้นแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีการระบายต่ำกว่าทุกกลุ่มของการทดสอบ และนอกจากนี้ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่มีอัตราการใช้ที่สูงกว่าทุกเชื้อเพลิง

การทดสอบรถยนต์ตัวอย่างที่ได้ดำเนินการทั้งหมดในการหาอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงทั้งสามช่วงความเร็วได้แก่ ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2 และ 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงมีความแตกต่างกัน กรณีเปรียบเทียบเชื้อเพลิงน้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 กับน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 95 และอี 20 ออกเทน 95 พบว่ารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์เป็นส่วนผสมโดยรวมพบว่าสามารถลดการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ นอกจากนี้ยังสามารถลดปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลงได้ ส่วนแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์พบว่าเมื่อใช้เชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของแก๊สโซฮอล์มีอัตราการระบายที่สูงขึ้นทั้งนี้จะมีผลมาจากเชื้อเพลิงที่สามารถทำให้การเผาไหม้ในเครื่องยนต์เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น สำหรับเชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลวพบว่าจะมีการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ สูงขึ้นกว่าทุกชนิดของเชื้อเพลิงที่ทำการทดสอบ รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงก็สูงขึ้นด้วยเช่นกัน ยกเว้นแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีอัตราการระบายต่ำกว่าทุกเชื้อเพลิงที่ได้ทำการทดสอบ สาเหตุน่าจะมาจกขบวนการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์เมื่อเทียบกับเชื้อเพลิงอื่นๆ ที่ได้ทำการทดสอบ รวมทั้งการปรับแต่งเครื่องยนต์ไม่ถูกต้องจากการใช้เชื้อเพลิง LPG รวมทั้งรถยนต์มีอายุการใช้งานที่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับรถยนต์ตัวอย่างที่ใช้ทดสอบกับเชื้อเพลิงอื่นๆ

1.4 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รวมช่วงความเร็วทั้ง 3 ช่วง ได้แก่ 20-30, 30-40, 40-60 เป็นช่วงความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก4) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4) ได้ดังนี้

1.4.1 น้ำมันเบนซินออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.376 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.690 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.720 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 165.111 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14.302 กิโลเมตรต่อลิตร

1.4.2 น้ำมันเบนซินออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.378 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.894 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.871 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 175.821 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13.413 กิโลเมตรต่อลิตร

1.4.3 น้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 91 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.339 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.422 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.447 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 169.694 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13.787 กิโลเมตรต่อลิตร

1.4.4 น้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 10 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.275 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.611 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 1.865 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 181.531 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13.554 กิโลเมตรต่อลิตร

1.4.5 น้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 20 ออกเทน 95 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.112 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.282 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 1.121 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 144.903 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 16.642 กิโลเมตรต่อลิตร

1.4.6 แก๊สปิโตรเลียมเหลว มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 1.703 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 2.331 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.509 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 141.584 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 10.819 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 4 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)				ค่าเฉลี่ยการใช้ เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	
เบนซินออกเทน 91	0.376	0.690	2.720	165.111	14.302
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.665	0.895	3.531	28.126	2.466
เบนซินออกเทน 95	0.378	0.894	2.871	175.821	13.413
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.611	1.477	4.423	32.282	2.326
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91	0.339	0.422	2.447	169.694	13.787
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.828	0.828	5.615	32.925	2.479
แก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95	0.275	0.611	1.865	181.531	13.554
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.630	1.154	3.193	41.629	2.782
แก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95	0.112	0.282	1.121	144.903	16.642
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.046	0.052	0.237	25.280	2.981
แก๊สปิโตรเลียมเหลว	1.703	2.331	2.509	141.584	10.819
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.001	0.443	2.326	8.533	0.580
ผลการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ Analysis of Variance (ANOVA)					
F	7.556	5.000	0.296	2.971	4.764
P	0.000 **	0.001 **	0.913 *	0.017 ***	0.001 **

หมายเหตุ * ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทั้งนี้สภาพการจราจรและการขับจีริงบนท้องถนนพบว่า จะมีการใช้ความเร็วที่แตกต่างกันมีทั้งความเร็วต่ำความเร็วสูงสลับกันขึ้นอยู่กับปริมาณการจราจรในช่วงนั้นๆ เช่น ช่วงความเร็วเร่งด่วนความเร็วของการขับจีริงอาจไม่สูงนัก และนอกช่วงโมงเร่งด่วนความเร็วที่ได้อาจสูงขึ้น จึงสามารถสรุปผลรวมโดยรวมทุกช่วงความเร็วที่ได้ทำการทดสอบ ทั้ง 3 ช่วงความเร็ว เป็นช่วงความเร็ว 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และได้ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง นำมาสรุปรวมและจัดทำ อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียทางอากาศจากไอเสีย (Emission factor) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) โดยแยกตามชนิดของเชื้อเพลิง มาทดสอบค่าทางสถิติ Analysis of Variance (ANOVA) พบว่าสารมลพิษ HC, NO_x และ FC แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.01 CO₂ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 และ CO ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 เหตุผลน่าจะมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ รถยนต์ที่ใช้ทดสอบมีความแตกต่างกันของอายุการใช้งาน ระยะทางการใช้งาน การเสื่อมสภาพของเครื่องยนต์ ปริมาตรความจุกระบอกสูบแตกต่างกันข้อมูลของการทดสอบพบว่า ปริมาตรความจุกระบอกสูวยิ่งสูง มีผลทำให้การระบายสารมลพิษจากไอเสียปริมาณการใช้เชื้อเพลิงสูงตามไปด้วย ชนิดของเชื้อเพลิง เทคโนโลยีที่ใช้ในรถยนต์ และการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์จัดไอเสีย (Catalytic converter) รวมทั้งวัสดุที่ใช้ทำอาจไม่ได้ออกแบบมาสำหรับเชื้อเพลิงทางเลือกที่เป็นแก๊สโซฮอล์

การทดสอบรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน เพื่อจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียทางอากาศจากยานพาหนะ ในปัจจุบันพบว่ารถยนต์ที่ใช้ในบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร มีรถยนต์หลายยี่ห้อและรุ่นของรถยนต์ ที่ใช้งานที่หลากหลาย รวมทั้งส่วนแบ่งของตลาดรถยนต์ในแต่ละยี่ห้อที่แตกต่างกัน ตลอดจนอายุการใช้งานของรถยนต์ที่มีอายุการใช้งานตั้งแต่ 1 ปี เป็นต้นไปถึงอายุการใช้งาน 15 ปี หรือมากกว่า รวมถึงเชื้อเพลิงที่มีจำหน่ายตามสถานบริการสำหรับรถยนต์เบนซิน มีทั้งหมด 8 เชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันเบนซินออกเทน 91, 95 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91, 95 น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 แก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) แก๊สธรรมชาติอัด (CNG/NGV) และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 85 ออกเทน เชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่กล่าวมาพบว่ามีสัดส่วนการใช้ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ค่าออกเทนของน้ำมันที่เหมาะสมตามที่บริษัทผู้ผลิตรถยนต์แนะนำ ซึ่งบางรุ่นใช้ได้กับค่าออกเทน 95 หรือบางรุ่นใช้ได้กับค่าออกเทน 91 ขึ้นไป และรถยนต์ที่เป็นรถเก่าไม่สามารถใช้น้ำมันเบนซินแก๊สโซฮอล์ได้เนื่องจากอาจจะทำให้เครื่องยนต์เดินไม่เรียบเนื่องจากบริษัทผู้ผลิตไม่ได้ออกแบบเครื่องให้สามารถใช้น้ำมันเบนซินแก๊สโซฮอล์ ส่วนรถยนต์ในรุ่นใหม่ๆตั้งแต่ปี 2551 ส่วนใหญ่จะสามารถใช้เชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์ได้ในสัดส่วนไม่เกิน 20 % ของน้ำมันเบนซิน สำหรับน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 85 นั้นเป็นเชื้อเพลิงที่รัฐบาลได้สนับสนุนการ

ใช้งานแต่เนื่องจากว่ารถยนต์ในปัจจุบันมีเพียงบางบริษัทเท่านั้นที่มีรถยนต์จำหน่ายที่สามารถใช้เชื้อเพลิงนี้ได้ ได้แก่ รถยนต์ยี่ห้อ VOLVO ซึ่งเป็นรถยนต์มีราคาแพง ทำให้ขณะนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย สำหรับเชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในปัจจุบันจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นซึ่งก่อนหน้านี้จะจำกัดอยู่เฉพาะรถยนต์โดยสารสาธารณะ (TAXI) เนื่องจากราคาน้ำมันเบนซินมีราคาที่สูงขึ้น ประกอบกับราคาการติดตั้งที่ไม่สูงมากเมื่อเทียบกับการติดตั้ง แก๊สธรรมชาติอัด สำหรับแก๊สธรรมชาติอัด (CNG) ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรเนื่องจากปริมาณการบรรจุแก๊สในแต่ละครั้งได้ปริมาณไม่มากนัก ทำให้ได้ระยะทางการใช้งานน้อย ประกอบกับราคาการติดตั้งมีราคาสูงและสถานบริการไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ จากจำนวนเชื้อเพลิงที่มีจำหน่ายหลายชนิด ทำให้การเลือกชนิดเชื้อเพลิงสำหรับการจัดทำอัตราภาระบายสารมลพิษจากไอเสียจากยานพาหนะ จึงเลือกทำเชื้อเพลิง 6 ชนิด ยกเว้นเชื้อเพลิงน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E85 ที่ไม่ได้จัดทำเนื่องจากว่าไม่มีรถยนต์ตัวอย่างที่ใช้ทดสอบ และเชื้อเพลิงแก๊สธรรมชาติอัดจำนวนรถยนต์ยังมีปริมาณจำนวนไม่มาก ซึ่งมีเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ Taxi เนื่องจากเป็นข้อกำหนดของกรมการขนส่งทางบกที่บังคับการติดตั้งเฉพาะแก๊สธรรมชาติอัด

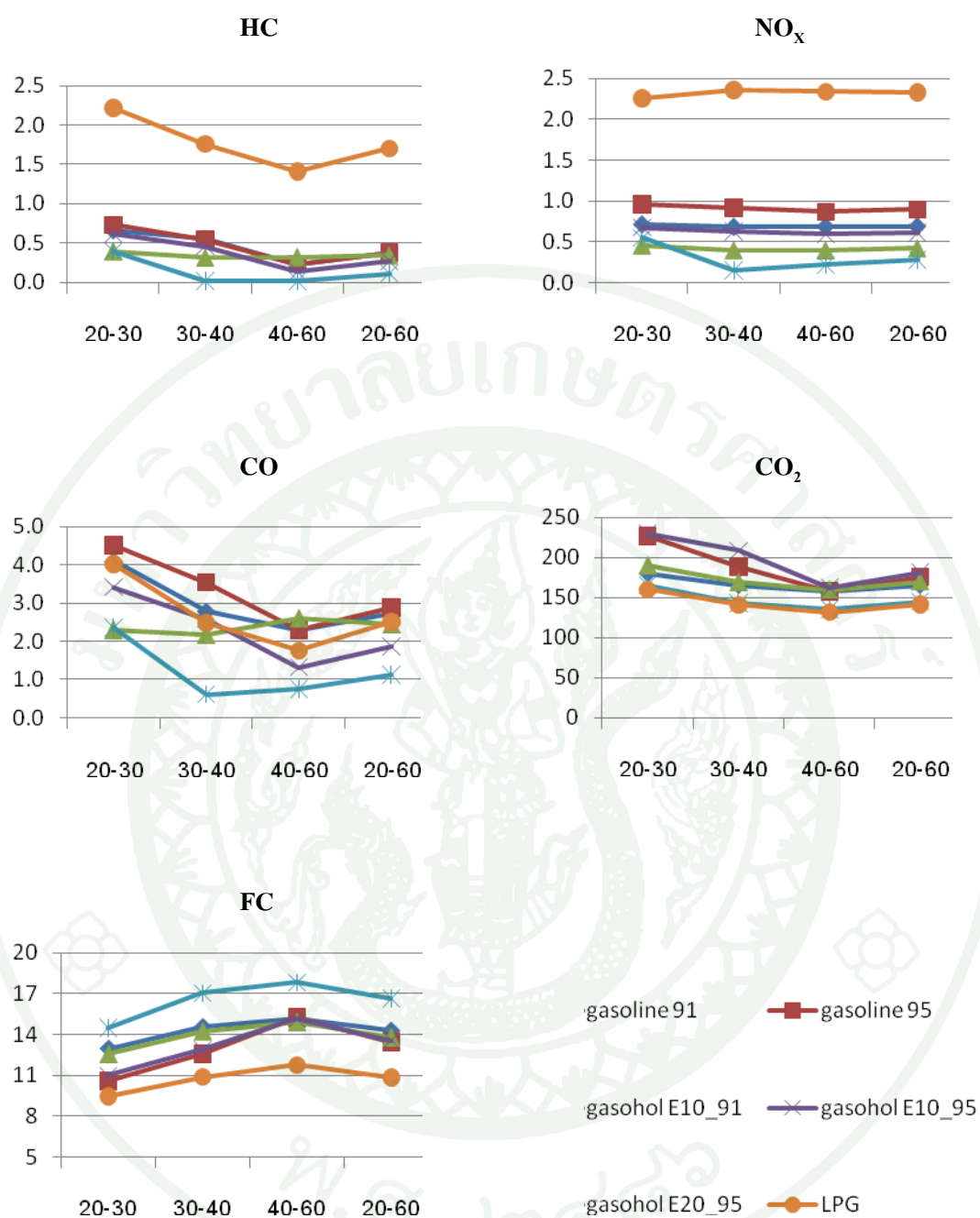
อัตราภาระบายสารมลพิษจากไอเสียและอัตราการใช้เชื้อเพลิงในรถยนต์เบนซิน ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าอัตราภาระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ทำการทดสอบทั้งหมดได้แก่ HC, NO_x, CO, และ CO₂ รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิง จะมีทิศทางและแนวโน้มไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้ น้ำมันเบนซินออกเทน 91 และ 95 เมื่อเทียบกับน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 และ 95 ปรากฏว่า สารมลพิษ HC, NO_x และ CO เมื่อใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ มีอัตราภาระบายสารมลพิษจากไอเสียดังกล่าวลดลง ในขณะที่ใช้ CO₂ มีอัตราภาระบายที่เพิ่มขึ้น ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง (น้ำมันในหนึ่งหน่วยเดียวกันเมื่อใช้น้ำมันเบนซินแก๊สโซฮอล์รถยนต์สามารถวิ่งได้ระยะทางมากกว่า) ซึ่งสอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษที่ได้ดำเนินโครงการตรวจวัดสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ที่ใช้แก๊สโซฮอล์ พบว่าสารมลพิษ HC, NO_x, CO₂ เกิดการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยลดลงเมื่อใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง (สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ 2551) ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ขึ้นนั่นเองสามารถดูผลจากปริมาณ CO₂ ที่สูงขึ้น ส่วนน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 พบว่าอัตราภาระบายสารมลพิษจากไอเสียเมื่อเทียบกับน้ำมันเบนซินออกเทน 91, 95 และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91, 95 มีอัตราภาระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ต่ำกว่า สำหรับรถยนต์เบนซินที่ใช้เชื้อเพลิงแก๊สปิโตรเลียมเหลว การระบายสารมลพิษจากไอเสีย HC และ NO_x มีการระบายที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับเชื้อเพลิงอื่นๆ ที่ได้ทำการทดสอบส่วนสารมลพิษ CO₂ มี

ปริมาณที่ต่ำ รวมทั้งอัตราการใช้เชื้อเพลิงที่ใช้มากกว่าเมื่อเทียบในระหว่างที่เท่ากัน จากปริมาณการระบาย CO_2 ที่ต่ำและการใช้เชื้อเพลิงที่สูงขึ้นทำให้สามารถสรุปได้ว่าการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ที่ไม่สมบูรณ์นั่นเอง สำหรับช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง การระบายสารมลพิษจากไอเสียจะไปในทิศทางเดียวกับช่วงความเร็ว 20-30 และ 30-40 ที่กล่าวมาในข้างต้น ยกเว้นน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 ที่มีการระบาย HC และ CO ที่สูงขึ้นเพียงเล็กน้อย การระบายสารมลพิษจากไอเสียเมื่อเปรียบเทียบตามช่วงความเร็วทั้ง 3 พบว่าการระบายสารมลพิษจากไอเสีย HC, CO, NO_x และ CO_2 จะมีการระบายลดลงมากที่สุดเมื่อความเร็วอยู่ระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อเทียบกับความเร็วระหว่าง 20-30 และ 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมงรวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่ต่ำลงได้ระยะทางมากขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่ารถยนต์ที่มีความเร็วเพิ่มขึ้นที่เหมาะสม จะสามารถลดการระบายสารมลพิษจากไอเสียและลดปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลงได้ (รายละเอียดแสดงในภาพที่ 16) และนอกจากนี้ได้สอดคล้องกับรายงาน สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ที่ได้รายงานการระบายสารมลพิษจากรถยนต์เบนซินที่ความเร็วเฉลี่ย 7.5, 14.7, 23.4, 33.3, 42.9, 70 และ 90 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในรายงานพบว่า THC, NO_x , CO และ CO_2 โดยรวมพบว่าสารมลพิษดังกล่าวมีอัตราการระบายลดลงที่ความเร็วเพิ่มขึ้น ซึ่งสารมลพิษที่ความเร็วเฉลี่ย 7.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมงมีอัตราการระบายสูงสุด และความเร็วเฉลี่ย 90 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายต่ำสุด ของความเร็วทั้งหมด 7 ความเร็ว รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่พบว่าความเร็วเฉลี่ย 7.5 มีปริมาณการใช้เชื้อเพลิงสูงสุดของกลุ่มความเร็วที่ทดสอบ และที่ความเร็วเฉลี่ย 70 กิโลเมตรต่อชั่วโมงมีปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่ำสุด (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2551)

การระบายสารมลพิษจากไอเสียสาเหตุสำคัญน่าจะมาจากเชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่มีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างกัน ที่มีผลต่อการทำงานของระบบกำจัดไอเสีย รวมทั้งการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์กำจัดไอเสีย (Catalytic Converter) ซึ่งจะมีอายุการใช้งานประมาณ 50,000 ไมล์ หรือประมาณ 5 ปี (Nevers, 1995) ทำให้ไม่สามารถกำจัดสารมลพิษต่างๆ ได้ รวมทั้งความแตกต่างของประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องยนต์และอุปกรณ์ลดสารมลพิษที่มีการติดตั้งมากับรถยนต์ เทคโนโลยีที่ใช้ในเครื่องยนต์เนื่องจากเครื่องยนต์ไม่ได้ออกแบบมาสำหรับใช้เชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์มาตั้งแต่ต้น สาเหตุเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รถยนต์เบนซินมีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและอัตราการใช้เชื้อเพลิงที่แตกต่างกัน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้จากการทดสอบพบว่ามีค่าที่สูง ผู้วิจัยขอเสนอความคิดเห็น เนื่องจากการทดสอบนี้เป็นการทดสอบเพื่อจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง

จากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ทดสอบกับเชื้อเพลิง 6 ชนิด พบว่ามีปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่ กลุ่มรถยนต์ตัวอย่างที่ทำการทดสอบในครั้งนี้ไม่ได้ปีนรถยนต์คันเดียวที่ใช้ทดสอบทุกชนิดเชื้อเพลิง เนื่องจากต้องการแสดงข้อมูลที่ได้ให้เป็นข้อมูลที่เกิดจากการใช้เชื้อเพลิงจริงของรถยนต์แต่ละคัน ซึ่งในปัจจุบันการใช้เชื้อเพลิงของผู้ใช้รถยนต์ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่เชื้อเพลิงที่มีราคาถูกและรถยนต์สามารถใช้งานได้กับเชื้อเพลิงนั้น อายุการใช้งานของรถยนต์และเครื่องยนต์เป็นตัวแปรสำคัญเนื่องจากรถยนต์เมื่อมีอายุการใช้งานหรือระยะทางที่มากขึ้นย่อมมีผลต่อการเสื่อมสภาพของรถยนต์รวมทั้งอุปกรณ์ชุดไอเสียที่เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งานเช่นกันจะมีความสัมพันธ์ต่อการระบายสารมลพิษจากไอเสีย เช่น รถยนต์ที่มีสภาพการเสื่อมสภาพมากย่อมมีการปลดปล่อยหรือระบายไอเสียที่สูงกว่ารถยนต์ที่มีอายุการใช้งานไม่มาก เทคโนโลยีด้านยานยนต์ถือเป็นสิ่งสำคัญหลักของการทำงานของเครื่องยนต์ โดยเฉพาะรถยนต์ที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบันที่ออกแบบระบบการจ่ายเชื้อเพลิงที่สามารถครอบคลุมเชื้อเพลิงเบนซินทั่วไปรวมทั้งเชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล์ ซึ่งรถยนต์จะสามารถปรับเปลี่ยนระบบการจ่ายเชื้อเพลิงได้เหมาะสมกับชนิดของเชื้อเพลิง สำหรับรถยนต์ที่มีเทคโนโลยีไม่เหมาะสมจะเผาไหม้เชื้อเพลิงได้ไม่หมด จะมีผลต่อการระบายสารมลพิษจากไอเสียเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในยานยนต์รุ่นเก่า คุณสมบัติของเชื้อเพลิงถือการเป็นตัวแปรต้นที่ก่อให้เกิดการระบายสารมลพิษจากไอเสีย เช่นก่อนหน้านี้ได้มีการเติมตะกั่วเป็นสารเติมแต่งในน้ำมันเบนซินซึ่งจะมีผลต่อการระบายไอเสียทำให้คุณภาพอากาศมีปริมาณสารตะกั่วที่สูงซึ่งในปัจจุบันนี้ได้ยกเลิกไปแล้วซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดในเรื่องของคุณภาพน้ำมัน การบำรุงรักษาเครื่องยนต์และการปรับแต่งเครื่องยนต์ที่เหมาะสมเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญมากเนื่องจากโดยทั่วไปรถยนต์จะต้องได้รับการปรับแต่งที่ถูกต้อง การบำรุงรักษาตามระยะเวลา เช่น การเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องเปลี่ยนไส้กรองอากาศ ตามระยะกำหนด และการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียจากเครื่องยนต์ได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 16 กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission factor และ Fuel consumption รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน แยกชนิดเชื้อเพลิง

หมายเหตุ แกน Y สารมลพิษ HC, NO_x, CO, CO₂, PM (กรัมต่อกิโลเมตรต่อกัน) และ FC (กิโลเมตรต่อลิตรต่อกัน)
แกน X ช่วงความเร็วระหว่าง (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

2. อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน รอยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล แยกตามชนิดเชื้อเพลิง

2.1 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก5) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5) ได้ดังนี้

2.1.1 น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.206 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.686 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.881 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 311.244 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.112 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 8.865 กิโลเมตรต่อลิตร

2.1.2 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.131 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.562 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.789 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 290.405 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.093 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 9.511 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 5 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รอยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)					ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
ดีเซลหมุนเร็วธรรมดา	0.206	1.686	0.881	311.244	0.112	8.865
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.251	0.980	0.752	71.192	0.076	2.040
ดีเซลหมุนเร็วบี 5	0.131	1.562	0.789	290.405	0.093	9.511
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.156	0.937	0.429	67.125	0.046	1.931

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จากการใช้เชื้อเพลิงทั้งสองชนิด ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา และน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี 5 พบว่าอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ทำการทดสอบ ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ และสารมลพิษอนุภาคพบว่าเมื่อใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี 5 สามารถลดการระบายสารมลพิษจากไอเสียดังกล่าวได้ และนอกจากนี้ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี 5 สามารถประหยัดเชื้อเพลิงได้เช่นกัน ผลดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลการทดสอบ กรมพัฒนาพลังงานและอนุรักษ์พลังงานทดแทน ได้ ทำการศึกษา โครงการเมืองสะอาดอากาศบริสุทธิ์ การวิจัยสาธิตการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลเป็นเชื้อเพลิงในรถยนต์รับจ้างสองแถวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการทดสอบกับรถยนต์รับจ้างสองแถวในจังหวัดเชียงใหม่ นำรถยนต์ตัวอย่างมาขึ้นบนแท่นทดสอบ Chassis dynamometer เพื่อเปรียบเทียบสารมลพิษและฝุ่นละอองที่ระบายออกจากไอเสีย ผลการศึกษาพบว่า น้ำมันไบโอดีเซลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสารมลพิษต่างๆ และประมาณฝุ่นละออง ในปริมาณที่ลดลง ได้แก่ CO, HC, CO₂, PM = 34,687 กิโลกรัม ยกเว้น NO_x ที่มีปริมาณไม่แตกต่างกันมากนักโดยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (กรมพัฒนาพลังงานและอนุรักษ์พลังงานทดแทน, 2547)

2.2 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก6) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 6) ดังนี้

2.2.1 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.110 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.134 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.368 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 223.505 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.099 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 11.845 กิโลเมตรต่อลิตร

2.2.2 น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี 5 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.066 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.119 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.397 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 216.070 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.072 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.355 กิโลเมตรต่อลิตร

การทดสอบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จากข้อมูลอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียจากการใช้เชื้อเพลิงทั้งสองชนิด น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดาและน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 แสดงให้เห็นว่าเชื้อเพลิงน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่น้อยกว่าน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ และสารมลพิษอนุภาค สำหรับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์มีอัตราการระบายที่ใกล้เคียงกัน สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิง น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 สามารถประหยัดเชื้อเพลิงได้ดีกว่าน้ำมันดีเซลเล็กน้อย

ตารางที่ 6 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)					ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
ดีเซลหมุนเร็วธรรมดา	0.110	1.134	0.368	223.505	0.099	11.845
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.157	0.522	0.358	33.841	0.073	1.692
ดีเซลหมุนเร็วบี 5	0.066	1.119	0.397	216.070	0.072	12.355
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.062	0.399	0.218	23.772	0.034	1.192

2.3 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก7) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 7) ได้ดังนี้

2.3.1 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.091 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.994 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.384 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 199.993 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.076 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13.450 กิโลเมตรต่อลิตร

2.3.2 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วปี 5 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊ส

ไฮโดรคาร์บอน 0.069 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.922 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.383 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 200.716 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.078 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13.280 กิโลกรัมต่อลิตร

ตารางที่ 7 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)					ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
ดีเซลหมุนเร็วธรรมดา	0.091	0.994	0.384	199.993	0.076	13.450
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.122	0.507	0.324	28.584	0.062	2.101
ดีเซลหมุนเร็วปี 5	0.069	0.922	0.383	200.716	0.078	13.280
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.057	0.398	0.208	19.345	0.040	1.418

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง การใช้เชื้อเพลิงน้ำมันดีเซลหมุนเร็วปี 5 มีการระบายสารมลพิษจากไอเสียใกล้เคียงกับน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา ยกเว้นปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่มีผลแตกต่างเนื่องจากข้อมูลพบว่าปริมาณการใช้เชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา จากข้อมูลนี้จะมีความแตกต่างจากความเร็วช่วง 20-30 และ 30-40 ที่พบว่าน้ำมันดีเซลหมุนเร็วปี 5 จะประหยัดเชื้อเพลิงกว่าน้ำมันดีเซล อัตราการระบายสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ช่วงความเร็ว 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ของการทดสอบรถยนต์ตัวอย่างพบว่ามีทิศทางไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมด และนอกจากนี้ยังพบว่าช่วงความเร็วของการทดสอบทั้งสาม ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษต่ำสุดของช่วงความเร็วของการทดสอบ รวมทั้งมีอัตราการใช้เชื้อเพลิงที่ต่ำกว่าช่วงอื่นที่ทำการทดสอบ

2.4 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รวมช่วงความเร็วทั้ง 3 ช่วง ได้แก่ 20-30, 30-40, 40-60 เป็นช่วงความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็ว

เฉลี่ย 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบ (แสดงรายละเอียดในตารางผนวกที่ ก8) และหาค่าเฉลี่ยการทดสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 8) ได้ดังนี้

2.4.1 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.114 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.133 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.444 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 222.900 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.088 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.068 กิโลเมตรต่อลิตร

2.4.2 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.076 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.076 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.450 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 218.512 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.078 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.236 กิโลเมตรต่อลิตร

ผลรวมทุกช่วงความเร็วที่ได้ทำการทดสอบ ทั้ง 3 ช่วงความเร็ว เป็นช่วงความเร็ว 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และได้ความเร็วเฉลี่ย 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และนำข้อมูลที่ได้นี้ทำการทดสอบรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียทางอากาศจากไอเสีย (Emission factor) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) โดยแยกตามชนิดของเชื้อเพลิง มาทดสอบค่าทางสถิติ t-test พบว่าอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียทางอากาศจากไอเสีย และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ปัจจัยที่ทำให้ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งมาจากสัดส่วนของน้ำมันไบโอดีเซลที่มีค่าความแตกต่างกันเพียง 3 % ซึ่งถือว่าน้อยมาก เนื่องจากน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา กรมธุรกิจพลังงานได้บังคับให้บริษัทผู้จำหน่ายน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา จะต้องมือน้ำมันไบโอดีเซลผสมอยู่ 1-2 % .ในส่วนของน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 จะมีน้ำมันไบโอดีเซลผสมอยู่ 4-5 % และนอกจากนี้การพัฒนาเครื่องยนต์ดีเซลในประเทศไทยนั้น ยังสามารถใช้ไบโอดีเซลได้ทั้งรถยนต์เก่าและรถยนต์ใหม่ จึงไม่มีความแตกต่างกันในส่วนของการระบายสารมลพิษจากไอเสียและเชื้อเพลิง ซึ่งจะแตกต่างจากรถยนต์เบนซินที่อาจจะจำกัดทางด้านเทคโนโลยีในส่วนของการยนต์เก่าและรถยนต์ใหม่ และนอกจากนี้อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียจะพบว่าจากการทดสอบความเร็วเฉลี่ยทั้ง 3 ความเร็วเฉลี่ย พบว่าอัตราความเร็วสูง 35.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมงของการทดสอบทั้งสามช่วงความเร็ว อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียจะต่ำลงในทุกสารมลพิษที่ทำการทดสอบ รวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจะได้ระยะทางที่มากขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 8 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รอยนต์ดัดขนาด เล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว ที่ความเร็วเฉลี่ย 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามชนิดเชื้อเพลิง

เชื้อเพลิง	ค่าเฉลี่ยอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)					ค่าเฉลี่ยการใช้เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
ดีเซลหมุนเร็วธรรมดา	0.114	1.133	0.444	222.900	0.088	12.068
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.155	0.548	0.371	32.548	0.068	1.866
ดีเซลหมุนเร็วบี 5	0.076	1.076	0.450	218.512	0.078	12.236
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.068	0.441	0.232	22.757	0.037	1.208
ผลการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ t-test						
T	0.760	0.264	0.041	0.362	0.423	0.251
P	0.456*	0.794*	0.968*	0.721*	0.677*	0.804*

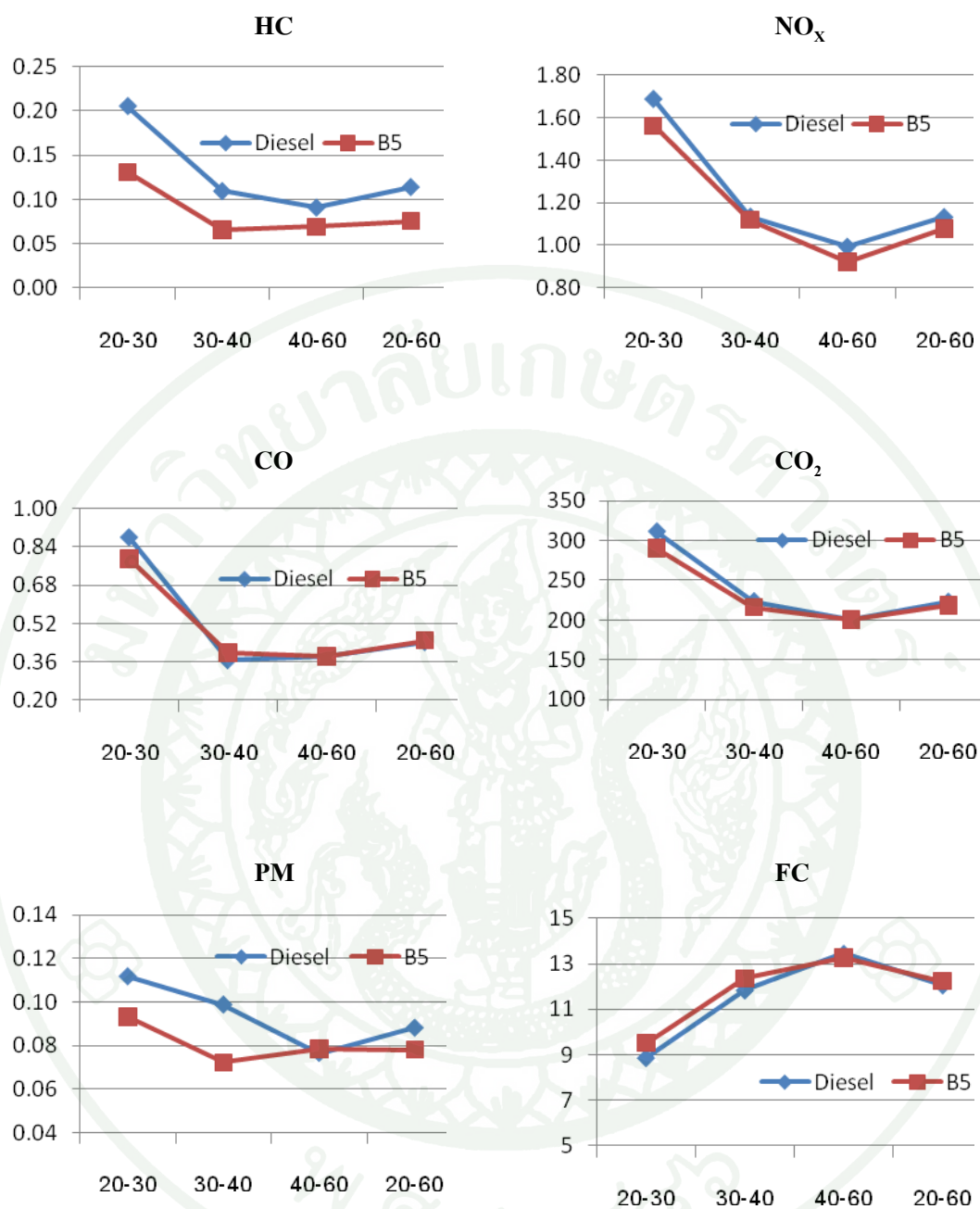
หมายเหตุ * ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและอัตราการใช้เชื้อเพลิงในรถยนต์ดีเซล พบว่า อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ได้แก่ NO_x, CO, CO₂ จะมีความแตกต่างของอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียเล็กน้อยระหว่างการใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วพื้นฐานเทียบกับน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 สำหรับ HC พบว่าในรถยนต์ดีเซลเมื่อใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 จะสามารถลดการระบาย HC ได้ สำหรับ PM เมื่อใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1 และ 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จะลดการระบายสารมลพิษสารมลพิษอนุภาคลงได้ ในขณะที่ความเร็ว 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมงอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียอนุภาคจะมีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้มีการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ (Durbin *et al.*, 2007) ซึ่งศึกษาปริมาณการระบายสารมลพิษจากไอเสียจากรถยนต์บรรทุก ยี่ห้อ FORD รุ่น F350 ปี 1999 ระหว่างน้ำมันดีเซลและน้ำมันไบโอดีเซลชนิด B20 ในหน่วยของ g/mile พบว่าไฮโดรคาร์บอน คาร์บอนมอนอกไซด์ และสารมลพิษอนุภาค มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษดังกล่าวเพียงเล็กน้อย ในขณะที่การศึกษาการระบายไอเสียจากรถยนต์ดีเซลขนาดใหญ่ (รถบรรทุก) ของประเทศแคนาดา จากการใช้เชื้อเพลิงดีเซล น้ำมันดีเซลชนิด B2 น้ำมันดีเซลชนิด B5 พบว่า คาร์บอนมอนอกไซด์ไม่มีความแตกต่างกัน และอัตราการใช้เชื้อเพลิงมีความแตกต่างกันเล็กน้อย และนอกจากนี้ยังสอดคล้องไปในทิศทางกับผลการศึกษา

(กรมพัฒนาพลังงานและอนุรักษ์พลังงานทดแทน, 2547) ที่ได้ศึกษาในโครงการเมืองสะอาดอากาศบริสุทธิ์ การวิจัยสาธิตการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลเป็นเชื้อเพลิงในรถยนต์รับจ้างสองแถวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเมื่อใช้น้ำมันไบโอดีเซลสามารถลดการระบายสารมลพิษ ได้แก่ HC, CO, CO₂, และ PM สำหรับ NO_x มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อย (รายละเอียดแสดงในภาพที่ 17) รวมทั้งผลการศึกษาวิจัย (Korbitz., 1999) ได้รายงานไว้ว่าไอเสียที่เกิดจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงไบโอดีเซลที่ใช้ผลิตน้ำมันพืชเปรียบเทียบกับเชื้อเพลิงดีเซล พบว่ามีปริมาณสารมลพิษและปริมาณฝุ่นละอองลดลง โดยสามารถลดปริมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ แก๊สไฮโดรคาร์บอน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ส่วนแก๊สไนโตรเจนออกไซด์มีปริมาณเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ระหว่างการใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดาเทียบกับน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 จากการทดสอบที่ความเร็วเฉลี่ย ทั้งสามช่วงความเร็วได้แก่ 23.1, 33.9 และ 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าภาพรวมของการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1 และ 33.9 กิโลเมตร พบว่าสารมลพิษทุกตัวที่ทำการทดสอบ ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ สารมลพิษอนุภาค เมื่อมีการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 มีการระบายที่ต่ำกว่าการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากการใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 สามารถประหยัดเชื้อเพลิงได้ดีกว่าเช่นเดียวกัน ในขณะที่ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าสารมลพิษมีอัตราการระบายที่ใกล้เคียงกัน ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยผลการศึกษานี้มีผลไปในทิศทางสอดคล้องกับการศึกษา (สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2549) ในโครงการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการใช้น้ำมันไบโอดีเซล ที่สรุปไว้ว่าอัตราการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันไบโอดีเซลเปรียบเทียบกับน้ำมันดีเซลผลที่ได้ไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้คุณสมบัติทางกายภาพของน้ำมันไบโอดีเซลคล้ายกับน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา แต่น้ำมันไบโอดีเซลให้การเผาไหม้ที่สะอาดกว่า ไอเสียที่เกิดขึ้นจึงมีคุณภาพดีกว่า ทั้งนี้เพราะมีออกซิเจนเป็นองค์ประกอบหลักประมาณ 10 % โดยน้ำหนักที่อยู่ในไบโอดีเซล มีผลทำให้การสันดาปที่สมบูรณ์กว่าน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา และนอกจากนี้ยังไม่มีกำมะถันในไบโอดีเซล จึงไม่มีปัญหาเรื่องสารซัลเฟด และที่สำคัญคือลดมลพิษจากซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไฮโดรคาร์บอน คาร์บอนมอนอกไซด์ ฝุ่นละออง (สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2549) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การใช้น้ำมันไบโอดีเซลชนิดที่มีปริมาณไบโอดีเซลผสมในปริมาณไม่สูง เพื่อทดแทนการใช้น้ำมันดีเซลสามารถทำได้โดยไม่ก่อให้เกิดสารมลพิษเพิ่มขึ้นในอากาศ

ภาพที่ 17 กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission factor และ Fuel consumption รอยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล แยกชนิดเชื้อเพลิง

หมายเหตุ แกน Y สารมลพิษ HC, NO_x, CO, CO₂, PM (กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน) และ FC (กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน)
แกน X ช่วงความเร็วระหว่าง (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

3. อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (Emission factor) กรัมต่อกิโลกรัมต่อกัน และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตรต่อกัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ในกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2551

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง จากรถยนต์ทั้ง 2 ประเภท หาได้จากสัดส่วนการจำหน่ายเชื้อเพลิงในเขตกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2551 เนื่องจากว่ารถยนต์ที่วิ่งใช้งานบนถนนไม่สามารถแยกปริมาณจำนวนของรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงแต่ละชนิดที่วิ่งใช้งานบนท้องถนนได้ แต่จะสามารถประมาณการได้โดยดูจากสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิงจากสถานีบริการเชื้อเพลิงในเขตกรุงเทพมหานครในรอบปี พ.ศ. 2551 สามารถแยกตามประเภทของรถยนต์ได้ดังนี้

เชื้อเพลิงที่ใช้กับรถยนต์เบนซิน ได้แก่ น้ำมันเบนซินออกเทน 91 มีสัดส่วนการใช้ 17.421 % น้ำมันเบนซินออกเทน 95 มีสัดส่วนการใช้ 6.297 % น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 91 มีสัดส่วนการใช้ 13.156 % น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 10 ออกเทน 95 มีสัดส่วนการใช้ 32.227 % น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 20 ออกเทน 95 มีสัดส่วนการใช้ 0.788 % และแก๊สปิโตรเลียมเหลว มีสัดส่วนการใช้ 30.110 % (กรมธุรกิจพลังงาน, 2551) (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิง รถยนต์เบนซิน ประจำปี พ.ศ. 2551 จากสถานีบริการจำหน่ายเชื้อเพลิง

ปริมาตรการจำหน่าย	เบนซิน 91	เบนซิน 95	โซฮอล์ 91	โซฮอล์ 95	E20	LPG
ปริมาตร (พันลิตร)	446,146	161,261	336,926	825,304	20,179	771,102
รวมปริมาตร (พันลิตร)			2,560,918			
สัดส่วนการใช้ (%)	17.421	6.297	13.156	32.227	0.788	30.110

ที่มา: ดัดแปลงจาก กรมธุรกิจพลังงาน (2551)

เชื้อเพลิงที่ใช้กับรถยนต์ดีเซล ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา ปริมาณการใช้ มีสัดส่วนการใช้ 76.5 % และน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 มีสัดส่วนการใช้ 23.5 % (กรมธุรกิจพลังงาน, 2551) (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิง รถยนต์ดีเซล ประจำปี พ.ศ. 2551
จากสถานีบริการจำหน่ายเชื้อเพลิง

ปริมาตรการจำหน่าย	น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา	น้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5
ปริมาตร (พันลิตร)	1,406,112	431,862
รวมปริมาตร (พันลิตร)	1,837,974	
สัดส่วนการใช้ (%)	76.5	23.5

ที่มา: คัดแปลงจาก กรมธุรกิจพลังงาน (2551)

การหาอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง จากระถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล สามารถหาได้ดังสมการที่ 1 และ 2 โดยใช้ข้อมูลปริมาณการจำหน่ายเชื้อเพลิงในเขตกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2551 จากสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ของกรมธุรกิจพลังงาน เป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง

อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (EF) ของสารมลพิษชนิด “A” ของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินหรือรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล = [(การปล่อยสารมลพิษ “A” จากการใช้น้ำมันชนิดที่ 1 × สัดส่วนการใช้น้ำมันชนิดที่ 1)+(การปล่อยสารมลพิษ “A” จากการใช้น้ำมันชนิดที่ 2 × สัดส่วนการใช้น้ำมันชนิดที่ 2) + (การปล่อยสารมลพิษ “A” จากการใช้น้ำมันชนิดที่ 3 × สัดส่วนการใช้น้ำมันชนิดที่ 3) .....]

(1)

ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (FC) ของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินหรือรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล = [(ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงชนิดที่ 1 × สัดส่วนการใช้น้ำมันชนิดที่ 1)+(ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงชนิดที่ 2 × สัดส่วนการใช้น้ำมันชนิดที่ 2) + (ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงชนิดที่ 3 × สัดส่วนการใช้น้ำมันชนิดที่ 3) .....]

(2)

3.1 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551 ในเขตกรุงเทพมหานคร (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 11) ดังนี้

3.1.1 ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 1.069 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.147 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 3.630 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 193.924 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 11.060 กิโลเมตรต่อลิตร

3.1.2 ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.849 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.141 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.579 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 173.524 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.753 กิโลเมตรต่อลิตร

3.1.3 ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.564 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.123 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 1.846 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 151.498 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14.107 กิโลเมตรต่อลิตร

3.1.4 ที่ช่วงความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว ระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.736 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.133 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 2.342 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 164.435 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.907 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 11 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2, 42.9 และเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551

ความเร็วเฉลี่ย (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)				ค่าเฉลี่ยการใช้ เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	
23.4	1.069	1.147	3.630	193.924	11.060
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.250	0.250	0.482	25.789	1.298
33.2	0.849	1.141	2.579	173.524	12.753
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.197	0.246	0.320	23.469	1.509
42.9	0.564	1.123	1.846	151.498	14.107
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.162	0.262	0.195	18.867	1.723
33.5	0.736	1.133	2.342	164.435	12.907
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.194	0.260	0.275	20.895	1.559

3.2 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551 ในเขตกรุงเทพมหานคร (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 12) ดังนี้

3.2.1 ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.188 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.657 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.859 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 306.347 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.107 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 9.017 กิโลเมตรต่อลิตร

3.2.2 ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.099 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.131 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.375 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 221.757 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.092 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 11.965 กิโลเมตรต่อลิตร

3.2.3 ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.086 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 0.977 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.384 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 200.163 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.077 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13.410 กิโลเมตรต่อลิตร

3.2.4 ที่ช่วงความเร็วรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว ระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการทดสอบดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 0.105 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 1.119 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 0.446 กรัมต่อกิโลเมตร แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 221.869 กรัมต่อกิโลเมตร สารมลพิษอนุภาค 0.086 กรัมต่อกิโลเมตร และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 12.108 กิโลเมตรต่อลิตร

ตารางที่ 12 อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อกัน รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1, 33.9, 46.8 และเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ช่วงความเร็ว 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551

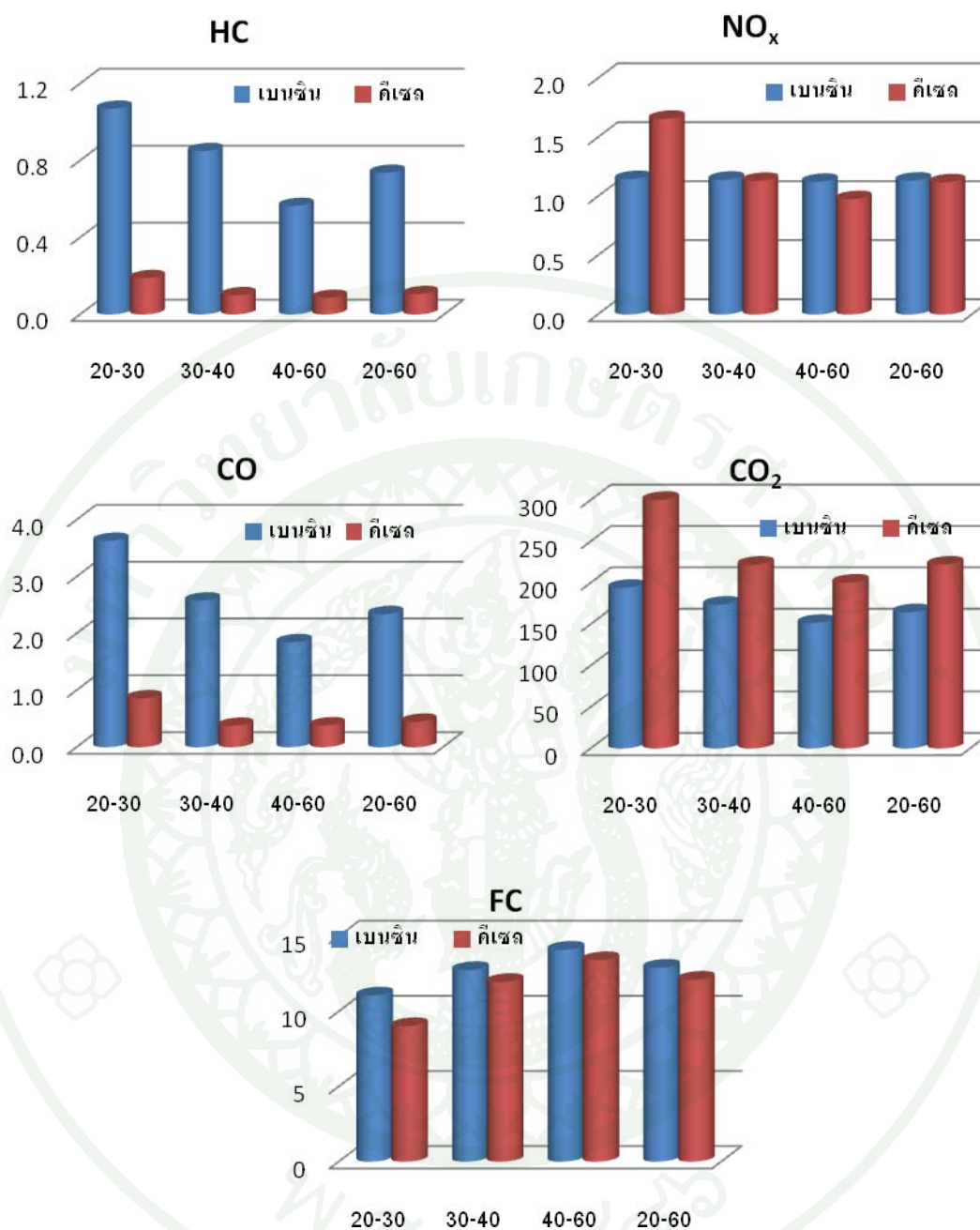
ความเร็วเฉลี่ย (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)					ค่าเฉลี่ยการใช้ เชื้อเพลิง (km/l)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
23.1	0.188	1.657	0.859	306.347	0.107	9.017
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.090	0.652	0.345	120.107	0.045	3.215
33.9	0.099	1.131	0.375	221.757	0.092	11.965
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.048	0.428	0.133	84.998	0.041	4.355
46.8	0.086	0.977	0.384	200.163	0.077	13.410
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.038	0.384	0.144	74.830	0.028	5.069
35.3	0.105	1.119	0.446	221.869	0.086	12.108
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.049	0.434	0.166	84.265	0.035	4.495

จากข้อมูลที่ได้จากการทดสอบรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ทั้งสามช่วงความเร็ว (20-30, 30-40 และ 40-60) พบว่าอัตราการระบายสารมลพิษที่ทำการทดสอบทั้งหมดลดลงในแต่ละช่วงความเร็วมีทิศทางไปทางเดียวกัน โดยพบว่าช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษทั้งหมดสูงสุดของกลุ่ม และที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการระบายสารมลพิษทั้งหมดต่ำสุดของกลุ่ม สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่ช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการใช้ น้ำมันสูงสุดของกลุ่ม หมายถึงได้ระยะทางน้อยลงต่อเชื้อเพลิง 1 ลิตร และที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการใช้น้ำมันต่ำสุดของกลุ่ม สามารถจะบอกได้ว่าค่าความเร็วของการทดสอบทั้ง 3 ช่วง ช่วงความเร็ว 40-60 ที่ได้จากการทดสอบเป็นช่วงที่สามารถลดสารมลพิษและลดการใช้เชื้อเพลิงได้เป็นอย่างดีสำหรับรถยนต์ทั้งสองประเภทนี้

เปรียบเทียบการระบายสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อกัน ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินมีการระบายสารมลพิษมากกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ได้แก่ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 601 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 425 % และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลมีการระบายสารมลพิษมากกว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ได้แก่ แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 34 % สำหรับแก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนมีการระบายที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรถยนต์เบนซินสามารถประหยัดเชื้อเพลิงได้ดีกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล 7 % จากข้อมูลที่ได้นี้สามารถบอกได้ว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลมีปริมาณความจุระบอกลูกที่สูงกว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินมีการระบายแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์หรือแก๊สเรือนกระจกที่สูงกว่า นอกจากนี้ข้อมูลการระบายสารมลพิษต่อกันสามารถนำมาใช้บริหารจัดการด้านการระบายสารมลพิษจากไอเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากสามารถคำนวณการปลดปล่อยสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงโดยรวมได้ทั้งหมดต่อระยะทางต่อกัน (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 13 และภาพที่ 18)

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงต่อคัน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็ว 20-30, 30-40, 40-60 และความเร็วรวม 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง ประจำปี พ.ศ. 2551

รถยนต์	ช่วงความเร็ว (ก.ม./ชม.)	อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย (g/km)				ค่าเฉลี่ยการใช้ เชื้อเพลิง (km/l)
		HC	NO _x	CO	CO ₂	
เบนซิน	20-30	1.069	1.147	3.630	193.924	11.060
ดีเซล	20-30	0.188	1.657	0.859	306.347	9.017
ผลต่าง % (เบนซิน-ดีเซล)		-469	+31	-323	+37	-23
เบนซิน	30-40	0.849	1.141	2.579	173.524	12.753
ดีเซล	30-40	0.099	1.131	0.375	221.757	11.965
ผลต่าง % (เบนซิน-ดีเซล)		-758	-1	-588	+22	-7
เบนซิน	40-60	0.564	1.123	1.846	151.498	14.107
ดีเซล	40-60	0.086	0.977	0.384	200.163	13.410
ผลต่าง % (เบนซิน-ดีเซล)		-556	-15	-381	+24	-5
เบนซิน	20-60	0.736	1.133	2.342	146.435	12.907
ดีเซล	20-60	0.105	1.119	0.446	221.869	12.108
ผลต่าง % (เบนซิน-ดีเซล)		-601	-1	-425	+34	-7

ภาพที่ 18 กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission factor และ Fuel consumption รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ตามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง

หมายเหตุ แกน Y สารมลพิษ HC, NO_x, CO, CO₂ (กรัมต่อกิโลเมตรต่อคัน) และ FC (กิโลเมตรต่อลิตรต่อคัน)
แกน X ช่วงความเร็วระหว่าง (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

4. ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสีย (Emission load) ต้นต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวม (Total fuel consumption) ลิตรต่อปี ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2551

ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล โดยใช้ถนนลาดพร้าวเป็นเส้นทางทดสอบการปลดปล่อยสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ตลอดทั้งปี จำเป็นต้องทราบข้อมูลปริมาณการจราจร เพื่อใช้ประเมินปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ทั้ง 2 ประเภทนี้ ตามข้อมูลของสำนักงานการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้ ปริมาณการจราจรในถนนลาดพร้าว (แยกบางกะปิถึงแยกลาดพร้าว) มีความยาว 10.75 กิโลเมตร ในช่วงเวลา 07.00-19.00 น. มีปริมาณรถยนต์เบนซิน (รถเก๋ง) จำนวน 50,910 คันต่อวัน ปริมาณรวมทั้งปี 18,582,150 คัน สำหรับรถยนต์ดีเซล (ปิกอัพ/รถตู้) จำนวน 30,023 คันต่อวัน ปริมาณรวมทั้งปี 10,958,395 คัน (สำนักงานการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร, 2550) (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ปริมาณการจราจร ช่วงเวลา 07.00-19.00 น. ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2551

ช่วงเวลา	ประเภทยานพาหนะ (คัน)	
	รถยนต์นั่ง	รถปิกอัพและรถตู้
เร่งด่วนเช้า (07.00-09.00 น.)	10,544	3,728
นอกเร่งด่วน (09.00-16.00 น.)	27,546	18,922
เร่งด่วนเย็น (16.00-19.00 น.)	12,820	7,373
รวมทุกช่วง (07.00-19.00 น.)	50,910	30,023
รวมตลอดทั้งปี 365 วัน	18,582,150	10,958,395

ที่มา: คัดแปลงจาก สำนักงานการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร (2551)

การประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล โดยใช้ถนนลาดพร้าวเป็นเส้นทางทดสอบการปลดปล่อยสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ในช่วงเวลา 07.00-19.00 น. ในตลอด 1 ปี สามารถประเมินได้จากสมการที่ 3 และ 4 ดังนี้

ปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษ (Emission load) ตันต่อปี = $EF \times TV \times TD$	3

ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) ลิตรต่อปี = $(TD \div FC) \times TV$	4

เมื่อ EF = อัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย HC, CO, NO_x, CO₂, PM กรัมต่อกิโลเมตร (Emission Factor) จากระยะทางที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน หรือรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

TV = จำนวนรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน หรือรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่วิ่งในถนนลาดพร้าวในช่วงเวลากำหนด (Total Vehicle)

TD = ระยะทางของถนนลาดพร้าวจากแยกบางกะปิถึงแยกลาดพร้าว 10.75 กิโลเมตร (Total Distance)

FC = ปริมาณใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) กิโลเมตรต่อลิตร จากระยะทางที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน หรือรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

4.1 ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ถนนลาดพร้าว ในช่วงเวลา 07.00-19.00 น. ประจำปี พ.ศ. 2551 (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 15 และภาพที่ 19) ดังนี้

4.1.1 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 214 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 229 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 725 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 38,738 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 18,061 พันลิตรต่อปี

4.1.2 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตร

ต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 170 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 228 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 515 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 34,663 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 15,663 พันลิตรต่อปี

4.1.3 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 113 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 224 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 369 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 30,263 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 14,160 พันลิตรต่อปี

4.1.4 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ช่วงความเร็วเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว ระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 147 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 226 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 468 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 32,847 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 15,477 พันลิตรต่อปี

ตารางที่ 15 ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2, 42.9 และเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ความเร็วเฉลี่ย (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	การปลดปล่อยสารมลพิษ (ตันต่อปี)				การใช้เชื้อเพลิง (พันลิตรต่อปี)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	
23.4	214	229	725	38,738	18,061
33.2	170	228	515	34,663	15,663
42.9	113	224	369	30,263	14,160
33.5	147	226	468	32,847	15,447

รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ ถนนลาดพร้าว จากข้อมูลการปลดปล่อยไอเสียรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน พบว่าอัตราการปลดปล่อยสารมลพิษที่ความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการปลดปล่อยไอเสียในทุกลักษณะรวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิง สูงกว่าทุกช่วงความเร็ว การ

ปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ฐานช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการปลดปล่อยสารมลพิษที่ช่วงความเร็ว 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอนลดลง 21 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนไม่แตกต่าง แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลง 29 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง 11 % ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง 13 % และการปลดปล่อยสารมลพิษที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอนลดลง 47 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนลดลง 2 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลง 49 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง 22 % ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง 22 % (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 18)

4.2 ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในช่วงเวลา 07.00-19.00 น. ประจำปี พ.ศ. 2551 (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 16 และภาพที่ 19) ดังนี้

4.2.1 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 22 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 195 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 101 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 36,088 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 13 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 13,064 พันลิตรต่อปี

4.2.2 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 12 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 133 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 44 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 26,124 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 11 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 9,845 พันลิตรต่อปี

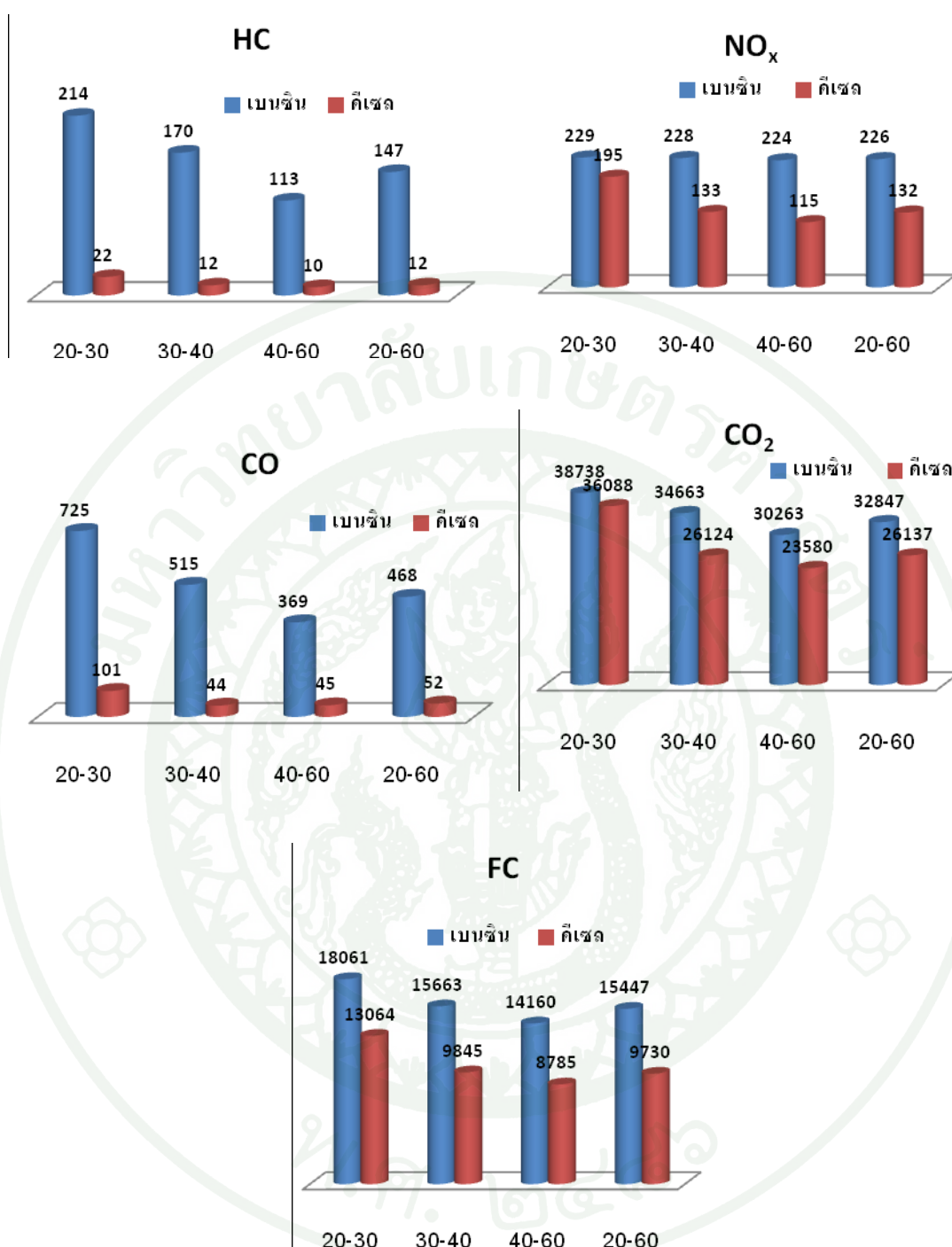
4.2.3 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 10 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 115 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 45 ตันต่อปี แก๊ส

การปล่อยไอเสีย 23,580 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 9 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 8,785 พันลิตรต่อปี

4.2.4 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ช่วงความเร็วเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว ระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความเร็วเฉลี่ย 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 12 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 132 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 52 ตันต่อปี แก๊สการปล่อยไอเสีย 26,137 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 10 ตันต่อปี และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 9,730 พันลิตรต่อปี

ตารางที่ 16 ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1, 33.9, 46.8 และเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว 35.3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ความเร็วเฉลี่ย (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	การปลดปล่อยสารมลพิษ (ตันต่อปี)					การใช้เชื้อเพลิง (พันลิตรต่อปี)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
23.1	22	195	101	36,088	13	13,064
33.9	12	133	44	26,124	11	9,845
46.8	10	115	45	23,580	9	8,785
35.3	12	132	52	26,137	10	9,730

ภาพที่ 19 กราฟแสดงเปรียบเทียบ Emission load และ Total fuel consumption
รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

หมายเหตุ แกน Y สารมลพิษ HC, NO_x, CO, CO₂ (ตันต่อปี) และ FC (พันลิตรต่อปี)

แกน X ช่วงความเร็วระหว่าง (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว จากข้อมูลการปลดปล่อยไอเสียรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล พบว่าอัตราการปลดปล่อยสารมลพิษที่ความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการปลดปล่อยไอเสียในทุกสารมลพิษรวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิง สูงกว่าทุกช่วงความเร็ว ทั้งนี้กรณีคิดที่ฐานช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการปลดปล่อยสารมลพิษที่ช่วงความเร็ว 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอนลดลง 47 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 32 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลง 56 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง 28 % สารมลพิษอนุภาคลดลง 14 % ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง 25 % และการปลดปล่อยสารมลพิษที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอนลดลง 54 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนลดลง 41 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลง 55 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง 35 % สารมลพิษอนุภาคลดลง 28 % ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง 33 %

4.3 ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว ในช่วงเวลา 07.00-19.00 น. ประจำปี พ.ศ. 2551 (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 17) ดังนี้

4.3.1 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 236 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 424 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 826 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 74,826 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 13 ตันต่อปี (เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 31,125 พันลิตรต่อปี

4.3.2 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 181 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 361 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 559 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 60,787 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 11 ตันต่อปี (เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 25,508 พันลิตรต่อปี

4.3.3 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 123 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 339 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 414 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 53,843 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 9 ตันต่อปี (เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 22,945 พันลิตรต่อปี

4.3.4 การปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วเฉลี่ยรวม 3 ช่วงความเร็ว ระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีผลการปลดปล่อยสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอน 159 ตันต่อปี แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 358 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ 520 ตันต่อปี แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 58,984 ตันต่อปี สารมลพิษอนุภาค 10 ตันต่อปี (เฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิง 25,206 พันลิตรต่อปี

ตารางที่ 17 ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรวมของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ความเร็ว (กิโลเมตรต่อชั่วโมง)	การปลดปล่อยสารมลพิษ (ตันต่อปี)					การใช้เชื้อเพลิง (พันลิตรต่อปี)
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
20-30	236	424	826	74,826	13	31,125
30-40	181	361	559	60,787	11	25,508
40-60	123	339	414	53,843	9	22,945
20-60	159	358	520	58,984	10	25,206

หมายเหตุ PM เป็นการปลดปล่อยเฉพาะรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลขนาดเล็ก

รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว จากข้อมูลการปลดปล่อยไอเสียรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล พบว่าอัตราการปลดปล่อยสารมลพิษที่

ความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีอัตราการปลดปล่อยไอเสียในทุกสารมลพิษรวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิง สูงกว่าทุกช่วงความเร็ว ทั้งนี้กรณีคิดที่ฐานช่วงความเร็ว 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่าการปลดปล่อยสารมลพิษที่ช่วงความเร็ว 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอนลดลง 23 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน 15 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลง 32 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง 19 % ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง 18 % และการปลดปล่อยสารมลพิษที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีสัดส่วนการลดลงของสารมลพิษ ดังนี้ แก๊สไฮโดรคาร์บอนลดลง 48 % แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน ลดลง 20 % แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ลดลง 50 % แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง 28 % ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงลดลง 26 % (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงของรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่ความเร็วต่างๆ

เปรียบเทียบที่ความเร็ว แตกต่างกัน	ปริมาณการเปลี่ยนแปลง (%)					
	HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	FC
รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน						
ความเร็ว 20-30 km/h เทียบกับ 30-40 km/h	-21	~	-29	-11	-	-13
ความเร็ว 20-30 km/h เทียบกับ 30-40 km/h	-47	-2	-49	-22	-	-22
รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล						
ความเร็ว 20-30 km/h เทียบกับ 30-40 km/h	-47	-32	-56	-28	-14	-25
ความเร็ว 20-30 km/h เทียบกับ 30-40 km/h	-54	-41	-55	-35	-28	-33
รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล						
ความเร็ว 20-30 km/h เทียบกับ 30-40 km/h	-23	-15	-32	-19	-	-18
ความเร็ว 20-30 km/h เทียบกับ 30-40 km/h	-48	-20	-50	-28	-	-26

ปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษ (Emission Load) ซึ่งใช้ถนนลาดพร้าวที่ใช้เป็นกรณีศึกษา จะทำให้ทราบปริมาณการปลดปล่อยสารมลพิษจากรถยนต์ทั้ง 2 ประเภท พบว่าเมื่อเปรียบเทียบต่อกันระหว่างรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ที่ช่วงความเร็วระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พบว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน มีการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสีย ได้แก่ HC และ CO มากกว่ารถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก ส่วนสารมลพิษ NO_x และ CO₂ มีการ

ปลดปล่อยน้อยกว่า สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรถยนต์เบนซินประหยัดเชื้อเพลิงมากกว่า ที่ช่วงความเร็ว 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน มีการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสีย ได้แก่ HC และ CO มากกว่ารถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก ส่วนสารมลพิษ NO_x มีระดับการปลดปล่อยที่ใกล้เคียงกัน และ CO_2 มีการปลดปล่อยน้อยกว่า สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรถยนต์เบนซินประหยัดเชื้อเพลิงมากกว่า ที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน มีการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสีย ได้แก่ HC, NO_x และ CO มากกว่ารถยนต์ดีเซลขนาดเล็ก ส่วนสารมลพิษ CO_2 มีการปลดปล่อยน้อยกว่า สำหรับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงรถยนต์เบนซินประหยัดเชื้อเพลิงมากกว่า จากข้อมูลดังกล่าวในภาพรวมพบว่ารถยนต์เบนซินมีการปลดปล่อยสารมลพิษ HC และ CO มากกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล แต่มีการปลดปล่อยสารมลพิษ NO_x และ CO_2 ที่น้อยกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล และรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินมีปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่น้อยกว่าด้วย

จากการประเมินการปลดปล่อยไอเสียจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินเปรียบเทียบกับรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล พบว่าจากปริมาณการจราจรประจำปี พ.ศ. 2551 พบว่ารถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินมีการปลดปล่อยไอเสียในทุกสารมลพิษที่ได้ทำการทดสอบรวมทั้งปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่สูงกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล สาเหตุเนื่องจากว่าปริมาณจำนวนรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินในถนนลาดพร้าวมีจำนวนมากกว่า 70 % นอกจากนี้ช่วงความเร็ว 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ที่ได้ทำการทดสอบพบว่าที่ช่วงความเร็ว 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีการปลดปล่อยสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิงที่ต่ำกว่า ข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้อาจมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดแนวทางในการวางแผนมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและควบคุมปัญหาสารมลพิษในอากาศจากรถยนต์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการและยั่งยืนเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสถานการณ์ในอนาคตของพื้นที่ ทั้งนี้อาจรวมการคาดการณ์โดยใช้ข้อมูลด้านนโยบายการพลังงาน องค์ประกอบของเชื้อเพลิงที่เปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการจราจรเป็นปัจจัยสำคัญในการคาดการณ์แหล่งกำเนิดสารมลพิษประเภทต่างๆ ได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเพื่อจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียทางอากาศจากไอเสีย และ ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ที่ได้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการด้านยานยนต์ ทดสอบกับรถยนต์ที่ใช้งานจริงบนท้องถนน โดยเชื้อเพลิงที่ใช้เป็นไปตามเจ้าของรถยนต์ที่ใช้ อยู่เดิม ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงที่จำหน่ายตามสถานบริการเชื้อเพลิง สำหรับเชื้อเพลิงที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าจำหน่ายหลายชนิดเชื้อเพลิง โดยเฉพาะรถยนต์เบนซินมีเชื้อเพลิงจำหน่าย 8 ชนิดเชื้อเพลิง สำหรับการศึกษาเลือกใช้ทดสอบ 6 ชนิดเชื้อเพลิง ซึ่งครอบคลุมการใช้เชื้อเพลิงส่วนใหญ่ของรถยนต์เบนซิน สำหรับรถยนต์ดีเซลได้ทำการศึกษาครบทั้ง 2 เชื้อเพลิงที่จำหน่าย สำหรับรถยนต์ ตัวอย่างเลือกจากรถยนต์ที่มีอายุการใช้งานต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งเป็นรถส่วนใหญ่ที่ใช้งานบนท้องถนน รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินได้เลือกขนาดความจุของกระบอกสูบเครื่องยนต์ระหว่าง 1,500-1,600 CC. เป็นหลัก เนื่องจากมีสัดส่วนการใช้งานมากที่สุด สำหรับรถยนต์ดีเซลขนาดเล็กได้เลือกขนาด ความจุกระบอกสูบ 2,500 CC. เป็นหลักเพื่อให้รถยนต์ตัวอย่างเป็นตัวแทนใกล้เคียงกับการใช้งานจริงบนท้องถนนมากที่สุด สำหรับวัฏจักรการขับขี่ยกรุงเทพมหานคร ที่ใช้ในการทดสอบเพื่อเก็บ ตัวอย่าง และช่วงความเร็วที่ทำการทดสอบประกอบด้วย ช่วงความเร็ว 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และสามารถสรุปผลโดยรวมทุกช่วงความเร็วที่ได้ทำการทดสอบ ทั้ง 3 ช่วง ความเร็ว นำมาหาค่าเฉลี่ยเป็นช่วงความเร็วระหว่าง 20-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เพิ่มเติมด้วย และ น่าจะครอบคลุมทุกช่วงความเร็วเนื่องจากสภาพการใช้งานจริงบนท้องถนนจะมีทั้งความเร็วต่ำ ตลอดความเร็วปานกลางถึงความเร็วสูง มีผลสรุป ดังนี้

1. รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน อัตราการระบายสารมลพิษ (Emission factor) และ ปริมาณการใช้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) โดยแยกตามชนิดของเชื้อเพลิง เมื่อทดสอบค่าทางสถิติ Analysis of Variance (ANOVA) พบว่าสารมลพิษ HC, NO_x และ FC แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.01 CO₂ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 และ CO ไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 เหตุผลน่าจะมาจากปัจจัยต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง ดังนี้ รถยนต์ที่ใช้ทดสอบมีความแตกต่างกันของอายุการใช้งาน ระยะทางการใช้งาน การ เสื่อมสภาพของเครื่องยนต์ ปริมาตรความจุกระบอกสูบแตกต่างกัน ชนิดของเชื้อเพลิง เทคโนโลยีที่ ใช้ในรถยนต์ และการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์จัดไอเสีย (Catalytic converter)

2. รดยณด้นนคเล้กที่ไ้เครื่องยณด้นดีเซล อัตราการระบายสารมลพิษ (Emission factor) และปริมาณการไ้เชื้อเพลิง (Fuel consumption) เมื่อทดสอบค่าทางสถิติ t-test (Independent samples test) พบว่าไ้ค่าความแตกต่างกันอย่งมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ปัจจัยหลักน่าจะมาจากเชื้อเพลิงที่ไ้ทดสอบในส่วนของน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ตามประกาศกรมธุรกิจพลังงาน ระหว่างน้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดาจะมีน้ำมันไบโอดีเซลผสมอยู่ 1-2 % และน้ำมันดีเซลหมุนเร็วบี 5 จะมีน้ำมันไบโอดีเซลผสมอยู่ 4-5 % ถือได้ว่ามีความแตกต่างกันในปริมาณของน้ำมันไบโอดีเซลที่ผสมอยู่เพียงเล็กน้อย ดังนั้นอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการไ้เชื้อเพลิงที่ได้จึงมีค่าความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

3. การเปรียบเทียบอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย และปริมาณการไ้เชื้อเพลิง จากรถยนต์ที่ไ้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ไ้เครื่องยนต์ดีเซลต่อกัน จากการศึกษาพบว่า แก๊สไฮโดรคาร์บอน แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ รถยนต์ที่ไ้เครื่องยนต์เบนซินมีส่วนการระบายที่สูงมากกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ไ้เครื่องยนต์ดีเซล แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์รถยนต์ขนาดเล็กที่ไ้เครื่องยนต์ดีเซลมีส่วนการระบายที่สูงกว่ารถยนต์ที่ไ้เครื่องยนต์เบนซิน แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจนของรถยนต์ทั้ง 2 ประเภทนี้มีส่วนการระบายที่ใกล้เคียงกัน และปริมาณการไ้เชื้อเพลิงเปรียบเทียบปริมาตรต่อลิตรพบว่ามีส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก รถยนต์ที่ไ้เครื่องยนต์เบนซินมีปริมาณการไ้เชื้อเพลิงต่ำกว่ารถยนต์ขนาดเล็กที่ไ้เครื่องยนต์ดีเซลเล็กน้อย

4. การประเมินการปลดปล่อยสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการไ้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ไ้เครื่องยนต์เบนซิน และรถยนต์ขนาดเล็กที่ไ้เครื่องยนต์ดีเซล โดยใช้ถนนลาดพร้าวเป็นเส้นทางทดสอบช่วงเวลา 07.00-19.00 น. พบว่าช่วงที่มีการปลดปล่อยสารมลพิษและปริมาณการไ้เชื้อเพลิงต่ำสุดเป็นช่วงความเร็ว ระหว่าง 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และสูงสุดเป็นช่วงความเร็ว ระหว่าง 20-30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จากช่วงที่ทำการทดสอบทั้ง 3 ช่วง ได้แก่ 20-30, 30-40 และ 40-60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

5. การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดทำค่าอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียทางอากาศ (EF) และอัตราการไ้เชื้อเพลิง (FC) ภายใต้เงื่อนไขจริง (Actual Condition) ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้สามารถประเมินถึงระดับปริมาณสารมลพิษในอากาศ ที่ระบายจากแหล่งกำเนิดประเภทยานพาหนะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทาง นโยบาย และมาตรการในการควบคุมและลดปัญหาสารมลพิษในอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแหล่งกำเนิดประเภทยานพาหนะได้อย่าง

เหมาะสมถูกต้อง ทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันและการวางแผนบริหารจัดการด้านสารมลพิษในอากาศในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. การคัดเลือกรถยนต์ตัวอย่างเพื่อแบ่งกลุ่ม ควรเลือกตามมาตรฐานที่กำหนดในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เนื่องจากมีการกำหนดคุณภาพรถยนต์ทำให้บริษัทผู้ผลิตรถยนต์ทุกบริษัทที่จำหน่ายรถยนต์ในช่วงปีเดียวกันมีมาตรฐานเดียวกัน
2. ควรจัดทำฐานข้อมูลของยานพาหนะต่างๆ ที่มีความครอบคลุมจำนวนรถยนต์ที่ใช้งาน หรือตามการจดทะเบียน เช่น มาตรฐานของรถยนต์ ยี่ห้อ รุ่น อายุการใช้งาน เพื่อหาตัวแทนในแต่ละรุ่น เพื่อความเหมาะสมและมีความถูกต้องของข้อมูลมากที่สุด
3. ควรมีการจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสีย ที่ครอบคลุมทุกช่วงความเร็วของการใช้งานให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของการใช้ข้อมูล
4. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชื้อเพลิงทางเลือกใหม่ในส่วนของ เชื้อเพลิงแก๊สธรรมชาติอัด (CNG) และน้ำมันแก๊สโซฮอล์อี 85
5. ควรมีการจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียในกลุ่มอื่นๆ ที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อม เช่น สารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOC) ได้แก่ Toluene, Ethyl Benzene, Xylene, 1,3-Butadiene, Formaldehyde, Acetaldehyde
6. ควรมีการจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียที่เกิดกับรถยนต์ในส่วนของการระเหยที่เกิดจากเชื้อเพลิง (Evaporative emission) รวมทั้งการระเหยจากห้องเครื่องยนต์ (crank case) เพื่อครอบคลุมทุกแหล่งกำเนิดทั้งหมดของรถยนต์
7. ควรจัดทำอัตราการระบายสารมลพิษจากไอเสียและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง ในยานยนต์อื่นๆ เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ฯ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมธุรกิจพลังงาน. 2547. ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของ แก๊สปิโตรเลียมเหลว พ.ศ. 2547. 13 มกราคม 2547.

_____, _____. 2549. ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของ น้ำมันเบนซิน พ.ศ. 2549. 29 ธันวาคม 2549.

_____, _____. 2550. ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของ น้ำมันแก๊สโซฮอล์ พ.ศ. 2550. 22 พฤศจิกายน 2550.

_____, _____. 2550. ประกาศกรมธุรกิจพลังงาน เรื่อง กำหนดลักษณะและคุณภาพของ น้ำมันดีเซล พ.ศ. 2550. 27 ธันวาคม 2550.

_____, _____. 2551. สถิติการจัดหาและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง 2551. แหล่งที่มา:
<http://www.doeb.go.th/information/information.htm> 1 ธันวาคม 2551.

กรมพัฒนาพลังงานและอนุรักษ์พลังงานทดแทน. 2547. โครงการเมืองสะอาดอากาศบริสุทธิ์การวิจัย
สถิติการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลเป็นเชื้อเพลิงในรถยนต์รับจ้างสองแถวในจังหวัด
เชียงใหม่. กระทรวงพลังงาน, กรุงเทพฯ.

กรมอนามัย. 2544. สรุปมาตรฐานคุณภาพอากาศในประเทศไทย. กระทรวงสาธารณสุข, กรุงเทพฯ.

ฝ่ายมลพิษทางอากาศจากยานพาหนะ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. 2538. มลพิษทางอากาศ
จากรถยนต์. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม,
กรุงเทพฯ.

กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. 2543. รายงานฉบับสมบูรณ์ การปรับปรุงฐานข้อมูล
แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพอากาศในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ. 2549. รวมกฎหมายสำหรับการปฏิบัติงานของพนักงาน
เจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.
พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกกรุงเทพฯ.

สำนักงานจราจรและขนส่ง. ม.ป.ป. สถิติจราจร ปี 2550. สำนักงานจราจรและขนส่ง
กรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ.

สำนักงานจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. 2549. โครงการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐศาสตร์
จากการใช้น้ำมันไบโอดีเซล. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

_____, _____. 2550. สถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ปี 2548.
กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

_____, _____. 2551. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการตรวจวัดมลพิษทางอากาศจากรถยนต์
ที่ใช้แก๊สโซฮอล์. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,
กรุงเทพฯ.

_____, _____. 2551. สถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ปี 2549.
กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. 2551. **สถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ปี 2550**. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

_____, _____. 2552. **สถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ปี 2551**. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. 2551. **โครงการศึกษาความเหมาะสมในการดำเนินโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism) ในภาคคมนาคมและขนส่ง** กระทรวงคมนาคม, กรุงเทพฯ.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2547. **มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล เฉพาะด้านความปลอดภัย : สารมลพิษจากเครื่องยนต์ ระดับที่ 6**. มอก. 2160-2546.

_____, _____. 2547. **มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน เฉพาะด้านความปลอดภัย : สารมลพิษจากเครื่องยนต์ ระดับที่ 7**. มอก. 2160-2546.

ณัฐชนก พาสะเอ็น, อธิพิล พ่ออามาตย์ และเทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี. 2549. **ขนาดของฝุ่นละอองจากไอเสียรถยนต์เครื่องยนต์ดีเซลในประเทศไทย. น. 73-74. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติครั้งที่ 5. สมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.**

เทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี, อธิพิล พ่ออามาตย์ และณัฐชนก พาสะเอ็น. 2549. **เปรียบเทียบขนาดและปริมาณฝุ่นละอองจากไอเสียรถยนต์ดีเซลระหว่างเชื้อเพลิงประเภทไบโอดีเซลและน้ำมันดีเซล. น. 67-68. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติครั้งที่ 5. สมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.**

นภาพร พานิช. 2547. **ตำราระบบบำบัดสารมลพิษอากาศ** ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พจนีย์ ขุมมงคล. 2536. **สารมลพิษทางอากาศและวิธีควบคุม**. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.

พูลพร แสงบางปลา. 2537. **ไอเสียจากเครื่องยนต์และการควบคุม**. พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วงศ์พันธ์ ลิ้มปเสนีย์, นิตยา มหาผล และธีระ เกรอต. 2543. **มลภาวะอากาศ**. พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ. ม.ป.ป. **เอกสารแนะนำห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ**. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

อิทธิพล พ้ออมาตย์. 2549. การพัฒนาดัชนีระยะบายสารมลพิษของแหล่งกำเนิดประเภทเคลื่อนที่ได้ โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์และการทดสอบสารมลพิษ. น. 79-80. ใน **เอกสารประกอบ การประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติครั้งที่ 5**. สมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

Durbin, T.D., D.R. Cocker III, A.A. Sawant and K. Johnson. 2007. Regulated emission from biodiesel fuels from on/off-road applications. **Atmospheric Environment** 41: 5647-5658.

Graham, L.A., G. Rideout, D. Rosenblatt and J. Hendren. 2008. Greenhouse gas emission from heavy-duty vehicles. **Atmospheric Environment** 42: 4665-4681.

Japan Transport Cooperation Association, 2004 **Summary of the CDM study report on F.Y. 2003**. Ministry of Land, Infrastructure and Transport.

Korbitz, W. 1999. Biodiesel Production in Euro and North America and Encouraging Prospect. **Renewable Energy** 16 (1999): 1078-1083.

Nevers, D Noel 1995 **Air Pollution Control Engineering** Mc Graw-Hill.

Singh, A., S. Gangopadhyay, P.K. Nanda, S. Bhattacharya, C. Sharma and C.Bhan. 2008. Trends of greenhouse gas emission from the road transport sector in India. **Science of the Total Environment** 390: 124-131.

ภาคผนวก ก1

ตารางผนวกที่ ก1 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.4 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	78128	1600	91	0.145	0.154	3.652	203.356	11.44
NISSAN/SUNNY	97579	1600	91	0.04	0.309	0.548	173.597	13.73
TOYOTA/VIOS	26133	1500	91	0.016	0.074	0.162	150.582	15.88
TOYOTA/SOLUNA	89290	1500	91	0.676	1.956	3.571	174.977	13.11
MITSUBISHI/LANCER	147478	1500	91	2.234	1.803	9.742	182.803	11.68
TOYOTA/COROLA	135650	1500	91	1.502	1.833	4.385	156.647	14.24
TOYOTA/HIACE	277853	1998	91	3.176	1.544	24.238	162.303	10.98
TOYOTA/VIOS	10333	1500	91	0.011	0.043	0.219	171.612	13.71
NISSAN/CEFIRO	121711	2000	91	0.048	0.337	1.062	254.946	9.22
HONDA/CIVIC	166730	1600	91	0.286	0.679	3.198	190.463	12.28
TOYOTA/VIOS	131583	1496	91	0.41	0.46	2.272	140.849	16.55
TOYOTA/VIOS	73674	1496	91	0.014	0.041	0.221	189.713	12.46
TOYOTA/VIOS	14953	1496	91	0.003	0.038	0.016	182.86	12.95
MITSUBISHI/LANCER	201400	1500	95	0.166	0.641	1.751	195.978	12.03
MITSUBISHI/GALANT	140803	2000	95	1.251	2.618	9.657	203.891	10.75
TOYOTA/LIMO	60854	1600	95	0.046	0.159	0.378	172.834	13.81
TOYOTA/LIMO	85770	1600	95	0.031	0.321	0.289	173.444	13.77
TOYOTA/ALTIS	155153	1600	95	0.158	0.244	1.566	178.47	12.89
TOYOTA/ALTIS	4732	1600	95	0.023	0.118	1.272	197.95	11.7
TOYOTA/HIACE	282578	1998	95	5.13	2.442	25.093	288.596	7.01
NISSAN/CEFIRO	212509	2000	95	2.137	4.783	6.264	233.433	9.39
NISSAN/SENTRA	102705	1600	95	1.076	2.92	18.267	232.597	8.87
HONDA/CITY ZX	3537	1500	95	0.019	0.152	0.064	157.154	14.93
TOYOTA/ALTIS	124252	1600	95	0.983	0.426	5.17	195.398	11.32
TOYOTA/ALTIS	59178	1600	95	0.245	0.258	0.907	190.705	12.18
MITSUBISHI/LANCER	3578	1800	95	0.015	0.036	1.459	250.421	9.26
BENZ/1.8	2511	1800	95	0.015	0.032	0.112	297.875	7.85

ตารางผนวกที่ ก1 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
NISSAN/TIDA	11738	1800	95	0.049	0.045	0.335	228.447	8.11
BMW/318	2212	1800	95	0.007	0.02	0.517	275.092	8.5
NISSAN/CEFIRO	121666	2000	95	1.059	1.118	3.621	311.82	7.4
TOYOTA/COROLA	242099	1600	S91	2.417	2.211	13.95	158.21	12.76
TOYOTA/SOLUNA	106498	1500	S91	0.077	0.154	0.432	197.703	12.07
NISSAN/CEFIRO	121604	2000	S91	0.027	0.365	0.249	254.162	9.32
TOYOTA/WISH	26608	1998	S91	0.004	0.048	0.084	214.4	11.2
TOYOTA/VIOS	9562	1496	S91	0.007	0.021	0.061	168.188	14.28
TOYOTA/VIOS	107950	1496	S91	0.205	0.378	1.227	155.424	14.99
TOYOTA/VIOS	7239	1496	S91	0.001	0.026	0.072	179.289	13.39
TOYOTA/ALTIS	52927	1600	S95	0.065	0.167	0.81	185.214	12.75
TOYOTA/LIMO	578885	1600	S95	0.259	1.065	3.509	188.401	12.31
NISSAN/PRIMERA	84000	2000	S95	0.07	0.319	0.952	229.575	10.36
ISUZU/TROPER	214264	3200	S95	0.489	0.44	12.932	429.695	5.32
TOYOTA/ALTIS	5311	1600	S95	0.026	0.138	0.67	216.007	11.05
TOYOTA/COROLLA	155078	1600	S95	0.21	0.229	1.236	174.651	13.61
TOYOTA/ALTIS	4835	1800	S95	0.041	0.149	0.918	193.098	12.33
TOYOTA/COROLA	155532	1600	S95	0.156	0.164	0.875	173.057	13.79
TOYOTA/HIACE	282323	1998	S95	6.972	2.323	27.119	280.469	6.95
NISSAN/CEFIRO	212266	2000	S95	2.595	4.258	4.108	232.742	9.7
NISSAN/SENTRA	102604	1600	S95	1.077	3.257	14.141	235.274	9.2
HONDA/CITY ZX	3378	1500	S95	0.027	0.095	0.023	155.218	15.45
TOYOTA/LIMO	58970	1600	S95	0.013	0.133	0.245	180.957	13.23
TOYOTA/LIMO	88995	1600	S95	0.159	0.259	0.798	191.673	12.42
TOYOTA/ALTIS	59069	1600	S95	0.247	0.199	1.12	193.464	12.31
MITSUBISHI/LANCER	3473	1800	S95	0.01	0.02	1.239	257.042	9.37
BENZ/1.8	2354	1800	S95	0.03	0.029	0.11	319.239	7.6
NISSAN/TIDA	11602	1800	S95	0.054	0.051	0.19	290.547	8.34
BMW/318	2013	1800	S95	0.026	0.016	0.828	304.568	7.87
NISSAN/CEFIRO	121756	2000	S95	0.995	1.22	3.431	330.016	6.85
TOYOTA/VIOS	109950	1496	S95	0.451	0.562	1.609	157.291	14.96

ตารางผนวกที่ ก1 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อเพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	172687	1600	S95	0.129	0.332	1.416	192.964	12.33
TOYOTA/VIOS	81350	1496	S95	0.016	0.091	0.213	164.279	14.09
HONDA/CIVIC	147652	1600	E20	0.229	0.497	2.234	188.745	11.84
HONDA/CIVIC	155733	1600	E20	0.227	0.545	3.039	208.128	11.29
TOYOTA/VIOS	112944	1496	E20	0.502	0.436	2.709	159.855	14.56
TOYOTA/VIOS	177771	1496	E20	0.485	0.714	2.023	140.324	16.63
TOYOTA/VIOS	122359	1496	E20	0.545	0.542	1.752	129.975	17.94
MITSUBISHI/LANCER	574490	1600	LPG	3.426	2.649	0.161	171.181	8.94
TOYOTA/COROLA	416097	1600	LPG	4.164	2.435	4.399	165.09	8.81
MITSUBISHI/LANCER	550003	1600	LPG	0.848	1.824	4.89	185.952	8.29
TOYOTA/COROLA	633908	1600	LPG	1.706	2.789	10.295	140.901	10.02
TOYOTA/COROLA	948045	1600	LPG	2.897	2.691	1.228	149.747	10.13
TOYOTA/COROLA	484977	1600	LPG	4.264	2.138	11.034	152.05	8.92
TOYOTA/COROLA	12399	1600	LPG	2.047	2.661	6.497	159.089	9.27
TOYOTA/ALTIS	487819	1600	LPG	1.651	2.094	2.478	158.635	9.71
MITSUBISHI/LANCER	402749	1600	LPG	1.479	1.479	0.019	162.659	9.73
NISSAN/SENTRA	250957	1600	LPG	1.735	2.055	1.169	152.788	10.17
TOYOTA/ALTIS	278781	1600	LPG	0.214	2.026	2.068	162.562	9.71

หมายเหตุ 91	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 91
95	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 95
S91	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 91
S95	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 95
E20	=	น้ำมันเบนซินอี 20 ออกเทน 95
LPG	=	แก๊สปิโตรเลียมเหลว

ภาคผนวก ก2

ตารางผนวกที่ ก2 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	78128	1600	91	0.080	0.061	1.458	153.029	15.400
NISSAN/SUNNY	97579	1600	91	0.019	0.246	0.217	150.366	15.900
TOYOTA/VIOS	26133	1500	91	0.011	0.011	0.246	132.489	18.030
TOYOTA/SOLUNA	89290	1500	91	0.126	0.986	1.515	160.278	14.700
MITSUBISHI/LANCER	147478	1500	91	1.586	1.838	8.516	160.403	13.400
TOYOTA/COROLA	135650	1500	91	0.195	0.988	1.749	143.326	16.340
TOYOTA/HIACE	277853	1998	91	5.038	4.094	18.289	237.370	8.190
TOYOTA/VIOS	10333	1500	91	0.010	0.033	0.427	152.956	15.410
NISSAN/CEFIRO	121711	2000	91	0.048	0.193	1.134	233.054	10.080
HONDA/CIVIC	166730	1600	91	0.015	0.272	1.148	169.646	14.070
TOYOTA/VIOS	131583	1496	91	0.023	0.127	0.768	125.012	19.100
TOYOTA/VIOS	73674	1496	91	0.019	0.044	0.512	169.984	13.860
TOYOTA/VIOS	14953	1496	91	0.013	0.012	0.250	157.934	14.950
MITSUBISHI/LANCER	201400	1500	95	0.076	0.531	0.971	171.679	13.820
MITSUBISHI/GALANT	140803	2000	95	1.405	2.993	9.181	183.062	11.870
TOYOTA/LIMO	60854	1600	95	0.028	0.065	0.369	152.347	15.660
TOYOTA/LIMO	85770	1600	95	0.019	0.170	0.096	159.085	15.040
TOYOTA/ALTIS	155153	1600	95	0.046	0.158	0.833	155.998	14.860
TOYOTA/ALTIS	4732	1600	95	0.060	0.137	1.853	183.900	12.510
TOYOTA/HIACE	282578	1998	95	3.760	2.557	19.302	281.995	7.440
NISSAN/CEFIRO	212509	2000	95	1.850	5.060	4.568	211.537	10.460
NISSAN/SENTRA	102705	1600	95	0.904	3.025	14.461	206.424	10.120
HONDA/CITY ZX	3537	1500	95	0.018	0.040	0.043	137.394	17.080
TOYOTA/ALTIS	124252	1600	95	0.820	0.269	5.363	166.381	13.190
TOYOTA/ALTIS	59178	1600	95	0.221	0.298	0.817	174.112	13.340
MITSUBISHI/LANCER	3578	1800	95	0.009	0.008	0.781	180.420	12.880
BENZ/1.8	2511	1800	95	0.026	0.018	0.317	217.890	10.710

ตารางผนวกที่ ก2 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
NISSAN/TIDA	11738	1800	95	0.028	0.058	0.056	181.037	12.940
BMW/318	2212	1800	95	0.009	0.039	0.500	194.374	12.020
NISSAN/CEFIRO	121666	2000	95	0.033	0.116	0.609	241.081	9.810
TOYOTA/COROLA	242099	1600	S91	2.099	2.534	13.763	145.981	13.750
TOYOTA/SOLUNA/5A	106498	1500	S91	0.035	0.108	0.216	178.127	13.420
NISSAN/CEFIRO	121604	2000	S91	0.018	0.018	0.238	229.795	10.310
TOYOTA/WISH	26608	1998	S91	0.002	0.027	0.051	191.621	12.530
TOYOTA/VIOS	9562	1496	S91	0.005	0.017	0.341	152.964	15.650
TOYOTA/VIOS	107950	1496	S91	0.015	0.071	0.531	127.824	18.400
TOYOTA/VIOS	7239	1496	S91	0.001	0.012	0.056	155.468	15.450
TOYOTA/ALTIS	52927	1600	S95	0.219	0.432	3.034	582.020	13.840
TOYOTA/LIMO	578885	1600	S95	0.210	1.174	2.243	172.569	13.560
NISSAN/PRIMERA	84000	2000	S95	0.036	0.232	0.319	208.201	11.480
ISUZU/TROPER	214264	3200	S95	0.104	0.396	4.539	299.844	7.820
TOYOTA/ALTIS	5311	1600	S95	0.100	0.109	2.447	199.084	11.810
TOYOTA/COROLLA	155078	1600	S95	0.059	0.092	0.520	162.987	14.710
TOYOTA/ALTIS	4835	1800	S95	0.021	0.095	0.519	172.842	13.810
TOYOTA/COROLA	155532	1600	S95	0.019	0.087	0.350	151.964	15.810
TOYOTA/HIACE	282323	1998	S95	6.278	2.405	25.707	266.755	7.340
NISSAN/CEFIRO	212266	2000	S95	2.106	4.443	2.977	205.995	11.040
NISSAN/SENTRA	102604	1600	S95	0.862	3.186	11.457	206.198	10.570
HONDA/CITY ZX	3378	1500	S95	0.024	0.042	0.064	141.253	16.970
TOYOTA/LIMO	58970	1600	S95	0.021	0.252	0.430	158.743	15.050
TOYOTA/LIMO	88995	1600	S95	0.181	0.427	0.671	180.538	13.190
TOYOTA/ALTIS	59069	1600	S95	0.159	0.389	0.841	172.644	13.830
MITSUBISHI/LANCER	3473	1800	S95	0.007	0.014	0.619	179.105	13.480
BENZ/1.8	2354	1800	S95	0.022	0.013	0.102	217.949	11.130
NISSAN/TIDA	11602	1800	S95	0.021	0.036	0.071	180.913	13.410
BMW/318	2013	1800	S95	0.014	0.022	0.954	225.144	10.630
NISSAN/CEFIRO	121756	2000	S95	0.036	0.257	0.374	255.350	9.060
TOYOTA/VIOS	109950	1496	S95	0.011	0.092	0.277	134.157	17.920

ตารางผนวกที่ ก2 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อเพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	172687	1600	S95	0.006	0.079	0.438	168.436	14.260
TOYOTA/VIOS	81350	1496	S95	0.013	0.063	0.408	150.780	15.320
HONDA/CIVIC	147652	1600	E20	0.006	0.118	0.530	164.895	13.790
HONDA/CIVIC	155733	1600	E20	0.006	0.215	0.744	173.499	13.810
TOYOTA/VIOS	112944	1496	E20	0.014	0.132	0.499	134.389	17.840
TOYOTA/VIOS	177771	1496	E20	0.028	0.129	0.695	123.955	19.280
TOYOTA/VIOS	122359	1496	E20	0.020	0.156	0.575	117.114	20.430
MITSUBISHI/LANCER	574490	1600	LPG	2.295	2.530	0.153	145.211	10.670
TOYOTA/COROLA	416097	1600	LPG	3.701	2.376	4.365	139.549	10.320
MITSUBISHI/LANCER	550003	1600	LPG	0.600	2.437	1.989	158.686	9.940
TOYOTA/COROLA	633908	1600	LPG	1.160	2.919	4.793	127.835	11.710
TOYOTA/COROLA	948045	1600	LPG	2.581	2.691	1.042	132.967	11.420
TOYOTA/COROLA	484977	1600	LPG	3.023	2.403	7.208	135.193	10.450
TOYOTA/COROLA	12399	1600	LPG	1.855	2.913	4.499	143.907	10.380
TOYOTA/ALTIS	487819	1600	LPG	1.310	2.581	1.552	144.824	10.750
MITSUBISHI/LANCER	402749	1600	LPG	0.973	1.305	0.028	144.231	11.050
NISSAN/SENTRA	250957	1600	LPG	1.711	1.339	0.907	131.038	11.810
TOYOTA/ALTIS	278781	1600	LPG	0.148	2.438	0.801	146.248	10.990

หมายเหตุ 91	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 91
95	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 95
S91	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 91
S95	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 95
E20	=	น้ำมันเบนซินอี 20 ออกเทน 95
LPG	=	แก๊สปิโตรเลียมเหลว

ภาคผนวก ก3

ตารางผนวกที่ ก3 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	78128	1600	91	0.159	0.166	5.935	160.147	14.100
NISSAN/SUNNY	97579	1600	91	0.017	0.339	0.335	151.843	15.720
TOYOTA/VIOS	26133	1500	91	0.016	0.150	0.099	128.825	18.570
TOYOTA/SOLUNA	89290	1500	91	0.104	0.999	1.642	151.491	15.520
MITSUBISHI/LANCER	147478	1500	91	1.631	1.777	10.319	146.403	14.280
TOYOTA/COROLA	135650	1500	91	0.146	0.950	1.943	142.195	16.450
TOYOTA/HIACE	277853	1998	91	0.687	3.301	3.988	211.981	10.480
TOYOTA/VIOS	10333	1500	91	0.020	0.042	0.556	146.601	16.050
NISSAN/CEFIRO	121711	2000	91	0.103	0.623	1.735	222.963	10.480
HONDA/CIVIC	166730	1600	91	0.013	0.369	1.460	160.345	14.830
TOYOTA/VIOS	131583	1496	91	0.036	0.149	0.844	117.830	20.230
TOYOTA/VIOS	73674	1496	91	0.028	0.066	0.732	166.941	14.080
TOYOTA/VIOS	14953	1496	91	0.018	0.014	0.240	148.179	15.930
MITSUBISHI/LANCER	201400	1500	95	0.098	0.776	1.863	173.887	13.530
MITSUBISHI/GALANT	140803	2000	95	1.031	2.714	11.504	170.850	12.470
TOYOTA/LIMO	60854	1600	95	0.032	0.122	0.471	148.917	16.000
TOYOTA/LIMO	85770	1600	95	0.024	0.209	0.365	144.429	16.520
TOYOTA/ALTIS	155153	1600	95	0.012	0.056	0.256	163.132	17.130
TOYOTA/ALTIS	4732	1600	95	0.028	0.054	0.641	141.573	16.400
TOYOTA/HIACE	282578	1998	95	0.826	3.025	9.030	234.220	9.610
NISSAN/CEFIRO	212509	2000	95	1.123	5.171	2.174	186.268	12.150
NISSAN/SENTRA	102705	1600	95	0.571	2.185	9.368	141.778	14.840
HONDA/CITY ZX	3537	1500	95	0.014	0.007	0.088	124.482	18.840
TOYOTA/ALTIS	124252	1600	95	0.078	0.068	0.814	141.172	16.390
TOYOTA/ALTIS	59178	1600	95	0.032	0.080	0.205	140.505	16.670
MITSUBISHI/LANCER	3578	1800	95	0.006	0.006	0.743	136.826	16.950
BENZ/1.8	2511	1800	95	0.018	0.021	0.200	147.893	15.780

ตารางผนวกที่ ก3 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อเพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
NISSAN/TIDA	11738	1800	95	0.016	0.008	0.449	127.784	18.250
BMW/318	2212	1800	95	0.011	0.008	0.324	140.971	16.580
NISSAN/CEFIRO	121666	2000	95	0.041	0.206	0.579	216.334	10.920
TOYOTA/COROLA	242099	1600	S91	2.106	2.129	16.016	129.384	14.860
TOYOTA/SOLUNA/5A	106498	1500	S91	0.039	0.137	0.455	171.714	13.880
NISSAN/CEFIRO	121604	2000	S91	0.031	0.311	0.557	213.634	11.060
TOYOTA/WISH	26608	1998	S91	0.003	0.063	0.049	183.657	13.080
TOYOTA/VIOS	9562	1496	S91	0.010	0.018	0.262	145.504	16.460
TOYOTA/VIOS	107950	1496	S91	0.020	0.074	0.694	123.336	19.020
TOYOTA/VIOS	7239	1496	S91	0.013	0.028	0.134	151.247	15.870
TOYOTA/ALTIS	52927	1600	S95	0.059	0.313	0.706	186.539	14.020
TOYOTA/LIMO	578885	1600	S95	0.189	1.073	2.201	155.373	15.030
NISSAN/PRIMERA	84000	2000	S95	0.037	0.253	0.326	193.748	12.330
ISUZU/TROPER	214264	3200	S95	0.043	0.153	1.793	221.219	10.720
TOYOTA/ALTIS	5311	1600	S95	0.175	0.293	5.577	197.716	11.590
TOYOTA/COROLLA	155078	1600	S95	0.016	0.107	0.390	142.195	16.890
TOYOTA/ALTIS	4835	1800	S95	0.013	0.038	0.183	136.876	17.490
TOYOTA/COROLA	155532	1600	S95	0.009	0.045	0.242	143.013	16.820
TOYOTA/HIACE	282323	1998	S95	0.741	2.950	6.365	239.131	9.540
NISSAN/CEFIRO	212266	2000	S95	1.095	4.786	1.372	183.850	12.660
NISSAN/SENTRA	102604	1600	S95	0.552	2.311	7.209	145.413	15.140
HONDA/CITY ZX	3378	1500	S95	0.010	0.010	0.090	123.984	19.330
TOYOTA/LIMO	58970	1600	S95	0.006	0.137	0.080	137.157	17.480
TOYOTA/LIMO	88995	1600	S95	0.032	0.142	0.144	136.312	17.590
TOYOTA/ALTIS	59069	1600	S95	0.021	0.150	0.115	141.527	17.020
MITSUBISHI/LANCER	3473	1800	S95	0.005	0.001	0.517	138.400	17.440
BENZ/1.8	2354	1800	S95	0.015	0.017	0.092	154.234	15.720
NISSAN/TIDA	11602	1800	S95	0.013	0.005	0.281	138.382	17.490
BMW/318	2013	1800	S95	0.003	0.005	0.298	157.397	15.260
NISSAN/CEFIRO	121756	2000	S95	0.032	0.487	0.667	227.056	8.340
TOYOTA/VIOS	109950	1496	S95	0.012	0.082	0.329	124.700	19.260

ตารางผนวกที่ ก3 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อเพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	172687	1600	S95	0.006	0.198	0.867	160.274	14.920
TOYOTA/VIOS	81350	1496	S95	0.019	0.079	0.549	144.800	15.920
HONDA/CIVIC	147652	1600	E20	0.008	0.287	0.921	154.982	14.610
HONDA/CIVIC	155733	1600	E20	0.006	0.275	1.097	163.282	14.620
TOYOTA/VIOS	112944	1496	E20	0.019	0.136	0.528	125.063	19.150
TOYOTA/VIOS	177771	1496	E20	0.036	0.233	0.739	120.072	19.880
TOYOTA/VIOS	122359	1496	E20	0.023	0.146	0.524	115.220	20.780
MITSUBISHI/LANCER	574490	1600	LPG	1.723	2.388	0.135	136.194	11.480
TOYOTA/COROLA	416097	1600	LPG	2.675	2.388	3.776	127.270	11.510
MITSUBISHI/LANCER	550003	1600	LPG	0.467	2.561	1.381	142.570	11.130
TOYOTA/COROLA	633908	1600	LPG	0.740	2.929	2.666	121.247	12.740
TOYOTA/COROLA	948045	1600	LPG	2.108	2.359	0.903	123.502	12.380
TOYOTA/COROLA	484977	1600	LPG	2.517	2.521	5.489	133.295	10.870
TOYOTA/COROLA	12399	1600	LPG	1.603	2.744	2.472	133.692	11.420
TOYOTA/ALTIS	487819	1600	LPG	1.191	2.307	1.107	134.458	11.630
MITSUBISHI/LANCER	402749	1600	LPG	0.680	1.382	0.027	137.868	11.620
NISSAN/SENTRA	250957	1600	LPG	1.651	1.634	0.918	122.990	12.560
TOYOTA/ALTIS	278781	1600	LPG	0.118	2.505	0.424	136.323	11.840

หมายเหตุ 91	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 91
95	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 95
S91	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 91
S95	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 95
E20	=	น้ำมันเบนซินอี 20 ออกเทน 95
LPG	=	แก๊สปิโตรเลียมเหลว

ภาคผนวก ก4

ตารางผนวกที่ ก4 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (สรุปจากช่วงความเร็วเฉลี่ย 23.4, 33.2 และ 42.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

ชื่อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
HONDA/CIVIC	78128	1600	91	0.135	0.136	4.216	168.510	13.490
NISSAN/SUNNY	97579	1600	91	0.024	0.313	0.365	159.615	14.770
TOYOTA/VIOS	26133	1500	91	0.015	0.096	0.151	134.960	17.510
TOYOTA/SOLUNA	89290	1500	91	0.252	1.231	2.085	159.053	14.520
MITSUBISHI/LANCER	147478	1500	91	1.767	1.796	9.704	158.731	13.190
TOYOTA/COROLA	135650	1500	91	0.492	1.170	2.482	144.886	15.750
TOYOTA/HIACE	277853	1998	91	1.917	3.023	10.769	204.595	10.150
TOYOTA/VIOS	10333	1500	91	0.015	0.040	0.439	154.433	15.260
NISSAN/CEFIRO	121711	2000	91	0.076	0.444	1.416	233.479	10.040
HONDA/CIVIC	166730	1600	91	0.028	0.422	1.815	170.184	13.920
TOYOTA/VIOS	131583	1496	91	0.126	0.221	1.181	125.361	18.900
TOYOTA/VIOS	73674	1496	91	0.022	0.054	0.550	173.373	13.580
TOYOTA/VIOS	14953	1496	91	0.013	0.020	0.187	159.257	14.840
MITSUBISHI/LANCER	201400	1500	95	0.109	0.680	1.610	178.707	13.040
MITSUBISHI/GALANT	140803	2000	95	1.194	2.795	10.601	184.589	11.550
TOYOTA/LIMO	60854	1600	95	0.035	0.117	0.422	155.658	15.140
TOYOTA/LIMO	85770	1600	95	0.025	0.227	0.279	152.632	15.460
TOYOTA/ALTIS	155153	1600	95	0.042	0.105	0.575	146.651	15.840
TOYOTA/ALTIS	4732	1600	95	0.033	0.079	0.950	158.268	14.630
TOYOTA/HIACE	282578	1998	95	2.060	2.846	13.521	251.594	8.630
NISSAN/CEFIRO	212509	2000	95	1.418	5.086	3.274	198.566	11.280
NISSAN/SENTRA	102705	1600	95	0.705	2.438	11.611	166.711	12.550
HONDA/CITY ZX	3537	1500	95	0.015	0.038	0.076	132.289	17.730
TOYOTA/ALTIS	124252	1600	95	0.346	0.159	2.266	154.145	14.730
TOYOTA/ALTIS	59178	1600	95	0.097	0.145	0.419	154.152	15.140

ตารางผนวกที่ ก4 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อเพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
MITSUBISHI/LANCER	3578	1800	95	0.008	0.013	0.905	168.143	13.790
BENZ/1.8	2511	1800	95	0.019	0.023	0.199	191.292	12.210
NISSAN/TIDA	11738	1800	95	0.025	0.024	0.364	170.936	13.670
BMW/318	2212	1800	95	0.010	0.016	0.392	178.229	13.110
NISSAN/CEFIRO	121666	2000	95	0.293	0.411	1.346	246.398	9.520
TOYOTA/COROLA	242099	1600	S91	2.217	2.287	15.170	143.025	12.120
TOYOTA/SOLUNA/5A	106498	1500	S91	0.047	0.133	0.387	178.989	13.170
NISSAN/CEFIRO	121604	2000	S91	0.027	0.291	0.400	227.790	10.390
TOYOTA/WISH	26608	1998	S91	0.003	0.050	0.058	193.323	12.420
TOYOTA/VIOS	9562	1496	S91	0.008	0.019	0.231	153.034	15.660
TOYOTA/VIOS	107950	1496	S91	0.065	0.149	0.786	132.461	17.680
TOYOTA/VIOS	7239	1496	S91	0.007	0.023	0.099	159.237	15.070
TOYOTA/ALTIS	52927	1600	S95	0.062	0.230	0.778	173.223	13.560
TOYOTA/LIMO	578885	1600	S95	0.214	1.107	2.568	169.722	13.580
NISSAN/PRIMERA	84000	2000	S95	0.045	0.266	0.478	205.490	11.470
ISUZU/TROPER	214264	3200	S95	0.147	0.251	4.575	277.401	8.430
TOYOTA/ALTIS	5311	1600	S95	0.119	0.209	3.572	202.618	11.500
TOYOTA/COROLLA	155078	1600	S95	0.056	0.125	0.555	151.152	15.850
TOYOTA/ALTIS	4835	1800	S95	0.019	0.067	0.365	152.493	15.670
TOYOTA/COROLA	155532	1600	S95	0.036	0.072	0.369	149.692	16.040
TOYOTA/HIACE	282323	1998	S95	2.735	2.751	13.156	250.854	8.560
NISSAN/CEFIRO	212266	2000	S95	1.522	4.638	2.112	195.994	11.750
NISSAN/SENTRA	102604	1600	S95	0.686	2.604	9.008	169.652	12.900
HONDA/CITY ZX	3378	1500	S95	0.015	0.030	0.074	132.257	18.120
TOYOTA/LIMO	58970	1600	S95	0.010	0.155	0.163	147.775	16.210
TOYOTA/LIMO	88995	1600	S95	0.077	0.208	0.337	152.539	15.670
TOYOTA/ALTIS	59069	1600	S95	0.080	0.197	0.397	155.053	15.470
MITSUBISHI/LANCER	3473	1800	S95	0.006	0.007	0.690	170.495	14.150
BENZ/1.8	2354	1800	S95	0.019	0.019	0.097	199.791	12.140
NISSAN/TIDA	11602	1800	S95	0.023	0.020	0.230	177.715	13.630
BMW/318	2013	1800	S95	0.010	0.010	0.513	199.725	12.010

ตารางผนวกที่ ก4 (ต่อ)

ยี่ห้อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อเพลิง	สารมลพิษ (g/km)				FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	
NISSAN/CEFIRO	121756	2000	S95	0.273	0.612	1.282	284.816	8.070
TOYOTA/VIOS	109950	1496	S95	0.121	0.204	0.635	135.196	17.660
HONDA/CIVIC	172687	1600	S95	0.036	0.201	0.896	170.422	14.030
TOYOTA/VIOS	81350	1496	S95	0.017	0.078	0.043	151.148	15.280
HONDA/CIVIC	147652	1600	E20	0.063	0.297	1.151	165.889	13.610
HONDA/CIVIC	155733	1600	E20	0.061	0.327	1.494	177.048	13.430
TOYOTA/VIOS	112944	1496	E20	0.138	0.210	1.066	136.098	17.450
TOYOTA/VIOS	177771	1496	E20	0.147	0.327	1.049	126.112	18.810
TOYOTA/VIOS	122359	1496	E20	0.152	0.247	0.843	119.368	19.910
MITSUBISHI/LANCER	574490	1600	LPG	2.327	2.525	0.148	149.372	10.380
TOYOTA/COROLA	416097	1600	LPG	3.296	2.392	4.071	139.475	10.430
MITSUBISHI/LANCER	550003	1600	LPG	0.603	2.375	2.439	159.402	9.850
TOYOTA/COROLA	633908	1600	LPG	1.101	2.930	5.176	129.530	11.530
TOYOTA/COROLA	948045	1600	LPG	2.443	2.544	1.027	133.438	11.420
TOYOTA/COROLA	484977	1600	LPG	3.067	2.386	7.275	137.864	10.250
TOYOTA/COROLA	12399	1600	LPG	1.769	2.753	3.969	141.949	10.590
TOYOTA/ALTIS	487819	1600	LPG	1.335	2.320	1.561	142.985	10.880
MITSUBISHI/LANCER	402749	1600	LPG	0.954	1.388	0.025	145.760	10.940
NISSAN/SENTRA	250957	1600	LPG	1.685	1.663	0.977	132.297	11.700
TOYOTA/ALTIS	278781	1600	LPG	0.149	2.369	0.928	145.350	11.040

หมายเหตุ 91	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 91
95	=	น้ำมันเบนซินออกเทน 95
S91	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 91
S95	=	น้ำมันเบนซินอี 10 ออกเทน 95
E20	=	น้ำมันเบนซินอี 20 ออกเทน 95
LPG	=	แก๊สปิโตรเลียมเหลว

ภาคผนวก ก5

ตารางผนวกที่ ก5 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้
เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 23.1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ชื่อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)					FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
NISSAN/BIG-M	229839	2500	D	0.760	2.357	1.643	266.856	0.331	9.760
ISUZU/WANDERRER	182035	2500	D	0.614	2.798	2.381	260.421	0.122	9.970
MITSU/L300	112738	2500	D	0.085	1.556	0.770	348.288	0.084	7.590
TOYOTA/HIACE	69135	3000	D	0.283	1.271	1.553	423.895	0.100	6.210
TOYOTA/HIACE	160141	3000	D	0.162	0.914	1.167	379.098	0.119	6.960
TOYOTA/TIGER	94202	3000	D	0.071	1.131	0.867	395.089	0.073	6.690
MITSU/STRADA	75465	2800	D	0.013	3.728	0.019	348.224	0.099	7.580
ISUZU/D-MAX	58947	2500	D	0.121	1.111	0.374	262.946	0.097	10.030
ISUZU/DMAX	74855	2500	D	0.042	0.750	0.113	210.456	0.084	12.500
MAZDA/BT-50	5496	2500	D	0.076	2.285	0.736	296.981	0.055	8.850
TOYOTA/VIGO	67916	3000	D	0.037	0.645	0.065	231.428	0.064	11.380
TOYOTA/HIACE	160275	3000	B5	0.193	0.964	1.234	387.555	0.127	6.820
TOYOTA/TIGER	94281	3000	B5	0.087	1.132	0.907	400.445	0.070	6.620
ISUZU/TFR	148896	2800	B5	0.577	2.567	1.540	319.936	0.168	8.210
MITSU/STRADA	75465	2800	B5	0.015	3.686	0.188	368.165	0.095	7.560
ISUZU/D-MAX	58988	2500	B5	0.083	1.035	0.311	258.651	0.058	10.120
TOYOTA/HILUX	364258	2500	B5	0.144	1.233	0.706	240.702	0.122	10.930
TOYOTA/HILUX	110013	2500	B5	0.095	2.545	0.765	262.594	0.147	10.030
MITSUBISHI/L200	228166	2500	B5	0.097	1.225	0.834	270.861	0.115	9.670
ISUZU/DMAX	73627	2500	B5	0.071	1.102	1.027	217.028	0.032	12.100
ISUZU/DMAX	68336	2500	B5	0.065	0.936	0.985	222.668	0.042	11.800
TOYOTA/VIGO	80066	3000	B5	0.014	0.759	0.184	245.853	0.048	10.760

หมายเหตุ D = น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา

B5 = น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี 5

ภาคผนวก ก6

ตารางผนวกที่ ก6 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้
เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 33.9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ชื่อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)					FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
NISSAN/BIG-M	229839	2500	D	0.515	1.971	0.993	225.363	0.306	11.610
ISUZU/WANDERRER	182035	2500	D	0.298	1.785	0.979	169.852	0.111	15.400
MITSU/L300	112738	2500	D	0.047	0.902	0.379	232.546	0.063	11.380
TOYOTA/HIACE	69135	3000	D	0.092	0.782	0.513	268.033	0.072	9.860
TOYOTA/HIACE	160141	3000	D	0.072	0.603	0.477	263.424	0.075	10.040
TOYOTA/TIGER	94202	3000	D	0.033	0.703	0.410	249.796	0.049	10.590
MITSU/STRADA	75465	2800	D	0.005	1.546	0.138	231.734	0.093	11.390
ISUZU/D-MAX	58947	2500	D	0.041	0.934	0.057	193.700	0.130	13.660
ISUZU/DMAX	74855	2500	D	0.027	0.855	0.059	176.907	0.084	12.500
MAZDA/BT-50	5496	2500	D	0.063	1.771	0.015	246.981	0.049	10.710
TOYOTA/VIGO	67916	3000	D	0.015	0.627	0.031	200.215	0.053	13.160
TOYOTA/HIACE	160275	3000	B5	0.069	0.600	0.460	255.551	0.069	10.370
TOYOTA/TIGER	94281	3000	B5	0.032	0.744	0.401	252.917	0.047	10.490
ISUZU/TFR	148896	2800	B5	0.218	1.360	0.611	194.948	0.070	13.530
MITSU/STRADA	75465	2800	B5	0.004	1.539	0.119	235.580	0.096	11.810
ISUZU/D-MAX	58988	2500	B5	0.031	0.920	0.014	189.625	0.056	13.480
TOYOTA/HILUX	364258	2500	B5	0.135	0.997	0.563	204.916	0.122	12.840
TOYOTA/HILUX	110013	2500	B5	0.073	1.968	0.602	215.437	0.129	12.230
MITSUBISHI/L200	228166	2500	B5	0.062	0.994	0.583	227.798	0.095	11.510
ISUZU/DMAX	73627	2500	B5	0.046	1.305	0.517	194.236	0.030	13.570
ISUZU/DMAX	68336	2500	B5	0.045	1.114	0.391	195.086	0.035	13.520
TOYOTA/VIGO	80066	3000	B5	0.009	0.771	0.106	210.674	0.045	12.560

หมายเหตุ D = น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา
B5 = น้ำมันดีเซลหมุนเร็วปี 5

ภาคผนวก ก7

ตารางผนวกที่ ก7 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้
เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วเฉลี่ย 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ชื่อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)					FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
NISSAN/BIG-M	229839	2500	D	0.408	1.956	0.840	209.697	0.260	12.500
ISUZU/WANDERRER	182035	2500	D	0.232	1.408	0.982	143.922	0.059	18.170
MITSU/L300	112738	2500	D	0.027	0.841	0.315	196.826	0.047	13.450
TOYOTA/HIACE	69135	3000	D	0.065	0.663	0.450	219.803	0.037	12.030
TOYOTA/HIACE	160141	3000	D	0.067	0.588	0.439	221.528	0.049	11.930
TOYOTA/TIGER	94202	3000	D	0.022	0.466	0.386	223.364	0.048	11.850
MITSU/STRADA	75465	2800	D	0.010	1.226	0.125	191.887	0.058	13.750
ISUZU/D-MAX	58947	2500	D	0.028	0.415	0.010	168.000	0.082	15.750
ISUZU/DMAX	74855	2500	D	0.035	1.061	0.070	181.454	0.069	14.510
MAZDA/BT-50	5496	2500	D	0.086	1.629	0.576	245.622	0.077	10.700
TOYOTA/VIGO	67916	3000	D	0.024	0.677	0.026	197.819	0.055	13.310
TOYOTA/HIACE	160275	3000	B5	0.054	0.547	0.409	216.025	0.047	12.270
TOYOTA/TIGER	94281	3000	B5	0.018	0.470	0.366	218.339	0.056	12.150
ISUZU/TFR	148896	2800	B5	0.182	1.010	0.565	172.753	0.086	15.270
MITSU/STRADA	75465	2800	B5	0.014	1.221	0.102	200.801	0.124	13.850
ISUZU/D-MAX	58988	2500	B5	0.020	0.455	0.042	165.874	0.042	15.820
TOYOTA/HILUX	364258	2500	B5	0.157	0.948	0.587	206.223	0.135	12.750
TOYOTA/HILUX	110013	2500	B5	0.099	1.846	0.588	213.281	0.137	12.340
MITSUBISHI/L200	228166	2500	B5	0.083	0.967	0.617	227.118	0.107	11.110
ISUZU/DMAX	73627	2500	B5	0.058	1.055	0.432	188.328	0.034	14.000
ISUZU/DMAX	68336	2500	B5	0.057	0.921	0.380	190.621	0.046	13.840
TOYOTA/VIGO	80066	3000	B5	0.019	0.705	0.130	208.516	0.049	12.680

หมายเหตุ D = น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา
B5 = น้ำมันดีเซลหมุนเร็วปี 5

ภาคผนวก ก8

ตารางผนวกที่ ก8 ข้อมูลการทดสอบสารมลพิษและปริมาณการใช้เชื้อเพลิง รถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้
เครื่องยนต์ดีเซล ที่ความเร็วรวมเฉลี่ย 33.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (สรุปจากความเร็ว
เฉลี่ย 23.1, 33.9 และ 46.8 กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

ชื่อ/รุ่น	ระยะทาง (km)	ปริมาตร (CC)	เชื้อ เพลิง	สารมลพิษ (g/km)					FC (km/l)
				HC	NO _x	CO	CO ₂	PM	
NISSAN/BIG-M	229839	2500	D	0.513	2.043	1.048	226.490	0.289	11.560
ISUZU/WANDERRER	182035	2500	D	0.305	1.707	1.104	167.040	0.084	15.640
MITSU/L300	112738	2500	D	0.041	0.950	0.393	227.000	0.057	11.610
TOYOTA/HIACE	69135	3000	D	0.101	0.779	0.607	261.434	0.057	10.100
TOYOTA/HIACE	160141	3000	D	0.080	0.633	0.541	255.381	0.067	10.350
TOYOTA/TIGER	94202	3000	D	0.032	0.630	0.453	253.510	0.052	10.440
MITSU/STRADA	75465	2800	D	0.009	1.644	0.137	224.861	0.075	11.740
ISUZU/D-MAX	58947	2500	D	0.044	0.682	0.072	188.828	0.100	14.010
ISUZU/DMAX	74855	2500	D	0.034	0.931	0.075	185.606	0.068	14.180
MAZDA/BT-50	5496	2500	D	0.076	1.805	0.422	256.021	0.063	10.280
TOYOTA/VIGO	67916	3000	D	0.024	0.654	0.036	205.180	0.056	12.840
TOYOTA/HIACE	160275	3000	B5	0.076	0.617	0.528	250.671	0.065	10.570
TOYOTA/TIGER	94281	3000	B5	0.031	0.646	0.445	252.618	0.055	10.500
ISUZU/TFR	148896	2800	B5	0.243	1.322	0.700	198.422	0.091	13.280
MITSU/STRADA	75465	2800	B5	0.011	1.633	0.119	233.349	0.111	11.920
ISUZU/D-MAX	58988	2500	B5	0.031	0.689	0.067	185.783	0.048	14.120
TOYOTA/HILUX	364258	2500	B5	0.147	1.013	0.602	212.495	0.128	12.380
TOYOTA/HILUX	110013	2500	B5	0.089	2.023	0.627	223.637	0.136	11.770
MITSUBISHI/L200	228166	2500	B5	0.079	1.026	0.648	235.898	0.105	11.110
ISUZU/DMAX	73627	2500	B5	0.056	1.147	0.576	195.892	0.033	13.440
ISUZU/DMAX	68336	2500	B5	0.054	0.988	0.502	198.362	0.040	13.290
TOYOTA/VIGO	80066	3000	B5	0.015	0.737	0.133	216.504	0.047	12.220

หมายเหตุ D = น้ำมันดีเซลหมุนเร็วธรรมดา

B5 = น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว บี 5

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

รายละเอียดเครื่องมือและอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการตรวจวัด
รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

พ.ศ. ๒๕๕๖

ภาคผนวก ข1

รายละเอียดทางเทคนิค ห้องปฏิบัติการตรวจวัดรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน

“คู่มือการปฏิบัติงานห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ”

1. คุณลักษณะทั่วไป

1.1 เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างและตรวจวัดปริมาณสารมลพิษในอากาศ คือ CO, CO₂, HC และ NO_x จากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและมีขนาดน้ำหนักบรรทุกรวม (Gross vehicle weight) ระหว่าง 400-3,500 กิโลกรัม

1.2 เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างและตรวจวัดปริมาณสารมลพิษในอากาศ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer)

1.2.2 ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system)

1.2.3 ระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ (Emission analysis system)

1.2.4 ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูล (Vehicle emission test control system)

1.2.5 อุปกรณ์และวัสดุต่างๆ สำหรับใช้ปรับเทียบเครื่องมือ (Calibration equipment)

1.2.6 แก๊สชนิดต่างๆ สำหรับการวิเคราะห์และปรับเทียบเครื่องมือ (Calibration and operating gases)

1.2.7 อุปกรณ์เพิ่มเติม (Accessory)

2. คุณลักษณะเฉพาะ

2.1 ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer) ประกอบด้วยอุปกรณ์ 2 ส่วน คือ ชุดอุปกรณ์ทางกล (Mechanical unit) และชุดควบคุม (Control unit)

2.1.1 ชุดอุปกรณ์ทางกล (Mechanical unit)

1) Roller เป็นแบบ Single roller ระยะการใช้งาน (Effective range) ค่าต่ำสุดเท่ากับ 914 มิลลิเมตร และค่าสูงสุดเท่ากับ 2,184 มิลลิเมตร ความเร็วสูงสุดของ Roller 200 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

2) Electrical mass simulation สามารถปรับตั้ง inertia range ได้ระหว่าง 400-3,500 กิโลกรัม การปรับค่า inertia จะปรับได้ตามที่กำหนดใน ECE R83 91/441/EEC และ 93/59/EEC

3) Power absorption unit เป็นแบบชนิด DC dynamometer มี Capacity สูงสุดของการ Absorption และ Drive เท่ากับ 150 กิโลวัตต์ ที่ 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง Road load range เท่ากับ 0-500 กิโลกรัม แรง ค่า Dynamometer load ต่างจาก Road load ไม่เกิน 5 % ที่ความเร็ว 30, 40, 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และไม่เกิน 10 % ที่ความเร็ว 20 กิโลเมตร หากความเร็วต่ำกว่า 20 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ค่า Dynamometer load มากกว่า Road load

4) สามารถชดเชยความสูญเสียทางกล (Mechanical loss) ได้โดยอัตโนมัติ

5) การวัดความเร็วของรถยนต์ที่ Roller มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ที่ความเร็วตั้งแต่ 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป

6) มีพัดลมระบายความร้อน (Cooling fan) ที่ทำงานร่วมกับแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ได้ดี โดยสามารถให้ความเร็วลมแปรตามความเร็วของลูกกลิ้งได้ โดยมีขนาดที่สามารถทำให้ความเร็วของลมที่พัดผ่านมีความเร็วเท่ากับรถยนต์ที่วิ่งอยู่จริงตามโปรแกรมการขับรถยนต์ (Test cycle) โดยความเร็วเชิงเส้นเริ่มต้น (Initial linear) ของลูกกลิ้งในช่วง 10-50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง คลาดเคลื่อนไม่เกิน 10 % ของความเร็วสัมพัทธ์ (Relative speed) และกรณีความเร็วของลูกกลิ้งน้อยกว่า 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมงความเร็วของลมจะต่ำมาก

7) มีอุปกรณ์จับยึดรถยนต์เพื่อป้องกันอุบัติเหตุขณะทำการทดสอบ

8) มี Centering device ช่วยบังคับให้ล้อรถยนต์อยู่ตรงกลางของ Roller ตลอดเวลาขณะวิ่งบน Roller ระหว่างทำการทดสอบ

2.1.2 ชุดควบคุม (Control unit)

- 1) สามารถตั้งเงื่อนไขการทำงานและควบคุมการทำงานของชุดอุปกรณ์ทางกลต่างๆ ได้ตามข้อกำหนด
- 2) Load curve สามารถปรับเปลี่ยนได้
- 3) ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดและการอ่าน Load ไม่เกิน $\pm 5 \%$
- 4) สามารถแสดงค่าความเร็ว ค่า Load และค่า Torque หรือ Power ของ Dynamometer ได้
- 5) สามารถบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วกับเวลาในระหว่างการทดสอบได้ เพื่อประเมินความถูกต้องของรูปแบบการทดสอบ
- 6) มีอุปกรณ์ปรับเทียบความแม่นยำของ Chassis dynamometer

2.2 ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บและเตรียมตัวอย่างสำหรับการตรวจวัดปริมาณสารมลพิษ ทั้งแบบ Direct measurement และ Constant volume sampler (CVS) measurement ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ส่วน

2.2.1 ระบบเก็บตัวอย่างแบบตรง (Direct sampler) มีหัวเก็บตัวอย่าง (Sampling probe) เป็นไปตาม ISO 3930 และมีท่อต่อไปที่ระบบวิเคราะห์สารมลพิษได้โดยตรง

2.2.2 ระบบเก็บตัวอย่างแบบเจือจางด้วยอากาศ (Constant volume sampler) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บไอเสียทั้งหมดจากเครื่องยนต์แล้วเจือจางด้วยอากาศ โดยใช้ Critical flow venturi (CFV) ควบคุมอัตราการไหลของตัวอย่างผสมให้คงที่ และส่งไปยังถังเก็บตัวอย่าง เครื่องมือนี้ประกอบไปด้วย ชุดควบคุม (Controller Unit) ชุดเก็บตัวอย่าง (Sampling unit) ชุดดูดตัวอย่างผสม (Suction unit) และท่อต่อเชื่อม (Interconnecting duct) มีคุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ชุดควบคุม (Controller unit) สามารถตั้งและควบคุมทำงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดได้ตามวิธีการทดสอบ สามารถแสดงรายละเอียดการทำงานที่ตั้งไว้ (Set conditions) ได้ชัดเจนและสะดวกบนจอภาพ
- 2) ชุดเก็บตัวอย่าง (Sampling unit) ไอเสียถูกออกแบบให้เจือจางด้วยอากาศอย่างต่อเนื่อง และผสมเป็นเนื้อเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ มีอุปกรณ์กำจัดฝุ่นและความชื้นที่ผสมอยู่ในตัวอย่างไอเสียที่ผสมแล้ว และมีอุปกรณ์กรองไฮโดรคาร์บอน (HC) ให้เหลือไม่เกิน 15 ppmc มี

อุปกรณ์วัดปริมาตรของตัวอย่างผสมที่ตรวจสอบได้ มี Critical flow venturi จำนวน 4 ขนาด ที่อัตรา 4.5, 6, 9 และ 12 ลูกบาศก์เมตรต่อนาที ซึ่งเหมาะสมต่อการทดสอบไอเสียจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน ขนาดตั้งแต่ 850 ลูกบาศก์เซนติเมตรถึง 3,000 ลูกบาศก์เซนติเมตร

3) ชุดดูดตัวอย่างผสม (Suction unit) สามารถควบคุมอัตราการไหลของตัวอย่างผสมให้คงที่อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือทั้งระบบจะไม่มีจุดรั่วไหลหรือมีผลให้ความเข้มข้นของสารมลพิษในตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และสามารถตรวจสอบการรั่วไหลได้

5) สามารถรักษาความดันสถิตย (Static pressure) ในระบบเก็บตัวอย่างได้

6) ถูเก็บตัวอย่างผสมที่ติดตั้งกับเครื่อง จำนวน 6 ใบ และไม่ทำให้ค่าสารมลพิษของตัวอย่างเปลี่ยนแปลงมากกว่า $\pm 2\%$ หลังจากใช้เก็บตัวอย่างไว้นาน 20 นาที

7) มีระบบ Bag line purge ที่สามารถใช้งานได้สะดวกและรวดเร็ว

8) มีระบบระบายไอเสียส่วนที่ไม่ต้องการใช้ออกนอกห้องทดสอบได้

2.3 ระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ (Emission analysis system)

2.3.1 สามารถใช้วัดค่าสารมลพิษได้ทั้งแบบ Direct measurement และ แบบ Constant volume sampler measurement (CVS) โดยมีระบบวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1) ระบบการวิเคราะห์แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น NDIR PIA-2000 สามารถวัดแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แบบ Constant volume sampler measurement (CVS) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ แบบ Direct measurement และ แบบ Constant volume sampler measurement (CVS)

2) ระบบการวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น NDIR PIA-2000 สามารถวัดแก๊สไฮโดรคาร์บอน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์แบบ Direct measurement

3) ระบบการวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอนทั้งหมด (THC) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น FID PM-2000 สำหรับการตรวจวัดแบบ Constant volume sampler measurement (CVS)

4) ระบบการวิเคราะห์แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น CLD PM-2000 แบบสามารถวัดได้แบบ Direct measurement และแบบ Constant volume sampler measurement (CVS)

2.3.2 ระบบการวิเคราะห์แก๊สสารมลพิษชนิดต่างๆ เป็นแบบปรับเลือกการวัดได้โดยอัตโนมัติ (Automatic range selector)

2.3.3 การวัดแบบ Direct measurement ประกอบด้วย

1) ระบบวิเคราะห์แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) Analyzer ชนิด Non-Dispersive infrared (NDIR) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด CO ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10 % CO
- สามารถวัดช่วงการวัด CO₂ ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-20 % CO₂
- ค่า Response time (T₉₀) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อนาที

- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1\%$ ในช่วงเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกล

2) ระบบวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) Analyzer ชนิด Non-Dispersive infrared (NDIR) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด HC ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm HC
- ค่า Response time (T₉₀) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อนาที

- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1\%$ ในช่วงระยะเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกล

3) ระบบวิเคราะห์แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) Analyzer ชนิด Chemiluminescence detector (CLD) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด NO_x ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm
- มี NO_x converter ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า 95 % ที่ความเข้มข้นของ NO_x ใดๆ ตลอดช่วงการตรวจวัดระหว่าง 0-10,000 ppm

- ค่า Response time (T_{90}) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อ นาที
- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1 \%$ ในช่วงเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)
- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1 \%$ ของค่าเต็มสเกล
- ใช้แก๊ส O_2 เป็น Operating gas

2.3.4 การวัดแบบ CVS measurement ประกอบด้วย

- 1) ระบบการวิเคราะห์คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) Analyzer ชนิด Non-Dispersive infrared (NDIR) มีคุณสมบัติดังนี้
  - สามารถวัดช่วงการวัด CO ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง $0-6 \%$ CO
  - สามารถวัดช่วงการวัด CO_2 ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง $0-10 \%$ CO_2
  - ค่า Response time (T_{90}) Long cell bench สำหรับ CO (low concentration) ประมาณ 3 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 5 ลิตรต่อนาที Short cell bench สำหรับ CO/CO_2 (High concentration) ประมาณ 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อนาที
  - ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1 \%$ ในช่วงเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)
  - ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1 \%$ ของค่าเต็มสเกล
- 2) ระบบวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอนทั้งหมด (THC) Analyzer ชนิด Flame ionization detector (FID) มีคุณสมบัติดังนี้
  - สามารถวัดช่วงการวัด HC ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง $0-20,000$ ppm HC
  - ค่า Response time (T_{90}) ไม่เกิน 1.5 วินาที
  - ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1 \%$ และเมื่อเทียบกับค่าที่อ่านได้อยู่ในช่วง ± 2 โดยใช้ค่าที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์ในช่วงระยะเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)
  - ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1 \%$ ของค่าเต็มสเกลและ $\pm 2 \%$ ของค่าที่อ่านได้โดยใช้ค่าที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์

- Operating gases ที่ใช้ Fuel : 40 % H₂ in He (standard) Burner air : HC-free

air

3) ระบบวิเคราะห์ แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) Analyzer ชนิด chemiluminescen detector (CLD) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด NO_x ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm
- มี NO_x converter ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า 95 % ที่ความเข้มข้นของ NO_x ใดๆ ตลอดช่วงการตรวจวัดระหว่าง 0-10,000 ppm
- ค่า Response time (T₉₀) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อ นาที
- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง ± 1 % ในช่วงเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)
- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 1 % ของค่าเต็มสเกล
- ใช้แก๊ส O₂ เป็น Operating gas

2.3.5 ค่า Accuracy ของระบบการวิเคราะห์แก๊สสารมลพิษต่างๆ ไม่เกิน ± 2 % เมื่อเทียบกับค่าแท้จริง (True value) ของ Calibration gas

2.3.6 เครื่องวิเคราะห์เหล่านี้สามารถต่อเชื่อมเพื่อใช้วัดตัวอย่างอากาศที่นำมาใช้ผสมกับไอเสียได้ด้วย

2.3.7 มีอุปกรณ์ดูดความชื้นของแก๊สก่อนเข้าสู่เครื่องวิเคราะห์ (Dryer) ประกอบอยู่ด้วย และไม่มีผลทำให้ปริมาณสารมลพิษในตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.3.8 ค่าความเข้มข้นขององค์ประกอบสารมลพิษแต่ละชนิดสามารถอ่านค่าได้โดยตรง

2.3.9 สามารถปรับ Zero และทำ Span calibration ได้โดยอัตโนมัติ (มี Span gas selector สำหรับ Analyzer แต่ละตัวที่ใช้วัดแบบ CVS measurement)

2.3.10 มีอุปกรณ์สั่งและแสดงคำสั่งการทำงานของเครื่องมือในระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษและระบบเก็บตัวอย่างให้ทำงานได้เหมาะสมกับวิธีการทดสอบรวมทั้งสามารถส่งสัญญาณแสดงข้อมูลการทำงานของระบบดังกล่าวไปยังเครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผลได้

2.3.11 มีอุปกรณ์ตรวจสอบการรั่วไหลของระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ (Line leak chacker)

2.3.12 การตรวจสอบการทำงาน การทำความสะอาดและการบำรุงรักษาระบบวาล์วปั๊มและไส้กรองสามารถทำได้โดยง่าย

2.4 ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูล (Vehicle emission test control system) เป็นชุดเครื่องมือที่ใช้ควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่างๆ ในระบบและรับข้อมูลจากเครื่องมือเหล่านั้นมาทำการประมวลผล ประกอบด้วยเครื่องมือหลัก 2 ส่วน ดังนี้

2.4.1 เครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผล เป็นคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควบคุมการเชื่อมต่อต่างๆ ในระบบให้ทำงานสอดคล้องกันและเป็นไปตามข้อกำหนด สามารถอ่านข้อมูลที่ได้จากการทดสอบ ประมวลผลข้อมูล รายงานผลและจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่ต้องการได้ และมีระบบเก็บข้อมูลสำรองที่เหมาะสมต่อการใช้งาน ดังนี้

- 1) มีโปรแกรมควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ ให้ทำงานสอดคล้องกัน
- 2) มีโปรแกรมสำหรับตรวจสอบการทำงานได้ทั้งระบบและความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นได้กับเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ
- 3) มีโปรแกรมสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ
- 4) สามารถควบคุมการทำงานได้ทั้งระบบ CVS measurement และระบบ Drirect measurement
- 5) ค่าสารมลพิษจากการตรวจวัดสามารถแสดงผลเป็นตัวเลขได้ 2 แบบ ได้แก่ ค่า Average concentration (หน่วยเป็น ppm) และสามารถเลือกค่ามวลต่อครั้งการทดสอบ (หน่วย g/km) โดยปรากฏบนจอและสามารถพิมพ์บันทึกผลข้อมูลได้

2.4.2 อุปกรณ์ช่วยการขับรถยนต์ (Driver's aid) เป็นอุปกรณ์แสดงสถานะการขับรถยนต์ทดสอบ โดยเปรียบเทียบกับภาวะการขับรถยนต์ที่กำหนดในมาตรฐาน ดังนี้

- 1) คอมพิวเตอร์ ที่มีโปรแกรมการขับรถยนต์ (test cycle) ตามมาตรฐานการทดสอบและสามารถปรับตั้งให้ใช้วิธีการอื่นๆ ได้
- 2) มีอุปกรณ์ให้ผู้ขับรถยนต์ขณะทดสอบสามารถควบคุมให้เริ่มหรือหยุดการทดสอบได้สะดวก
- 3) มีอุปกรณ์เชื่อมกับเครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผลให้ทำงานร่วมกันได้

2.5 อุปกรณ์และวัสดุต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือ (Calibration equipment) ดังนี้

2.5.1 อุปกรณ์ปรับเทียบระบบเครื่องวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ

- 1) Standard gas divider ที่มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 0.5\%$ ที่สามารถปรับเทียบระบบการวิเคราะห์แก๊สชนิดต่างๆ ได้
- 2) NO_x converter checker
- 3) Standard gas purifier แบบ Catalytic oxidation and absorption ชนิด Double-column ที่สามารถทำให้อากาศและไนโตรเจนบริสุทธิ์ได้จนมีปริมาณการปนเปื้อนของ CO, NO_x, SO_x เท่ากับ 0.1 ppm และ HC เท่ากับ 0.02 ppmc

2.5.2 อุปกรณ์ปรับเทียบ CVS

- 1) Laminar flow element สามารถให้อัตราการไหลที่เหมาะสมต่อการปรับเทียบ CVS
- 2) Manometer ชนิดที่เหมาะสมในการใช้ปรับเทียบ CVS
- 3) แก๊สโพรเพน บรรจุในถังเหล็กสำหรับการปรับเทียบ CVS พร้อมอุปกรณ์ CFO Check

2.6 แก๊สชนิดต่างๆ สำหรับวิเคราะห์และปรับเครื่องมือ (Calibration and operating gases and pressure regulator) เกรดเป็น Master gas ดังนี้

2.6.1 แก๊สบริสุทธิ์ (Pure gases) ได้แก่ แก๊สไนโตรเจนบริสุทธิ์ (C น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO₂ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400 ppm NO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.1 ppm) อากาศสังเคราะห์ (C น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO₂ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400 ppm NO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.1 ppm O₂ เท่ากับ 18-21 %) แก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์ (O₂ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 99.5) แก๊สผสมระหว่างไฮโดรเจนและฮีเลียม อัตราส่วน 40 : 60 (C น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO₂ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400 ppm)

2.6.2 แก๊สสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือและทดสอบ (Calibration and span gases) ได้แก่ แก๊สผสมระหว่าง C₃H₈ และอากาศสังเคราะห์บริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง C₃H₈ และไนโตรเจนบริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง CO และไนโตรเจนบริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง CO₂ และไนโตรเจนบริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง NO และไนโตรเจนบริสุทธิ์

2.6.3 มีอุปกรณ์ปรับความดันแบบมาตรฐาน (Pressure regulator) แบบชนิด 2 หัววัดอ่านค่าความดันได้ทั้งแก๊สบรรจุภายในถังและความดันแก๊สที่ถูกปล่อยออกไปใช้งานเข้าสู่ระบบทดสอบ

2.7 อุปกรณ์เพิ่มเติม

2.7.1 เครื่องบันทึกผลด้วยกราฟ (Multichannel recorder) สำหรับบันทึกค่าสารมลพิษที่วัดได้จากเครื่องวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ

2.7.2 Inclined – tube manometer ใช้วัดความดันภายใน crankcase ของเครื่องยนต์ ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 0.01 KPa

2.7.3 เครื่องวัดอุณหภูมิแบบ U – TUBE วัดอุณหภูมิที่มีค่าความผิดพลาดไม่เกิน ± 1.0 องศาเซลเซียส

2.7.4 เครื่องวัดความดันบรรยากาศแบบ Precision fortin barometer สำหรับวัดความดันบรรยากาศในห้องทดสอบมีความละเอียด ± 0.01 KPa และมี Sencor วัดความดันบรรยากาศในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 0.01 KPa แสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ประมวลผลอัตโนมัติ

2.7.5 เครื่องวัดความชื้นสัมบูรณ์แบบ Precision hair hygrometer สำหรับวัดความชื้นสัมบูรณ์ (Absolute humidity) ในห้องทดสอบที่มีความละเอียด $\pm 5\%$ และมี Sencor วัดความชื้นสัมบูรณ์ในห้องทดสอบที่มีความละเอียด $\pm 5\%$ แสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ประมวลผลอัตโนมัติ

ภาคผนวก ข2

รายละเอียดทางเทคนิค ห้องปฏิบัติการตรวจวัดรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

“คู่มือการปฏิบัติงานห้องปฏิบัติการตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะ”

1. คุณลักษณะทั่วไป

1.1 เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างและตรวจวัดปริมาณสารมลพิษในอากาศ คือ CO, CO₂, HC และ NO_x จากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินและมีขนาดน้ำหนักบรรทุกรวม (Gross vehicle weight) ระหว่าง 400-3,500 กิโลกรัม

1.2 เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างและตรวจวัดปริมาณสารมลพิษในอากาศ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer)

1.2.2 ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system)

1.2.3 ระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ (Emission analysis system)

1.2.4 ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูล (Vehicle emission test control system)

1.2.5 อุปกรณ์และวัสดุต่างๆ สำหรับใช้ปรับเทียบเครื่องมือ (Calibration equipment)

1.2.6 แก๊สชนิดต่างๆ สำหรับการวิเคราะห์และปรับเทียบเครื่องมือ (Calibration and operating gases)

1.2.7 อุปกรณ์เพิ่มเติม (Accessory)

2. คุณลักษณะเฉพาะ

2.1 ระบบแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ (Chassis dynamometer) ประกอบด้วยอุปกรณ์ 2 ส่วน คือชุดอุปกรณ์ทางกล (Mechanical unit) และชุดควบคุม (Control unit)

2.1.1 ชุดอุปกรณ์ทางกล (Mechanical unit)

- 1) Roller เป็นแบบ Single roller ระยะการใช้งาน (Effective range) ค่าต่ำสุดเท่ากับ 914 มิลลิเมตร และค่าสูงสุดเท่ากับ 2,184 มิลลิเมตร ความเร็วสูงสุดของ Roller 200 กิโลเมตรต่อชั่วโมง
- 2) Electrical mass simulation สามารถปรับตั้ง inertia range ได้ระหว่าง 400-3,500 กิโลกรัม การปรับค่า inertia จะปรับได้ตามที่กำหนดใน ECE R83 91/441/EEC และ 93/59/EEC
- 3) Power absorption unit เป็นแบบชนิด DC dynamometer มี Capacity สูงสุดของการ Absorption และ Drive เท่ากับ 150 กิโลวัตต์ ที่ 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง Road load range เท่ากับ 0-500 กิโลกรัม แรง ค่า Dynamometer load ต่างจาก Road load ไม่เกิน 5 % ที่ความเร็ว 30, 40, 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และไม่เกิน 10 % ที่ความเร็ว 20 กิโลเมตร หากความเร็วต่ำกว่า 20 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ค่า Dynamometer load มากกว่า Road load
- 4) สามารถชดเชยความสูญเสียทางกล (Mechanical loss) ได้โดยอัตโนมัติ
- 5) การวัดความเร็วของรถยนต์วัดที่ Roller มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 1 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ที่ความเร็วตั้งแต่ 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป
- 6) มีพัดลมระบายความร้อน (Cooling fan) ที่ทำงานร่วมกับแชสซิสไดนาโมมิเตอร์ได้ดี โดยสามารถให้ความเร็วลมแปรตามความเร็วของลูกกลิ้งได้ โดยมีขนาดที่สามารถทำให้ความเร็วของลมที่พัดผ่านมีความเร็วเท่ากับรถยนต์ที่วิ่งอยู่จริงตามโปรแกรมการขับรถยนต์ (Test cycle) โดยความเร็วเชิงเส้นเริ่มต้น (Initial linear) ของลูกกลิ้งในช่วง 10-50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง คลาดเคลื่อนไม่เกิน 10 % ของความเร็วสัมพัทธ์ (Relative speed) และกรณีความเร็วของลูกกลิ้งน้อยกว่า 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมงความเร็วของลมจะต่ำมาก
- 7) มีอุปกรณ์จับยึดรถยนต์เพื่อป้องกันอุบัติเหตุขณะทำการทดสอบ
- 8) มี Centering device ช่วยบังคับให้ล้อรถยนต์อยู่ตรงกลางของ Roller ตลอดเวลาขณะวิ่งบน Roller ระหว่างทำการทดสอบ

2.1.2 ชุดควบคุม (Control unit)

- 1) สามารถตั้งเงื่อนไขการทำงานและควบคุมการทำงานของชุดอุปกรณ์ทางกลต่างๆ ได้ตามข้อกำหนด
- 2) Load curve สามารถปรับเปลี่ยนได้
- 3) ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดและการอ่าน Load ไม่เกิน $\pm 5 \%$
- 4) สามารถแสดงค่าความเร็ว ค่า Load และค่า Torque หรือ Power ของ Dynamometer ได้
- 5) สามารถบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วกับเวลาในระหว่างการทดสอบได้ เพื่อประเมินความถูกต้องของรูปแบบการทดสอบ
- 6) มีอุปกรณ์ปรับเทียบความแม่นยำของ Chassis dynamometer

2.2 ระบบเก็บตัวอย่าง (Exhaust gas sampling system) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บและเตรียมตัวอย่างสำหรับการตรวจวัดปริมาณสารมลพิษ ทั้งแบบ Direct measurement และ Constant volume sampler (CVS) measurement ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ส่วน

2.2.1 ระบบเก็บตัวอย่างแบบตรง (Direct sampler) มีหัวเก็บตัวอย่าง (Sampling probe) เป็นไปตาม ISO 3930 และมีท่อต่อไปที่ระบบวิเคราะห์สารมลพิษได้โดยตรง

2.2.2 ระบบเก็บตัวอย่างแบบเจือจางด้วยอากาศ (Constant volume sampler) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บไอเสียทั้งหมดจากเครื่องยนต์แล้วเจือจางด้วยอากาศ โดยใช้ Critical flow venturi (CFV) ควบคุมอัตราการไหลของตัวอย่างผสมให้คงที่ และส่งไปยังถุงเก็บตัวอย่าง เครื่องมือนี้ประกอบไปด้วย ชุดควบคุม (Controller Unit) ชุดเก็บตัวอย่าง (Sampling unit) ชุดดูดตัวอย่างผสม (Suction unit) และท่อต่อเชื่อม (Interconnecting duct) มีคุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ชุดควบคุม (Controller unit) สามารถตั้งและควบคุมทำงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดได้ตามวิธีการทดสอบ สามารถแสดงรายละเอียดการทำงานที่ตั้งไว้ (Set conditions) ได้ชัดเจนและสะดวกบนจอภาพ
- 2) ชุดเก็บตัวอย่าง (Sampling unit) ไอเสียถูกออกแบบให้เจือจางด้วยอากาศอย่างต่อเนื่อง และผสมเป็นเนื้อเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ และมีอุปกรณ์ที่ทำให้อัตราการไหลของตัวอย่างผสม เป็นไปอย่างคงที่และต่อเนื่อง

- มี Heat exchanger ที่สามารถควบคุมอุณหภูมิของตัวอย่างไอเสียที่ผสมแล้ว โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 6 องศาเซลเซียส จากอุณหภูมิเดิมตลอดการทดสอบ
  - มีอุปกรณ์สำหรับกรองอากาศที่นำมาผสมอยู่ในตัวอย่างไอเสีย โดยสามารถกรองไฮโดรคาร์บอนให้เหลือไม่เกิน 15 ppmc
  - มีอุปกรณ์กำจัดฝุ่นและความชื้นที่ผสมอยู่ในตัวอย่างไอเสียที่ผสมแล้ว โดยไม่ทำให้ความเข้มข้น ของตัวอย่างไอเสียที่ผสมแล้วเปลี่ยนแปลงไป และสามารถกำจัดฝุ่นออกจาก ระบบได้ง่าย
  - มีอุปกรณ์วัดความดันและอุณหภูมิของตัวอย่างผสม ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนไม่ เกิน ± 0.4 kPa และไม่เกิน ± 1 องศาเซลเซียส ตามลำดับ
  - มีอุปกรณ์วัดปริมาตร ของตัวอย่างไอเสียที่ผสมแล้ว โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่ เกิน ± 2 %
  - มี Critical flow venturi จำนวน 3 ขนาด ที่อัตรา 14, 24 และ 36 ลูกบาศก์เมตร ต่อนาที ซึ่งเหมาะสมต่อการทดสอบไอเสียจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ถึง 3,000 ลูกบาศก์ เซนติเมตร
  - มีระบบเก็บ Particulates
  - มีระบบเก็บตัวอย่างไอเสียอุณหภูมิสูง (Heated sampling unit) สามารถรักษา อุณหภูมิทุกส่วนของระบบนี้ไว้ที่ 190 ± 10 องศาเซลเซียส ได้ตลอดการทดสอบ โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้ ไอเสียจะถูกทำให้เจือจางด้วยอากาศอย่างต่อเนื่องและผสมเป็นเนื้อเดียวกันอย่างสม่ำเสมอแล้ว ส่งไปวิเคราะห์ปริมาณไฮโดรคาร์บอน มีอุปกรณ์กรองฝุ่น ขนาดตั้งแต่ 0.3 ไมครอน ได้มากกว่า 99 % สามารถรักษาอัตราการไหลของตัวอย่างที่ผสมให้คงที่และสม่ำเสมอ
- 3) ชุดดูดตัวอย่างผสม (Suction unit) สามารถควบคุมอัตราการไหลของตัวอย่าง ผสมให้คงที่อย่างต่อเนื่อง
  - 4) เครื่องมือทั้งระบบจะไม่มีจุดรั่วไหลหรือมีผลให้ความเข้มข้นของสารมลพิษใน ตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และสามารถตรวจสอบการรั่วไหลได้
  - 5) สามารถรักษาความดันสถิตย (Static pressure) ในระบบเก็บตัวอย่างได้
  - 6) ถังเก็บตัวอย่างผสมที่ติดตั้งกับเครื่อง จำนวน 6 ใบ และไม่ทำให้ค่าสารมลพิษ ของตัวอย่างเปลี่ยนแปลงมากกว่า ± 2 % หลังจากใช้เก็บตัวอย่างไว้นาน 20 นาที
  - 7) มีระบบ Bag line purge ที่สามารถใช้งานได้สะดวกและรวดเร็ว
  - 8) มีระบบระบายไอเสียส่วนที่ไม่ต้องการใช้ออกนอกห้องทดสอบได้

2.3 ระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ (Emission analysis system)

2.3.1 สามารถใช้วัดค่าสารมลพิษได้ทั้งแบบ Direct measurement และ แบบ Constant volume sampler measurement (CVS) โดยมีระบบวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1) ระบบการวิเคราะห์แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น NDIR PIA-2000 สามารถวัดแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ แบบ Constant volume sampler measurement (CVS) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ แบบ Direct measurement และ แบบ Constant volume sampler measurement (CVS)

2) ระบบการวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น NDIR PIA-2000 สามารถวัดแก๊สไฮโดรคาร์บอน และแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์แบบ Direct measurement

3) ระบบการวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอนทั้งหมด (THC) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น FID PM-2000 สำหรับการตรวจวัดแบบ Constant volume sampler measurement (CVS)

4) ระบบการวิเคราะห์แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) ยี่ห้อPIERBURG รุ่น CLD PM-2000 แบบสามารถวัดได้แบบ Direct measurement และแบบ Constant volume sampler measurement (CVS)

2.3.2 ระบบการวิเคราะห์แก๊สสารมลพิษชนิดต่างๆ เป็นแบบปรับเลือกการวัดได้โดยอัตโนมัติ (Automatic range selector)

2.3.3 การวัดแบบ Direct measurement ประกอบด้วย

1) ระบบวิเคราะห์ แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) Analyzer ชนิด Non-Dispersive infrared (NDIR) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด CO ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10 % CO

- สามารถวัดช่วงการวัด CO₂ ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-20 % CO₂

นาที่

- ค่า Response time (T_{90}) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อ

ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกล

2) ระบบวิเคราะห์แก๊สไฮโดรคาร์บอน (HC) Analyzer ชนิด Non-Dispersive infrared (NDIR) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด HC ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm HC

นาที่

- ค่า Response time (T_{90}) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อ

ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกล

3) ระบบวิเคราะห์แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) Analyzer ชนิด Chemiluminescence detector (CLD) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด NO_x ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm

- มี NO_x converter ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า 95 % ที่ความเข้มข้นของ NO_x ใดๆ ตลอดช่วงการตรวจวัดระหว่าง 0-10,000 ppm

นาที่

- ค่า Response time (T_{90}) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อ

ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกล

- ใช้แก๊ส O_2 เป็น Operating gas

2.3.4 การวัดแบบ CVS measurement ประกอบด้วย

1) ระบบการวิเคราะห์คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) Analyzer ชนิด Non-Dispersive infrared (NDIR) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด CO ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-6 % CO

- สามารถวัดช่วงการวัด CO₂ ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10 % CO₂

- ค่า Response time (T₉₀) Long cell bench สำหรับ CO (low concentration) ประมาณ 3 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 5 ลิตรต่อนาที Short cell bench สำหรับ CO/CO₂ (High concentration) ประมาณ 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อนาที

- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1\%$ ในช่วงเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกล

2) ระบบวิเคราะห์ แก๊สไฮโดรคาร์บอนทั้งหมด (THC) Analyzer ชนิด Flame ionization detector (FID) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด HC ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-20,000 ppm HC

- ค่า Response time (T₉₀) ไม่เกิน 1.5 วินาที

- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1\%$ และเมื่อเทียบกับค่าที่อ่านได้อยู่ในช่วง $\pm 2\%$ โดยใช้ค่าที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์ในช่วงระยะเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)

- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1\%$ ของค่าเต็มสเกลและ $\pm 2\%$ ของค่าที่อ่านได้โดยใช้ค่าที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์

- Operating gases ที่ใช้ Fuel : 40 % H₂ in He (standard) Burner air : HC-free air

3) ระบบวิเคราะห์ แก๊สออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) Analyzer ชนิด chemiluminescence detector (CLD) มีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถวัดช่วงการวัด NO_x ได้ 4 ช่วงการตรวจวัดต่อครั้ง และค่าของการตรวจวัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่จำกัด ระหว่าง 0-10,000 ppm

- มี NO_x converter ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า 95 % ที่ความเข้มข้นของ NO_x ใดๆ ตลอดช่วงการตรวจวัดระหว่าง 0-10,000 ppm

- ค่า Response time (T₉₀) ไม่เกิน 1.5 วินาที ที่อัตราการไหลของแก๊ส 3 ลิตรต่อนาที

- ค่า Zero/Span drift เมื่อเทียบกับค่าเต็มสเกลอยู่ในช่วง $\pm 1 \%$ ในช่วงเวลา 8 ชั่วโมง (ที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งมีความแปรปรวนไม่เกิน ± 5 องศาเซลเซียส)
- ค่า Linearity คลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 1 \%$ ของค่าเต็มสเกล
- ใช้แก๊ส O_2 เป็น Operating gas
- ค่า Accuracy ของระบบการวิเคราะห์แก๊สสารมลพิษต่างๆ ไม่เกิน $\pm 2 \%$ เมื่อเทียบค่าแท้จริง (True value) ของ Calibration gas

2.3.5 เครื่องวิเคราะห์เหล่านี้สามารถต่อเชื่อมเพื่อใช้วัดตัวอย่างอากาศที่นำมาใช้ผสมกับไอเสียได้ด้วย

2.3.6 มีอุปกรณ์ดูดความชื้นของแก๊สก่อนเข้าสู่เครื่องวิเคราะห์ (Dryer) ประกอบอยู่ด้วย และไม่มีผลทำให้ปริมาณสารมลพิษในตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.3.7 ค่าความเข้มข้นขององค์ประกอบสารมลพิษแต่ละชนิดสามารถอ่านค่าได้โดยตรง

2.3.8 สามารถปรับ Zero และทำ Span calibration ได้โดยอัตโนมัติ (มี Span gas selector สำหรับ Analyzer แต่ละตัวที่ใช้วัดแบบ CVS measurement)

2.3.9 มีอุปกรณ์สั่งและแสดงคำสั่งการทำงานของเครื่องมือในระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษและระบบเก็บตัวอย่างให้ทำงานได้เหมาะสมกับวิธีการทดสอบรวมทั้งสามารถส่งสัญญาณแสดงข้อมูลการทำงานของระบบดังกล่าวไปยังเครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผลได้

2.3.10 มีอุปกรณ์ตรวจสอบการรั่วไหลของระบบวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ (Line leak chacker)

2.3.11 การตรวจสอบการทำงาน การทำความสะอาดและการบำรุงรักษาระบบบวาล์วบี้มและไส้กรองสามารถทำได้โดยง่าย

2.4 ระบบควบคุมการทำงานและประมวลผลข้อมูล (Vehicle emission test control system) เป็นชุดเครื่องมือที่ใช้ควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่างๆ ในระบบและรับข้อมูลจากเครื่องมือเหล่านั้นมาทำการประมวลผล ประกอบด้วยเครื่องมือหลัก 2 ส่วน ดังนี้

2.4.1 เครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผล เป็นคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควบคุมการเชื่อมต่างๆ ในระบบให้ทำงานสอดคล้องกันและเป็นไปตามข้อกำหนด สามารถอ่านข้อมูลที่ได้จากการทดสอบ ประมวลผลข้อมูล รายงานผลและจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่ต้องการได้ และมีระบบเก็บข้อมูลสำรองที่เหมาะสมต่อการใช้งาน ดังนี้

- 1) มีโปรแกรมควบคุมการทำงานของเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ ให้ทำงานสอดคล้องกัน
- 2) มีโปรแกรมสำหรับตรวจสอบการทำงานได้ทั้งระบบและความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นได้กับเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ
- 3) มีโปรแกรมสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือต่อเชื่อมต่างๆ
- 4) สามารถควบคุมการทำงานได้ทั้งระบบ CVS measurement และระบบ Drirect measurement
- 5) ค่าสารมลพิษจากการตรวจวัดสามารถแสดงผลเป็นตัวเลขได้ 2 แบบ ได้แก่ ค่า Average concentration (หน่วยเป็น ppm) และสามารถเลือกค่ามวลต่อครั้งการทดสอบ (หน่วย g/km) โดยปรากฏบนจอและสามารถพิมพ์บันทึกผลข้อมูลได้

2.4.2 อุปกรณ์ช่วยการขับรถยนต์ (Driver's aid) เป็นอุปกรณ์แสดงสถานะการขับรถยนต์ทดสอบ โดยเปรียบเทียบกับภาวะการขับรถยนต์ที่กำหนดในมาตรฐาน ดังนี้

- 1) คอมพิวเตอร์ ที่มีโปรแกรมการขับรถยนต์ (test cycle) ตามมาตรฐานการทดสอบและสามารถปรับตั้งให้ใช้วิธีการอื่นๆ ได้
- 2) มีอุปกรณ์ให้ผู้ขับรถยนต์ขณะทดสอบสามารถควบคุมให้เริ่มหรือหยุดการทดสอบได้สะดวก
- 3) มีอุปกรณ์เชื่อมกับเครื่องควบคุมการทำงานและประมวลผลให้ทำงานร่วมกันได้

2.5 อุปกรณ์และวัสดุต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือ (Calibration equipment) ดังนี้

2.5.1 อุปกรณ์ปรับเทียบระบบเครื่องวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ

1) Standard gas divider ที่มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 0.5\%$ ที่สามารถปรับเทียบระบบการวิเคราะห์แก๊สชนิดต่างๆ ได้

2) NO_x converter checker

3) Standard gas purifier แบบ Catalytic oxidation and absorption ชนิด Double-column ที่สามารถทำให้อากาศและไนโตรเจนบริสุทธิ์ได้จนมีปริมาณการปนเปื้อนของ CO , NO_x , SO_x เท่ากับ 0.1 ppm และ HC เท่ากับ 0.02 ppmc

2.5.2 อุปกรณ์ปรับเทียบ CVS

1) Laminar flow element สามารถให้อัตราการไหลที่เหมาะสมต่อการปรับเทียบ CVS

2) Manometer ชนิดที่เหมาะสมในการใช้ปรับเทียบ CVS

3) แก๊สโพรเพน บรรจุในถังเหล็กสำหรับการปรับเทียบ CVS พร้อมอุปกรณ์ CFO Check

2.6 แก๊สชนิดต่างๆ สำหรับวิเคราะห์และปรับเครื่องมือ (Calibration and operating gases and pressure regulator) เกรดเป็น Master gas ดังนี้

2.6.1 แก๊สบริสุทธิ์ (Pure gases) ได้แก่ แก๊สไนโตรเจนบริสุทธิ์ (C น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO_2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400 ppm NO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.1 ppm) อากาศสังเคราะห์ (C น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO_2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400 ppm NO น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.1 ppm O_2 เท่ากับ 18-21 %) แก๊สออกซิเจนบริสุทธิ์ (O_2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 99.5) แก๊สผสมระหว่างไฮโดรเจนและฮีเลียม อัตราส่วน 40 : 60 (C น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ppm CO_2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400 ppm)

2.6.2 แก๊สสำหรับการปรับเทียบเครื่องมือและทดสอบ (Calibration and span gases) ได้แก่ แก๊สผสมระหว่าง C_3H_8 และอากาศสังเคราะห์บริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง C_3H_8 และไนโตรเจนบริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง CO และไนโตรเจนบริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง CO_2 และไนโตรเจนบริสุทธิ์ แก๊สผสมระหว่าง NO และไนโตรเจนบริสุทธิ์

2.6.3 มีอุปกรณ์ปรับความดันแบบมาตรฐาน (Pressure regulator) แบบชนิด 2 หัววัดอ่านค่าความดันได้ทั้งแก๊สบรรจุภายในถังและความดันแก๊สที่ถูกปล่อยออกไปใช้งานเข้าสู่ระบบทดสอบ

2.7 อุปกรณ์เพิ่มเติม

2.7.1 เครื่องบันทึกผลด้วยกราฟ (Multichannel recorder) สำหรับบันทึกค่าสารมลพิษที่วัดได้จากเครื่องวิเคราะห์ค่าสารมลพิษ

2.7.2 Inclined – tube manometer ใช้วัดความดันภายใน crankcase ของเครื่องยนต์ ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 0.01 KPa

2.7.3 เครื่องวัดอุณหภูมิแบบ U – TUBE วัดอุณหภูมิที่มีค่าความผิดพลาดไม่เกิน ± 1.0 องศาเซลเซียส

2.7.4 เครื่องวัดความดันบรรยากาศแบบ Precision fortin barometer สำหรับวัดความดันบรรยากาศในห้องทดสอบมีความละเอียด ± 0.01 KPa และมี Sencor วัดความดันบรรยากาศในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 0.01 KPa แสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ประมวลผลอัตโนมัติ

2.7.5 เครื่องวัดความชื้นสัมบูรณ์แบบ Precision hair hygrometer สำหรับวัดความชื้นสัมบูรณ์ (Absolute humidity) ในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 5 % และมี Sencor วัดความชื้นสัมบูรณ์ในห้องทดสอบที่มีความละเอียด ± 5 % แสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ประมวลผลอัตโนมัติ

ภาคผนวก ค

ภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการตรวจวัดรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน
และรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ภาพผนวกที่ ค1 ระบบ Chassis dynamometer

ภาพผนวกที่ ค2 ระบบเครื่องมือวิเคราะห์สารมลพิษจากไอเสีย

ภาพผนวกที่ ค3 การทดสอบสารมลพิษจากไอเสียรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์เบนซิน

ภาพผนวกที่ ค4 การทดสอบสารมลพิษจากไอเสียรถยนต์ขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ประวัติการศึกษาและการทำงานของผู้วิจัย

ชื่อ	นายเทอดศักดิ์ เพชรเปล่งสี
วัน เดือน ปี ที่เกิด	30 พฤษภาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ค.อ.บ. วิศวกรรมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นายช่างเทคนิคชำนาญงาน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ
ผลงานดีเด่นและรางวัลทางวิชาการ	- Size distribution of PM emitted from diesel vehicle in Thailand - Comparison of biodiesel and regulated diesel fuel regarding size and concentration of PM - Development of emission factors of mobile source in Thailand - Development of air pollution emission factor from light duty gasoline vehicle and light duty diesel vehicle
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	นักเรียนทุนรัฐบาลกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พ.ศ. 2551)